GÉPSZAVA

technóművészet

V I L Á G O T M Á R C S A K A Z E N E T A R T J A E G Y B E N

ZENEINFORMÁCIÓS TECHNOÚJSÁG
1 9 9 7 I-II-III M O S T A N I S Z Á M

VAN IS NINCS IS

Az ókori görög mitológiában a lüktetésnek volt istene. Kyanitesnek hívták.

Az emberi agy bizonyos frekvenciatartományokon belül működik.

- Az **ALFA** tartomány az az összpontosítatlan állapot, amelyben főleg meditációra kerül sor,
- a **BETA** tartomány az általános ébrenléti állapot,
- a **DELTA** frekvencióak nagyon alacsonyak és megfelelnek amély alvás és a mély álmok állapotának,
- a **THETA** tartomány a félébber alvás és a röpke álmok közötti állapota.

Az emberiség a hüvelyes növényeket több ezer év óta tenyészti. Történelmi tények bizonyítják, hogy a Közel-Keleten babot és lencsét már az i.e. 8. évezredben termesztettek.
A **rezgés**, vagyis a **frekvencia** mértékegysége a **HERTZ.**
1 Hertz másodpercenként egy regzést jelent. Az emberi fül a **20** és **20 000** közötti frekvenciákat érzékeli. A **20 Hertz** alati hangtartományt más szóval **infra szónikusnak,** a 20 000 **Hertz** fölöttit pedig **ultra szónikusnak** nevezzük.

A nagyszemű vastagbab történetéhez hozzátartozik, hogy az egyiptomi papok megtiltották a fogyasztását, mert azt hitték, hogy minden babszemben egy halott ember lelke van. A rómaiak döntési segédeszközként használták politikai kérdésekben, pl. szavazásoknál. A fehér babszemek igent, a feketék nemet jelentettek. **Caligula**, a hírhedt római császár csomagolóanyagként használta a lencsét, amikor egy hatalmas márvány oszlopot szállítottak Egyiptomból Rómába.
A betont, az autóözönt és a környezetszennyezést hazánkban látva nem nehéz a fokozatosan hanyatló, pusztuló hagyományokat egyre gyorsabban elfelejteni.
A múltban fontos történelmi helyekről már tudomást sem veszünk, csak száguldunk el mellettük. A potenciált, amely bennük rejlik, hogy segítségükkel jelenlegi helyzetünket jobban megérthessük, egyáltalán nem vesszük komolyan. Vallási és egyéb szervezetek, amelyek az évszázadok folyamán azzal próbálkoztak, hogy a lakosságot uralmuk, ellenőrzésők alá hajtsák, egyszerűen kisajátították, mint sajátjukét kezelték ezeket a helyeket és az erő ősi jelképeit vagy saját szentjeikké avatták, vagy pedig esetleg szörnyekké nyilvánították.
A természethez viszonyított életmódunk a szimbiotikusból parazitává változott.
Az évszakok manapság csupán hideget vagy meleget jelentenek, a múlt ünnepei ma jobb esetben fizetett munkaszüneti napok.

Széll László

„...Ma egész könyvtárra való angol könyvet hoztak nekem, de attól tartok, hogy nincs köztük semmi érdekes. Régóta nincs egyetlen nagy író egyetlen országaban sem, ahogy nincsenek nagy festők és zeneszerzők sem. Különös dolog ez. Túlságosan sietünk élni, az események túlságosan gyorsan váltakoznak, a pénz és a gépek irányítják a világot, és megsemmisítik a művészetet, akik pedig tehetségesnek érzik magukat, azok romlott gondolkodásúak. Vajon mi lesz, ha véget ér ez a nagy háború? Vajon újjáéledés, újjászületés következik-e, lesznek-e újra ideálok, tiszták és költőiek lesznek-e az emberek, vagy száraz materialisták maradnak? Oly sok mindent szeretnék tudni!..."

1916. március 16.
ALEXANDRA FJODOROVNA,
Oroszország cárnéja naplójából.

MI A TECHNÓ? > A TECHNÓHOUSE JELENE ÉS JÖVŐJE

> A HÁTTÉR > Az elmúlt öt évben a technónak most már minden kétséget kizáróan sikerült a 90-es évek meghatározó zenei és ifjúsági mozgalmává válnia.

A NYUGHATATLAN ELLENKEZŐ

Peter Drucker

86 évesen Peter Drucker még mindig a modern üzleti vállalkozások egyik legélesebb szemű megfigyelője. Talán a társadalomé, a korszaké is.

Az egyetemes üzleti világának talán nincs még egy olyan nagy tudású megfigyelője, mint **PETER DRUCKER**. Japán iparmágnások, 20 éves ifjú vállalkozók, ékszerterhes multinacionális nehézsúlyú igazgatók, még az olyanok is, akik nem viselnek öltönyt, mind tátott szájjal hallgatnak, ha a guru beszél.

És magas kora (86 éves) ellenére is még mindig érdemes odafigyelni arra, amit mond.

Drucker kivételes képességekkel rendelkezik a hagyományos tudás kihívására. Még az első világháború előtt Ausztriában született tudós megnyilatkozásait olyan történelmi vonatkozásokkal spékeli, amelyek a mai, mindennapi életünkre is érvényesek.

És amikor azt hihetnénk, már nincs kibúvó, **Drucker** még mindig megtalálja a kiskaput. Mára, ki tudja milyen sugallat hatására, de úgy tűnik, az Internet lényegét is megértette.

A dél-kaliforniai Claremont Graduate School egyik osztálytermében beszélgettünk, ahol **Drucker** még ma is tanít. Szokásához híven azzal kezdte az interjút, hogy helyből felforgatta az elképzeléseinket.

DRUCKER: Meg tudtok békélni azzal a ténnyel, hogy az számítógépipar, mint ipar nem keresett egy fillért sem?
GSZ: Na, ne vicceljen. Egy fillért sem?
DRUCKER: Nem bizony. Volt idő, amikor az IBM csodás profitokra tett szert. Az IBM elég pénzt keresett, de nem többet, mint amit az ipar többi része elvesztett. Azóta az ipar egésze, mint olyan, nem keresett egy fillért sem. Az Intel és a Microsoft is keres szépen, de vegyétek figyelembe mindazokat, akik világszerte veszítenek. Kétlem, hogy az ipar valaha is zöldágra tudna vergődni. Ugyan vajon végzett-e valaha bárki is egy ilyen számítást? Nem hiszem. Valamikor én fogalkoztam ezzel, de 1970-ben felhagytam vele. Szerintem senki nem csinált ilyet.
GSZ: Szóval a számítógépipar nem keresett egy fillért sem?
DRUCKER: Ezt mondtam. Egyes egyének bizonyos határos ideig hatalmas pénzeket keresnek. Az IBM harminc éven keresztül kaszált. De hát akkor mégis van elég vesztes, aki a nyertesek nyereségeit kiegyensúlyozzák.
GSZ: Előrelátható valami változás?
DRUCKER: Hát, nemigen.
GSZ: Mi okozhatna Ön szerint valami változást?
DRUCKER: Talán semmi. Ami pedig nem lenne példátlan. A világ történetében az első egyetemes ipari vállalkozás a bank volt, ami a XV. században kezdődött. Először a Mediciek Olaszországban, majd a Fuggerek Németországban. Majd a genoviak és a hollandok következtek és több, mint négyszáz évvel ezelőtt megalakultak az első multinacionális vállalatok. A Medicieknek fénykorukban vagy tizenhat országban voltak lerakataik, leányvállalataik. A Fuggereknek az Isten se tudja mennyi volt, de még Venezuelába is eljutottak. A genovaiak ott voltak Lisszabonban, Antwerpenben, Amszterdamban és Barcelonában. És mégis. Bár ott voltak a hatalmas felhalmozott egyéni vagyonok, maga az ipar, a bankipar, ami az emberiség történelmének első multinacionális ipara volt, végső soron nem keresett soha egyetlen fillért sem. Pedig ezen vadonatúj ipar, a bankipar, ami a világ első információ-nyersanyagra alapuló ipara volt, rendelkezett jónéhány olyan kiemelkedő vállalkozó egyéniséggel, akiknek jól ment a sora. Némelyik eltartott egy emberöltőt, mások talán kettőt, sőt hármat is. Aztán elszámították, elspekulálták magukat, és tönkrementek. A MEDICIEK az 1490-es években mentek tönkre. Pont akkoriban, amikor COLUMBUS partra szállt Amerikában. Aztán tönkrementek a genovaiak, majd Barcelona is csődbe ment. A Fuggerek sokkal szemfülesebbek voltak. A második generáció felszámolta a banküzletet, és elég ingatlant vásároltak, és elég ügyes házasodási politikát folytattak ahhoz, hogy hercegek váljanak belőlük. Bizonyos egyének hatalmas jövedelmekre tettek szert. De az ipar maga, mint olyan sose keresett egy fillért sem.
GSZ: Hát ez a fillér meg nem keresésének igen érdekes meghatározása. Pláne az évszázadok távlatából.
DRUCKER: Csak az évtizedek távlatából. Egyesek manapság az Interneten is hatalmas jövedelmekre tesznek szert. Számos most induló cég próbálja megtalálni a módját, hogyan lehetne a lehető legjobban megfejni a World Wide Webet. Nem hiszem, hogy a leghalványabb elképzelésünk is lehetne ma arról, hogy ezen megközelítések közül melyik fog majd egy új egyetemes rendszert megalapozni. Most még csak találgathatunk. Az első minden bizonnyal rendelkezik az úttörő helyzeti előnyével.

„...nincs olyan eset a történelemben, amikor az úttörő meghatározó termelővé tudott volna válni. Hogy most üzletről, tudományról, vagy művészetről beszélünk, teljesen mellékes. A legsikeresebb újítók azok mindig a kreatív koppintók, az Örökös Másodikok."

De tisztelettel kérem, engedtessék meg a kijelentés, hogy nincs olyan eset a történelemben, amikor az úttörő meghatározó termelővé tudott volna válni. Hogy most üzletről, tudományról, vagy művészetről beszélünk, teljesen mellékes. A legsikeresebb újítók azok mindig a kreatív koppintók, az Örökös Másodikok.
GSZ: Ez bizony messzemenő feltételezés. De vajon igaz-e? Egy se, kivétel nélkül? Mi a helyzet akkor Edisonnal, a villanykörtéjével és a General Electric-kel?
DRUCKER: A villanykörtét nem **Edison** találta fel. Ez csak egy amerikai legenda. Egy angol, vagy felőlem cseh fizikus találta fel a vilanykörtét. Valójában legalább öten, vagy hatan dolgoztak egyszerre ezen a témán. Viszont ami itt fontos, az az, hogy **Edison** találta fel az elektromos ipart. **Edison** előrelátó volt. És ez volt a legnagyobb erőssége. Mialatt a villanykörte kifejlesztésén dolgozott, párhuzamosan meg is szervezte az elektromos ipart. Le tudta fektetni, ki tudta feszíteni a vezetékeit, mert **J.P. Morgan** hitt neki, és finanszírozta a vállalkozást. És amikor a villanykörtéje még csupán csak húsz percig világított, már képes volt **Edison** az elektromos energia szállítására.

A NAGYVÁLLALATOK VÉGE

GSZ: Mi a sorsa Ön szerint a multinacionális nagyvállalatoknak?
DRUCKER: Véleményem szerint számos nagyvállalat vezető alkalmazottja elvesztette a vállalata jövőjébe vetett hitét. Nem látják a fejlődést, a továbbvezető utat. Igazuk is van. A nagyvállalatoknak nincs is jövőjük.
GSZ: Kérem, fejtse ki ezt bővebben!
DRUCKER: Nézzetek szét a világon, és észre fogjátok venni, hogy az elmúlt tizenöt év során - néhány informatikai vállalat kivételével - gyakorlatilag egyetlen nagyvállalat sem fejlődött jelentősen. Ezzel szemben a közepes méretű vállatok az elmúlt húsz év során nagyon-nagyon gyorsan növekedtek, fejlődtek. Talán ez is az oka annak, hogy a munkanélküliségi mutatók nem növekedtek meg jelentősen ebben az időben. Mindent összevetve, a nagyvállalatok semmi előnnyel nem rendelkeznek, csak hátránnyal.

„A nagy vállalatoknak nincs jövőjük. (...) Mindent összevetve, a nagyvállalatok semmi előnnyel nem rendelkeznek, csak hátránnyal."

GSZ: Miért?
DRUCKER: A nagyvállalatok három lényegi előnnyel rendelkeztek, melyek mindegyike mára a múlté. Az első nagy előnyük az volt, hogy a nemzetközi pénzpiacokon hozzá tudtak férni olyan pénzeszsákokhoz, amik eddig a középnagyságú vállalatok előtt elzárva maradtak. Mára ez az előny megszűnt, hisz ez a lehetőség ma mindenki, így a középvállaltok számára is adott. A második nagy előny az információ volt. A múltban senki nem rendelkezett információval. De a nemzetközivé válás, a gazdaság egyetemessé válásának folyamatában a lényegi információhoz jutás döntő jelentőségűvé lett.

Egy középméretű vállalat esetében az igazgató még mindig ismeri az összes ügyfelét. Úgy a vevőit, mint a szállítóit. De ez már nem így van, ha évi többmilliárd dollár forgalmú vállalatról van szó. Itt az igazgató már csak jelentéseket kap. És az igazgató számára csak az derül ki ezekből a jelentésekből, amit az alárendeltek vele tudatni akarnak. A harmadik, és legfontosabb tényező pedig az, hogy a magas képzettségő fiatal szakemberek már nem akarnak nagy intézményekben dolgozni. Ez már Japánra is érvényes manapság. Van nekem egy megrögzött rossz szokásom: minden év szeptemberében bemegyek a tanumányi hivatalba, és kikérem a 3, 5, 8, és 10 évvel ezelőtti évfolyamaim legjobb hallgatóinak aktáit, és felhívom őket sorban. Majdnem mindanynyian valamilyen nagy cégnél helyezkedtek el az egyetem elvégzése után azon egyszerű oknál fogva, mert a nagyvállalatok fejvadászai csábító ajánlataikkal és továbbképzési programjaikkal mind ott őgyelegtek az egyetemen már a vizsgaidőszak kezdetekor. Mégis a pályakezdők 60%-a már az első pár éven belül munkahelyet váltott, és átment az egyik nagy cégtől a másikhoz. Mostanára annyiban változott a helyzet, hogy a 80%-uk vált munkahelyet, és mennek el a nagyvállalatoktól közepes, vagy kis vállalatokhoz dolgozni. Korábban főleg azzal érveltek, hogy a nagy cégek nyújtotta biztonság számukra mindennél fontosabb. De ez a biztonsági tényező, mint olyan mára már nem létezik. Mindannyian tudják, ez már a múlté. Tehát most pedig úgy érvelnek, hogy ha a nagy cégek nem nyújtanak biztonságot, akkor minek unjam magam ott halálra? Bár a közepes méretű vállalatnál sem én leszek a főfő, de ha mondjuk Shanghaiban rendbe kell szedni az ottani terjesztőnk dolgait, akkor én megyek oda, és ez kaland.
GSZ: Tesznek a nagyvállalatok menedzserei valamit azért, hogy alkalmazkodjanak ehhez az új környezethez?
DRUCKER: A múltbeli és a jelenlegi menedzsment modell hasonló az operához. Az opera karmesterének is számos résztvevő csoport munkáját kell összehangolnia. Ott vannak a szólisták, a kórus, a balett, a zenekar. Ezeknek mind össze kell hangolódni, de ehhez megvan a partitúra. Mostanság pedig egyre inkább arról van szó, hogy számos olyan szakosodott csoportról beszélünk, amelyeknek úgymond előadás közben kell megírniuk a partitúrájukat.

Amire ma szükség van, az egy jó dszesszegyüttes. De mekkora lehet ez a jó dszesszegyüttes? Mekkora lehet ez, ha benne mindenki magának improvizál, és egyszere észreveszi, hogy most meg éppen a trombitás kezdett el szólózni, és mindenkinek le kellene állni, hogy a trombitás szólóját támogassa? Ilyen esetben hét, de legfeljebb kilenctagú zenekarról lehet szó. Ha többen vannak, nálad van a partitúra Fekete Pétere.

Hát hogyan is beszélhetünk akkor nagy vállalatról, vagy nagyon nagy szervezetről, ha menet, azaz előadás közben kell megírnod a forgatókönyvet? Csoportokat,

Sikerült neki minden más zenei irányzatnál, még a rock and rollnál is gyorsabban tömegkultúrává válnia. Középeurópa szerte különösen 1994/95-ben hatványozódott meg a rajongók és a témába vágó rendezvények, valamint a hanglemez- és könyvkiadványok száma. A techno a 90-es évek zenéje, földalattiból

divatos (új magyar) szóval team-eket kell képezni. Jól hangzó ötlet. Csak még eddig senkinek sem sikerült ezt működőképesen megvalósítani.

GSZ: Időközben a nagyvállalatok kezdik leépíteni magukat, hogy minnél inkább olyanná váljanak, mint egy középméretű vállalat. Mit tart erről a önleépítési trendről?

DRUCKER: Ami ebben új, cseppet sem kívánatos és dícséretes, az a leépítés megvalósításának a módja, minősége. Ez az, ami zavar engem.

„A csúcsmenedzserek nagy része élvezi a kegyetlenséget, (...) az anyagi előny, amit az emberek leépítéséért kapnak (...) morálisan és társadalmilag megbocsáthatatlan, amiért pedig egyszer még kegyetlen árat fogunk fizetni."

A csúcsmenedzserek nagy része élvezi a kegyetlenséget. Kétségkívűl olyan korban élünk, amelyben akkor leszel hős, ha kegyetlen vagy. Ehhez hozzájárul az anyagi előny, amit az emberek leépítéséért kapnak. Ez pedig a maga teljes egészében megbocsáthatatlan bűn, amire nincs se magyarázat, sem bocsánat. Ez morálisan és társadalmilag megbocsáthatatlan, amiért pedig egyszer még kegyetlen árat fogunk fizetni.

J.P. Morgan (az egyik legnagyobb amerikai beruházási bank legendás alapítója – a fordító megjegyzése), akit semmi esetre nem érhtne a vád, hogy nem szerette a pénzt, kevés határozati utasítást adott ki, de beruházási igazgatóinak rendeletben tiltotta meg azt, hogy olyan vállalalkozásba ruházzanak be, ahol a vezérigazgató adólevonások utáni tiszta keresete több mint 30%-kal magasabb, mint a vezető beosztottjai keresete. Az ilyen főigazgató, mondta **J.P.Morgan**, képtelen a csapatmunka felépítésére és vezetésére. Azt is mondta egyszer, hogy a legfelső és a legalsó szint közötti kereseti különbség maximum hússzoros lehet. Ezen túl áthidalhatatlan szociális feszültségek keletkeznek.

GSZ: Mit lehetne tenni ezek csökkentésére?

DRUCKER: Nem hiszek a szabályozókban, még kevésbé vagyok az adózás híve. De sajnos kiutat sem igen látok, be kell valljam. Az egyetlen lehetőséget a részvényesek gyakorolta nyomásban látnám, de ez sem tesz különösen boldoggá. Ez egy olyan gyógyszer, melynek mellékhatásai végzetesek is lehetnek. De mi mást lehetne tenni? A morális beállítottság gyökeres megváltoztatásán kívül nem igen lehet másban reménykedni. Mert a jelenlegi az teljes egészében elfogadhatatlan viselkedés.

A vezérigazgatók kegyetlen kapzsiságáról és harácsolásáról 1974-ben, huszonkét évvel ezelőtt írtam egy tanulmányt, de az annak idején nem érdekelt senkit. Figyelemre méltó, hogy néha mennyi időbe telnek a dolgok. Lassan már erre is kezdenek odafigyelni. Adjunk neki még tíz évet. Meg kellett nekem is tanulnom, hogy ehhez sok idő kell.

GSZ: Gondolja, hogy a nagyvállalatokról kifejtett feltételezései a kormányzatra is érvényesek lehetnek?

DRUCKER: Nem, természetesen nem. Minden korszaknak megvannak a maga alapértékei, alapstruktúrái, saját siker és bukás mércéi. Valójában a jelenkor nagy üzleti vállalkozásai olyan válságon és turbulenciákon mennek át, hogy az , amiről beszélünk még csak modell sem lehet.

ÚJKORI GÁLYARABOK

„A múltban a csúcspozícióban lévőknek mindig volt bőven szabad idejük. Ma a csúcson levők dolgoznak, mint a gályarabok. Az történt, hogy a szabadidőt levittük a csúcsról a fenékre."

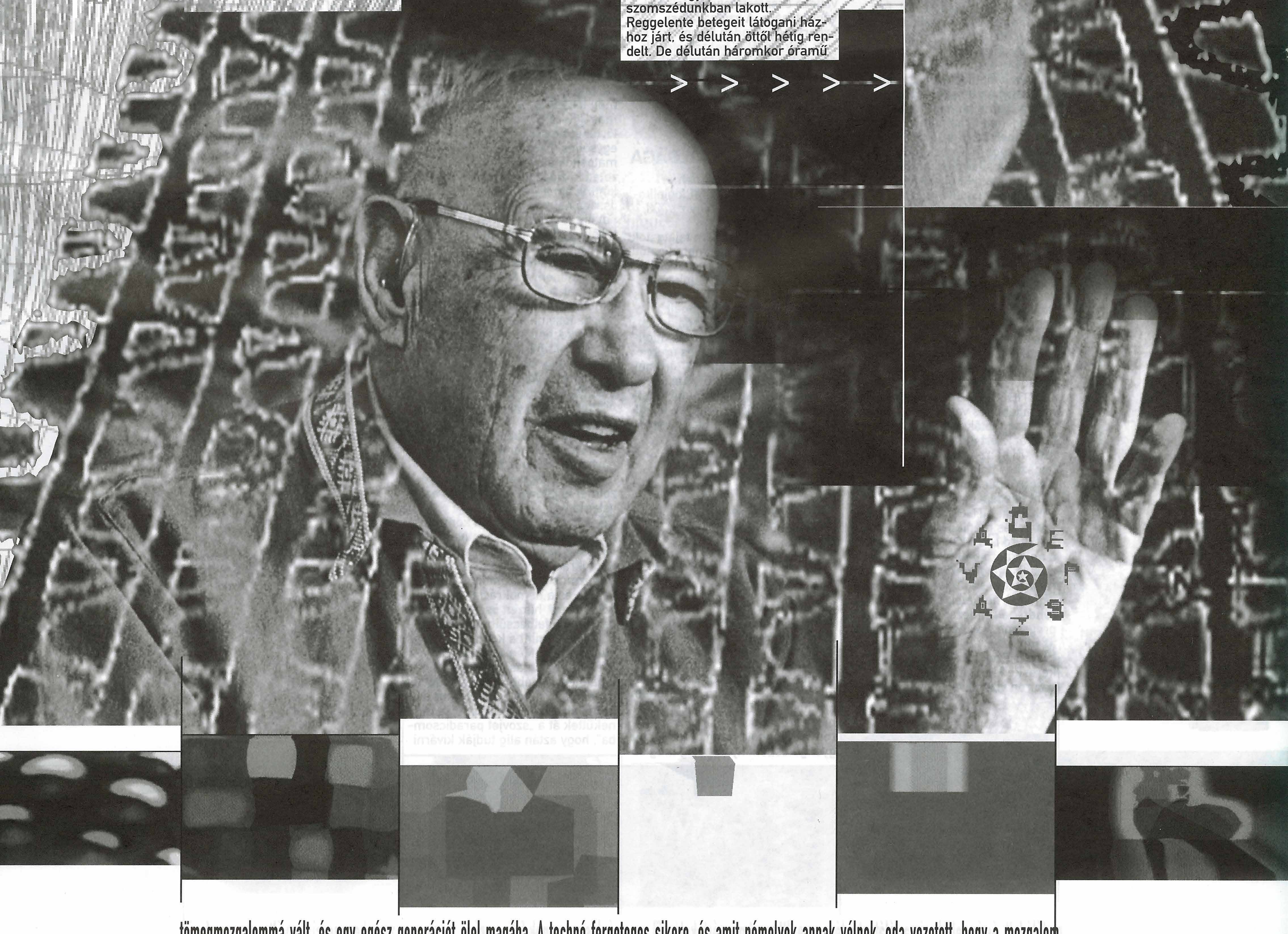
GSZ: A gépek és az automatizálás egyik pozitív vívmánya az volt, hogy általuk több lett a szabadidőnk. Merre fejlődött ez a jelenség?

DRUCKER: Több szabadidőnk van.

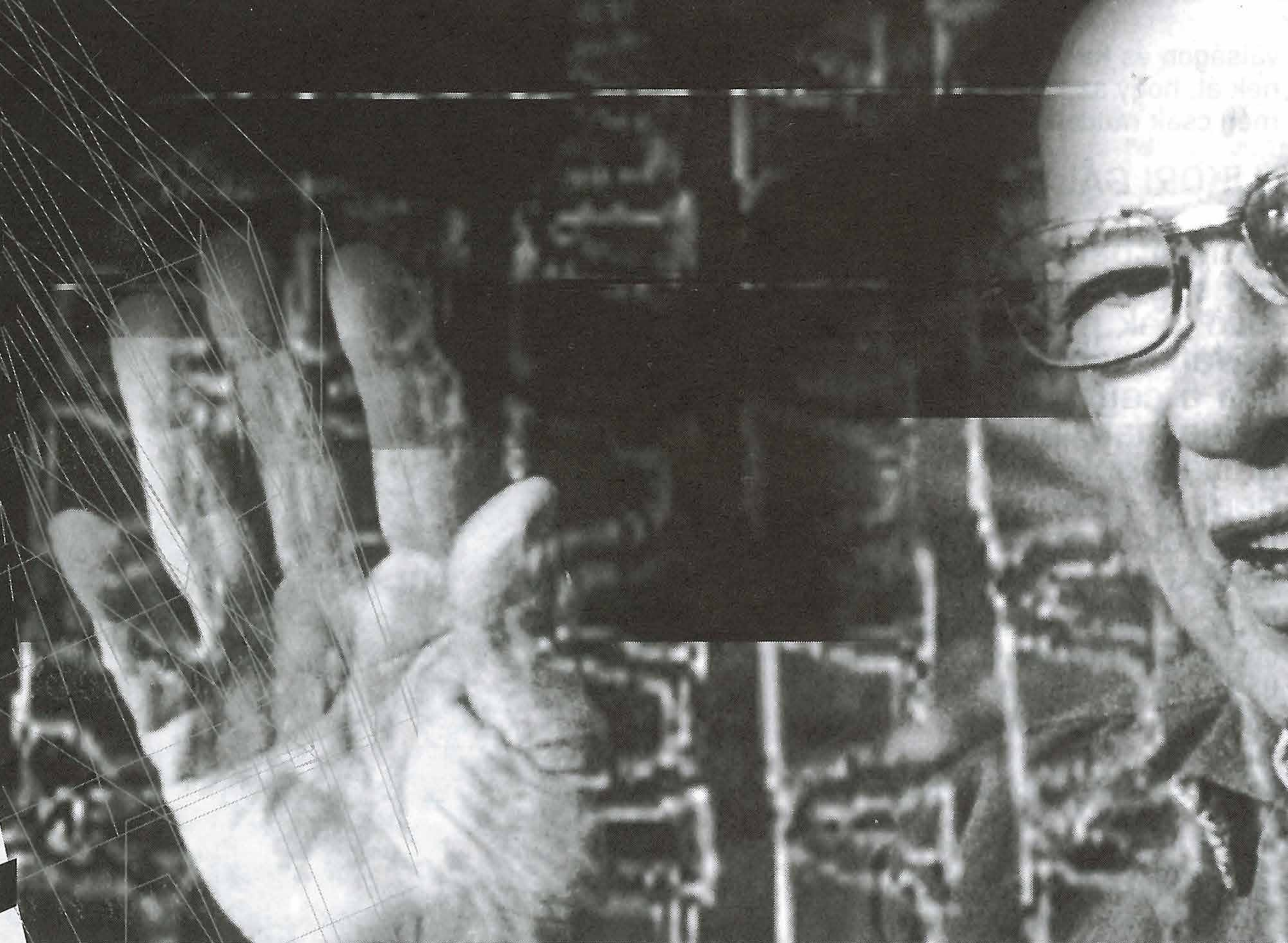
GSZ: Valóban?

DRUCKER: Végtelenül több. Amikor születtem, az emberek többsége kétkezi munkás volt, és hetente vagy 72 órát dolgozott. Ez igaz volt a parasztra és a gyári munkásra egyaránt. Az utóbbira mondjuk a heti 60 óra volt érvényes. Ti már túl fiatalok vagytok ahhoz, hogy a napszámosokra emlékezzetek. Pedig a napszámos volt 1910-ben a fejlettebb országokban a második legnagyobb alkalmazotti kategória. Amikor a nagyságos asszony bálba ment, a cselédlánynak fenn kellett maradnia, míg úrnője hajnal háromkor hazajött, és segítenie kellett a vetkőzésnél. De már reggel hétkor is neki kellett a teát felszolgálnia. A napszámosok mára eltűntek. De itt van a takarítónő, aki hetente háromszor jön egy-két órára. És a parasztoknak még ma is nagyon keményenen kell dolgozni. Főleg a vetés és az aratás időszakában. Egy évből másfél-két hónapot tesz ki. Egyébként napi hat-nyolc órát dolgoznak, és megy a szekér. A múlt korok parasztja napi 14-16 órát dolgozott. Ezzel szemben ott volt **Dr. Krips**, a tekintélyes orvos, aki gyerekkoromban a szomszédunkban lakott. Reggelente betegeit látogani házhoz járt, és délután öttől hétig rendelt. De délután háromkor óramű

\> \> \> \> \>

tömegmozgalommá vált, és egy egész generációt ölel magába. A techno fergeteges sikere, és amit némelyek annak vélnek, oda vezetett, hogy a mozgalom szellemét sokan meg sem értették. Nehéz is megérteni azért, mert manapság techno gyűjtőnév alatt megjelenő dolgok java része már rég újra popzenévé

pontosságával haladt el a házunk előtt. Minden nap kisétált az erdőbe, majd szundított egy órácskát.

Mai utóda naponta reggel nyolctól este nyolcig dolgozik. Dr. Krips és kora orvosai nagy köztiszteletnek örvendtek, és viszonylag keveset kerestek. Ma alig tisztelik őket, de agyon keresik magukat. A múltban a csúcspozícióban lévőknek mindig volt bőven szabad idejük. Ma a csúcson levők dolgoznak, mint a gályarabok. Az történt, hogy a szabadidőt levittük a csúcsról a fenékre.

A VILÁGGAZDASÁG KOCKÁJA FORDUL

GSZ: Egy korábbi interjújában az amerikai gazdaság újraszerveződéséről beszélt, és azt mondta, hogy ez még nem kezdődött el sem Japánban, sem Európában. Történt azóta valami, ami felülbírálatra késztethetné?

DRUCKER: Japán azóta belekezdett, méghozzá nagyon gyorsan. Részben azáltal, hogy leépítenek leépülés nélkül. Érti, mit mondok? Áthelyezik az embereket. Japánban a munkanélküli biztosítás fogalma, mint olyan gyakorlatilag nem létezik. Esetleg jóval kevesebb fizetésért, de mégis állományban tartják az embereket, még akkor is ha nem tudnak munkát adni nekik, ha nem is dolgoznak. Kihelyezték az embereket a szállítókhoz, a kereskedőkhöz. Vagy csak állományban tartották őket munka nélkül. De jelenleg a japán nagyvállalatok nagyon gyorsan változnak. Kihelyezik a gyártásukat a szárazföldre Azsiába, Amerikába, Európába. A német nagyvállalatok is kihelyezik a termelésüket máshova, mert az otthoni adók és költségek egyre versenyképtelenebbé teszik őket. Pedig Németországban magas a munkanélküliség aránya, veszélyesen magas. Japánban mintegy társadalmi megegyezés van a munkaerő egyharmadának az életreszóló alkalmazására. Németországban társadalmi megállapodás van a szociális piacgazdaság játékszabályainak betartására. Ezért ott az emberek leépítése, még az áthelyezése is igen nehézkes dolog. Ezekben az országokban ez inkább társadalmi, mint gazdasági probléma.

Nálunk, Amerikában az átszervezés meglepően kevés bajjal járt (lásd Detroit), mivel hogy a munkaerő nálunk kifejezetten mobilis, alkalmazkodóképes. A mi rendezetlenségünk előnynek nyilvánult. A németek és a japánok a rendre, a rendezettségre vannak programozva , és most ez elállja az útjukat.

GSZ: Ezek az országok - kereskedelmi statisztikájukat papíron vizsgálva - úgy tűnik, mégis jobban állnak.

DRUCKER: Az Egyesült Allamok kereskedelmi hiánya valójában csak töredéke a hivatalosan közöltnek, hisz nincs olyan, aki a számításoknál figyelembe tudná venni a szolgáltatások kivitelét. Egy példa: országunkban jelenleg mintegy félmillió külföldi diák tanul. Évente mindegyikük elkölt kb. húszezer dollárt itt. Ez megfelel évi tízmilliárd dollár bevételnek, ami valahonnan külföldről áramlik ide, de ez az öszeg mégsem jelenik meg a kereskedelmi kimutatásokban. Mást mondok: a japán tőzsdeüzletek mintegy 70%-át európai és amerikai tőzsdeügynökök kötik Tokióban. A bonyolítás, a könyvelés mégis Düsseldorfban, Londonban, vagy a Kajmán Szigeteken történik. A nyereség pedig a bostoni anyavállalathoz kerül. Melyik kereskedelmi statisztika veszi ezt figyelembe? Egyik sem. Hisz nincs az a statisztikai rendszer, amely képes lenne az ilyen bonyolultan változó összetett folyamatok nyilvántartására. A szolgáltatási export még minden bizonnyal sok más példájáról is beszélhetnénk. Annyi bizonyos, hogy nincs még egy ország, melynek akkora lenne a szolgáltatási export hányada, mint a miénk.

A TÖRTÉNELEM LEGSÚLYOSABB TÁRSADALMI VÁLSÁGA

GSZ: A mi újságunk nem a múlttal, hanem a jövővel foglalkozik. Ön szerint milyen lesz a XXI. század társadalma?

DRUCKER: Én nem találgatok a jövőről. Halandónak nem adatott meg a jövőbe látás képessége. Minden, amit megtehetünk az az, hogy elemezzük a jelent, annak is kifejezetten azon jelenségeit, amelyek nem illenek abba a képbe, amit mindenki ismer és adottnak vél. Aztán az elemzés eredményeit összevethetjük a történelmi tapasztalatokkal, és majd ezután előállhatunk néhány lehetséges szcenárióval, melyek közül egyik-másik valószínűleg meg is történhet majd.

„A kommunizmus magábarogyása nem jelenti azt, hogy a kapitalizmus és a demokrácia győzött volna."

Még akkor is, ha mindig számítani kell a meglepetésekre. Már korán, 1959 körül azt állítottam, hogy a Szovjetúnió bukásra van ítélve. Ami cseppet sem volt nehéz annak, aki kicsit is ismeri a történelmet. Mégis teljesen lehetetlen lett volna úgy akkor, mint később, egészen Gorbacsov idejéig bárki számára is előre látni azt, hogy a Szovjetúnió robbanásszerűen fog magába összerogyni. Meghalt, amíg aludt. Végelgyengülésben. Ilyen eddig még soha meg nem történt, és nem is hiszem, hogy még egyszer megtörténne. Az összes eddigi birodalom bukását - érelmeszesedésének és szenilitásának mértékétől függetlenül - mindig külső vagy belső véres háborúk okozták. Az első világháborúnak kellett eljönnie, hogy meghozza a Habsburg és az Ottomán birodalmak bukását. A második világháborúnak kellett eljönnie, hogy a XIX. századi európai gyarmati hatalmak (Anglia, Franciaország, Hollandia) hihetetlen törékeny hatalmi szerkezetei eltűnjenek. A népvándorlás hordái és a hadsereg összeroppanása adta meg a rogyadozó Római Birodalomnak a végső döfést. És itt volt a szovjet hatalom, mely töretlen katonai ereje ellenére egyszerűen kollaborált. Mindössze amit mondani akarok, az az, hogy itt van előttünk a mai konkrét helyzet és mindaz, amire ebből a jövendő húsz évre következtetni lehet, és van néhány, a történelmi tapasztalatokra alapuló valószínűség. Minden más kuruzslás.

GSZ: Maga szerint mely területekre kellene akkor különös figyelemmel tekinteni?

DRUCKER: A kritikus területek azok, melyekre az Egyesült Allamok és a nyugati demokráciák nincsenek nagy befolyással. Az egyik ilyen terület az, amit valamikor Orosz Birodalomnak neveztek. A másik Kína, ahol két egymással szöges ellentétben álló értékrend ütközik most egymásba. Ezek egyike a nyugati jog- és gazdasági értékrendszer, mellyel szemben áll a hagyományos kínai morál értékrendszere. A mai Kínát az emberiség eddigi történelmének legnagyobb társadalmi átalakulásának kényszere szorongatja, ahol a szakadék egyre bővül a lakosság túlnyomó többségét képező munkanélküli, tanulatlan, a modern technológiához hozzáférni képtelen falusi parasztok, és a kisebbséget megtestesítő tengerparti városok a nyugati polgári értékrend és középosztálybeli ambíciók szerint élő lakosai között. És végül ott van még India jövője is. Ez a hatalmas, földrésznyi ország sem volt történelme során soha sem egységes, hacsak az angol gyarmatosítók által kényszerrel bevezetett közigazgtási rendet nem tekintjük annak, aminek viszont az összes hátrahagyott intézménye hatalmas gyorsasággal elhasználódott, széthullott India felszabadulása óta. Ez a három ország teszi ki ma a föld összlakosságának majdnem a felét. Az pedig igen csak bátor ember, sőt félnótás őrült lenne, aki meg merné jósolni, hogy mit fog az elkövetkezendő húsz esztendő hozni az emberiségnek erre a - még mindig rohamosan továbbnövekvő - felére. Amit eljes biztonsággal előre lehet látni, az a bizonytalanság és az örvényszerű forgatag.

GSZ: A legtöbben úgy vélik, hogy a szovjet kommunizmus bukása egyben a kapitalizmus és a demokrácia világméretű végső győzelmét is jelenti. Maga osztja ezt a véleményt?

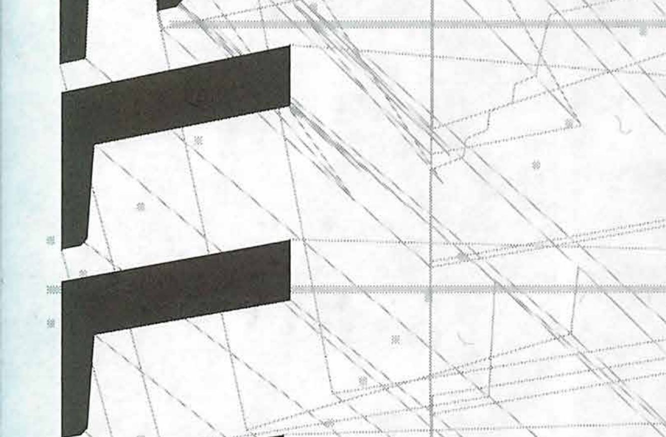
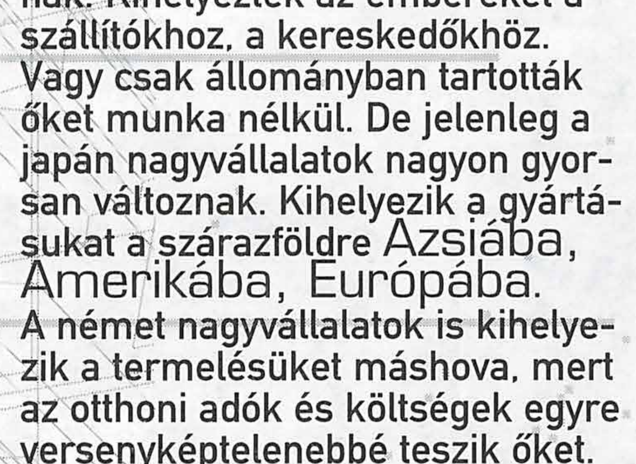
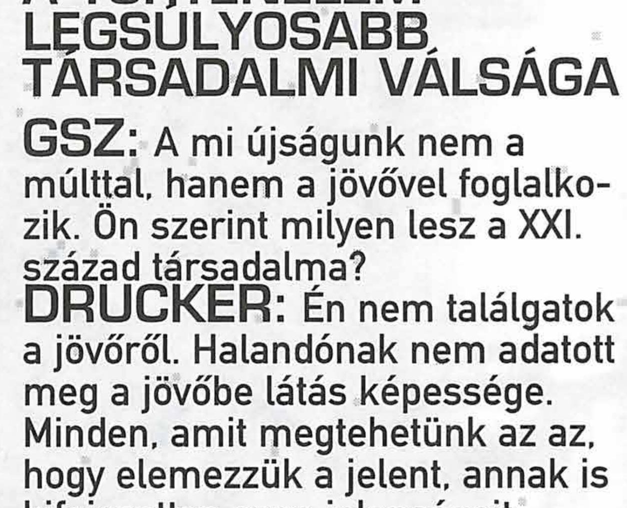
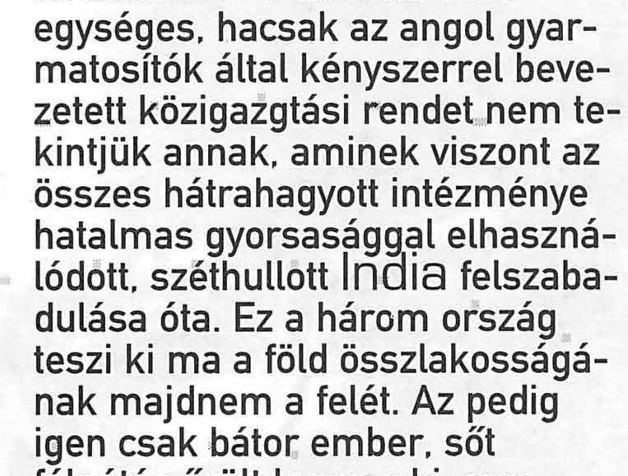
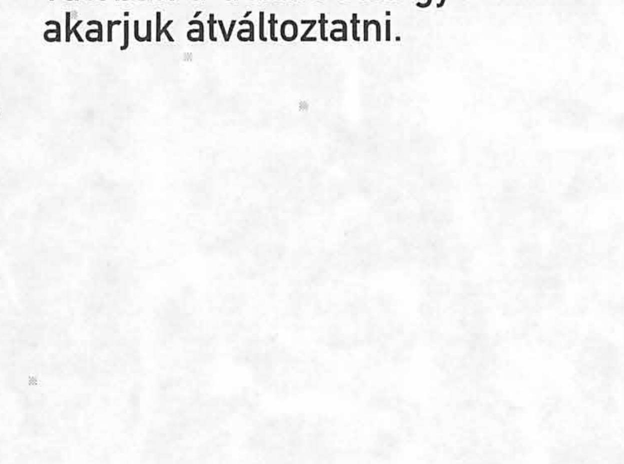
DRUCKER: Nem. A kommunizmus magábarogyása nem jelenti azt, hogy a kapitalizmus és a demokrácia győzött volna. A kommunizmus megszűntéig a kapitalizmus és a demokrácia volt helyből a nyerő, hiszen összehasonlíthatatlanul, felbecsülhetetlenül jobbak voltak, mint a kommunizmus alternatívája. Még a harmincas évek nagy gazdasági depressziójának legsötétebb szakaszában is csupán alig néhány tucatnyian dezertáltak a demokráciából, és menekültek át a „szovjet paradicsomba", hogy aztán alig tudják kivárni az első adandó alkalmat, hogy visszameneküljenek abba a munkanélküliségbe és a „kizsákmányolásba", amit maguk mögött hagytak. Ezzel szemben az alattvalóik benntartására a vélt népboldogítók emelte Vasfüggöny minden kegyetlensége és ravaszsága sem volt elég erős ahhoz, hogy visza tudta volna tartani a szabadság levegője, illetve annak illúziója után áhítozó tömegeket, akik fáradtságot, kockázatot nem kímélve mindent megtettek, hogy mielőbb meg tudjanak onnan lépni.

De most, amikor a demokráciáknak bizonyítaniuk kellene, pont most hogy nincs mihez mérni, viszonyítani őket, legfeljebb csak önmagukhoz. És bizony a vizsgán sajnos elég gyenge osztályzattal csúsznának éppen csak át. Mindenek felett gyorsan megtanuljuk, hogy a hit, miszerint csupán a szabad piac bevezetése a működő társadalom, illetve a működő gazdaság előfeltétele, nem más, mint bárgyú és csalóka illúzió.

Ahol nincs működőképes polgári társadalom, ott is képes a szabad piac gazdasági eredményeket felmutatni, de csak egy rövid ideig. Mondjuk három-öt évig. Ezen az öt éven túl viszont már elengedhetetlen szükség van egy, a közösségi szervezeteken (egyház, egyetemek, termelőszövetkezetek, dalárdaegyletek, stb.) alapuló működőképes polgári társadalomra ahhoz, hogy a piac gazdasági funkciója mellett társadalmi funkcióját is be tudja tölteni.

Ahol ezek a hagyományok léteznek, ott a piac ki is fogja termelni a szükséges gazdasági eredményeket. Legjobb példa erre a Cseh Kötzársaság, ahol közösség szervezeti hagyományai a mai napig erősek és egészségesek. Ott, ahol ezek a hagyományok nem léteznek a volt Szovjetúnióban, Kínában, Indiában és szinte egész Afrikában, ott a piac maga soha nem fogja megteremteni a demkoráciát, de még csak egy egészséges gazdaságot sem.

Erre is tudnék elég történelmi példát felsorakoztatni. De az biztos, hogy az elkövetkezendő 20 év is éppen elég kemény lesz, ha a kommunizmus bukását valóban a demkrácia győzelmévé akarjuk átváltoztatni.

mutálódott, és így eltakarja a rálátást a lényegre. Itt most nem értékelésről van szó, hiszen annak felismerése, hogy ezen zene kommerciális változata meg fogja hódítani a legszélesebb piacot, az a techno kezdeteinél sem kívánt szerény intelligenciánál többet. Sokkal inkább arról van szó, hogy a techno forradalmisága

4380.- Ft 2 CD

UNDER RECORDS
UNDERGROUND NAGYKER.
TEL/FAX-117-4439
XIII.ker Budapest
Pozsonyi u. 50.

UNDERGROUND RECORDS
Budapest Rákóczi út 28 TEL.:3421988
Budapest Hegedű utca 6. H-1061 tel.:141-0000

3380.- Ft

3380.- Ft

3580.- Ft

Három évvel ezelőtt indult az első üzlet, mint egy kisebb misszió. Ma már működik egy nagyker és egy lemezkiadó is a **JUICE RECORDS**. Üzleteinkben megtalálható minden, a **hip-hop, acid jazz, trip-hop, house, progresszív** és **drum&bass** vonalon belül.

A **JUICE RECORDS** mint kiadó működik, eddig **TOMMY BOY** és **ALEX DAYDREAM** project-je jelent meg. Az idén tavaszig két új alkotás fog megjelenni, egy progresszívebb irányt követő **NERVE CLINIC** szám és **MARCEL**től egy finom **drum&bass**.

5080.- Ft 3 CD

5080.- Ft 3 CD

4080.- Ft 2 CD

E·PLAY klub

1067 Budapest, Teréz krt. 55. Nyugati pu. Tel.: 302 2849

Csütörtök: The place of HOUSE MATIC

Szombat: II. 8-tól SKY LIGHT

SHULCZ, STERBINSZKY, ANDREW J.

E·PLAY®

BERNÁTH/Y
(MASSTURBINA LIVE ACT, LOVEBARIKÁD)

A Kirk Audió magyarországi megjelenésétől, tehát a kezdetektől dolgozom ezzel a cuccal. Addig ismeretlen volt számomra, féltem, hogy a technóra nem lesz jó. Az első party tapasztalatai után a hangmérnökeink átállították a berendezést úgy, ahogy kértem, oda tették, ahová kellett, és reggel akkor jöttek, amikorra megbeszéltük. A kontroll ideális, beállításkor nincs nagyképű okoskodás, öndicséret, műfaji leszólás. A Kirk hangja számomra etalon, azóta ehhez hasonlítok mindent. Ja, és az árban is meg tudtunk egyezni!

MIRCO SAUER - DJ
(DIXON-ERFURT)

Nagyon sok cuccon játszottam világszerte, de visszaemlékezem 1995. augusztusára a Hajógyár-szigeti Iránytű Bisztró partyjaira. Arra a természeti szépségre, azokra a pesti csajokra, és arra bársonyos basszusra, amit a Kirk Audió produkált. Élmény volt.

MURAKÖZY - DJ

Suttogó technikusok, előítéletes kollégák, dezinformált közönség, egészen addig, amíg a Kirk meg nem jelent. Én ugyanis CD keveréssel vátogatom a világot. Rögtön kaptam két külön csatornát - dinamika beállítással - külön kontrollt, szó nélkül. Azt gondoltam magamban, hogy vagy bolondok, vagy nem értenek hozzá. Ám amikor szó nélkül kicserélték a „Numark" keverőm leharcolt potiját csak úgy, akkor rájöttem, hogy csak jók...

PALOTAI - DJ
(TILOS RÁDIÓ)

Nálunk a technó általában nem szól jól. Pláne amit én művelek - sercegés, buffogás, klaffogás, sziszegés, prüffögtetés szóval Dram&Bass... Egyszer egy FMK-s Lovebarikádon raktam fel, és a közönség megbolondult. Azt gondoltam, hogy a közönség bezabált vagy összebeszélt. Ám utánam sem hagyták abba. Pipa lettem, és megnéztem a hangfalakat - Kirk Audió! Ja. Vagy el kéne rontani, vagy máshova is berakni. Meglátjuk, mit hoz a jövő.

MARCO ZAFFARANO
DJ, PRODUCER
(MFS RECORDS/BERLIN)

Magyarországon már hatszor raktam fel. Az a tapasztalatom, hogy kevesen tudnak - keveset. '95. januárjában a Bernáth/y Lovebarikádján küzdöttem. Meglepetésemre a hangcucc ugyanazt tudta, amit én. Kirk Audió volt...

TESOX
(LIVE ACT: ANDREAS HORWATH/TILMANN BUSSLER - PLASTIC CITY/UCMG)

1996. augusztusában félőrülten kiszabadultunk a teljesen őrült ferihegyi vámosok, révészek, pecsételők, kérdezgetők, aszondóemberek stb. karmaiból, és vegrehajtottuk borzalmas soundcheck-ünket a „Pepsi-szigeti" Lovebarikádon valami fél Martin gagyiságon, és elkeseredve vettük észre, hogy a vadi új, tízezer márkás szemplerünk - rossz! Az összes nyomógombja, tekerője, húzogatója - talán a reptéri hányadtatások miatt - nem működik. Sehol egy inspekciós technikus, se forrasztópálka, se egy franciakulcs vagy kalapács, hogy szétvágjuk az egészet. Számunkra nevetségesnek tűnt, amikor a vén Bernáth/y szakállát mutatóujjára tekerve egy szakadt ázsiai emberevővel ufó nyelven - magyarul - megtárgyalta, hogy a szemplert el kell vinni valahová. Azt gondoltuk, na jól van akkor, még a szemünk láttára ki is rabolnak bennünket. Fél óra múlva visszakaptuk a szemplerünket - azóta is jól működik. Mi csak utólag tudtuk meg, hogy a „Kirk Audió" hangmérnöke volt az az emberevő, - Horváth Tibi - akinek a sikerünket köszönhetjük.

Gépszava: MIT AKARTOK TI ITT A SZÁZ MAFFIA KÖZÖTT?
HORVÁTH TIBOR (Kirk Audió): Bérbe adni a cuccot a minőséget garantálva de úgy, hogy a zene (rock, diszkó, technó) területein a jó hangminőség szolgálja a művészi kvalitást.

KIRK AUDIO

Tel: 216 89 03
06-30 / 491 954
06-30 / 432 457

tudatosodjon, lényege megértve fejlődjön. Hiszen itt most a zene egy olyan aspektusa kerül középpontba, amelyet az európai zene egész eddigi története során inkább kerülni illett. E Z P E G I G A M O N O T Ó N I A

Smokin' Drum

KRUDER & DORFMEISTER, a triphop két bécsi úttörője jelenleg a tánczene kozmoszának legkeresettebb producertársulásának számít. Bár eddig összesen két maxijuk jelent meg, mégis az olyan nagyságok, mint **Tricky, Bomb the Bass, Alex Reece**, vagy a **United Future Organisation** kevertetik velük újra a darabjaikat. A **Ninja Tune, SSR** és **Wall of Sound** címkéken megjelent darabjaik a triphop mérföldköveinek számítanak. Első nagylemezük kiadási jogáért több nagy lemezcég birkózik egymással.

Nemcsak producerként élveznek kiváló nemzetközi hírnevet, extravagáns DJ szetjeikkel is lángba borították már bolygónk legmenőbb klubbjait. A triphop és a drum´n´bass stílusjegyeinek egyedi ötvözete útmutató, és megalapozza kultusz-státuszukat. **KRUDER & DORFMEISTER** ezen kívűl még számos más zenei stíluskategóriában is otthonosan mozog. Majdnem hogy könyörtelen következetességgel mondanak le az énekhang alkalmazásáról, és a harmóniákat és dallamokat egy teljesen új szintre emelik. Minden egyes általuk készített, vagy újrakevert darab tartalmaz valami meglepetést. Ilyen volt legutóbb az Alex Reece számára készített **„Jazzmaster"** remix, amely világszerte megtalálta útját a DJ-k lemeztányérjaira. **KRUDER & DORFMEISTER** zenéjéből nemcsak egyfajta laza stílusbeli sokszínűség, hanem egy többéves szokáshagyomány által kifejlődött puhaság sugárzik, ami minden egyes darabjukat kellemesen hatja át.

Peter Kruder és **Richard Dorfmeister** története 1993. nyarán kezdődött. Előtte mindketten különböző bécsi együttesekben játszottak, de ezen a nyáron összeszövetkeztek, hogy otthoni berendezéseikkel *közösen készítsenek* darabokat. **Peter Kruder** lakószobájában átpöfékelt hosszú éjszakákon készült el az a négy darab, amit 1994. márciusában saját **G-Stone Recordings** nevű lemezcímkéjükön „G-stoned E.P." címen jelentettek meg.

A kiadvány bombaként robbant: ez az egyetlen lemez elegendő volt ahhoz, hogy a **KRUDER & DORFMEISTER** duó nemzetközileg is az egyik legkeresettebb DJ párosává, valamint producerévé és remixerévé váljon. London zenei életének forgatagától távol Bécsben, a legegyszerűbb eszközökkel egy olyan mérföldkövet sikerült leállítaniuk, amit még ma is áll, és a témáikat viszik, mint a cukrot. Az EP négy instrumentális darabja, amely az túlzó szemplinghasználat ellenére zenei agyafúrtságoktól ragyog, és lágy atmoszférájával ágyban és klubban egyaránt működik, teljesen egyedülálló: elvarázsolt, egyaránt meleg és levegős, és magában hordozza a sokat emlegetett, tipikusan bécsies melankóliát anélkül, hogy a bristoli hangzásvilág depressziójába torkollna.

A monotónia, a repetíció az az elem, amit gyakran a hiányzó kreativitás bizonyítékaként (félre)értelmeznek, holott csodálatra méltó energiát hordoz magában. Ezen a ponton tanulhatnánk az állítólag "primitív" kultúráktól, hiszen ezek már rég jól tudják, hogy a szavak és ritmusok végtelen ismétlése egy meditatív-

Kruder & Dorfmeister

A csúcsminőségű produkció mellett a lemezborító grafikai megjelenése is nagyban hozzájárult a bemutatkozó lemez átütő sikeréhez. Lemezborítójuk **Richard Avedon** a Simon & Garfunkel **„Bookends"** című nagylemezén látható híres fotójára emlékeztet, ami a két osztrák egy olyan megjelenését alapozta meg, amivel egyértelműen kitűnnek a post acid teljesen unalmas B-boy *esztéticizmusából.* A „G-Stone" EP-vel a stílustörténelemben kivételes jártassággal rendelkező két homeboy letette a névjegyét a 12 hüvelykes lemezmegjelenések áradatában egyébként teljesen szokatlan, személyiségorientáltságú zeneszerzői stílus mellett. Ehhez még hozzájárult az a tény, hogy producerként a polgári nevüket használták, és nem pedig a szokásos pszeudonímák használata mellett döntöttek. A reakció nem is váratott sokáig magára. A londoni post-acid-jazzvilág lelkesülve fogadta **KRUDER & DORFMEISTER**t. Hogy az angol főváros legontosabb zenei adásaiban játszották őket, és hogy megfelelő időben a megfelelő helyeken léptek fel, megtette a magáét. Azóta havonta Tókiótól San Franciscóig számtalan válogatáson megjelenő darabjaik gondoskodnak a **KRUDER & DORFMEISTER** név ismertté tételéről. Ezen kívűl számos újrakeverési megbízásaikat hallva az utólsó kételkedő is meggyőződhet a két bécsi fiú képességeiről. A dolog különlegessége: minden újrakeverési megbízás elfogadásával lényegében egy új **KRUDER & DORFMEISTER** darab jelenik meg, hisz ezeknek az eredeti darabokhoz nagyon kevés közük van. A William Orbit, Bomb the Bass, David Holmes, vagy a Bones Thugs & Harmony és még mások számára készített újrakeverések eddig gyakorlatilag havonta gondoskodtak arról, hogy a tekintélyes jövedelem mellett más frontokon is terjedjen az ingyenreklám, *hogy* nevüket és képességeik tanújeleit a nagy lemezcégek a világ utólsó sarkába is eljuttassák. (Csak hozzánk ne.) A nyugalom, amellyel a felkapatottsággal és a nagyok ajánlataival szembenéznek, már rég kifizetődött. Még mindig csak is ők döntenek. Csak az jelenik meg, amihez kedvük van, és akkor csinálnak mixet, amikor idejük van. Mindemellet DJ-ként is kiváló hírneve van az egyébként egyszerű, kellemes személyiségű két bécsi fiúnak. Hétvégéről hétvégére cipelik lemezkofferjukat szerte-szét a világtörténelemben, és előbb-utóbb nem lesz jelentős város, ahol ne mutatták volna be folyton változó híres dub, funk, triphop és drum & bass stiluselemekből álló szetjüket. Az X-MIX híres berlini Studio K7 kiadásában megjelent a **DJ Kicks** sorozatban egy **KRUDER & DORFMEISTER** mix CD, amely legendás hírű Dj szetjeik lényegét tartalmazza. Mindez elég ok arra, hogy egy fröccs mellett elbeszélgessünk Bécsről, a zenéről és az életről úgy általában.

Van valami közötök Pulsingerhez, Tunakanhoz és a Cheap címke körüli társasághoz, vagy inkább magatoknak valók vagytok?
Kruder: Már réges rég ismerjük egymást. A Pulsinger régebben a Dr. Moreaus Creatures stúdiójának közelében lakott. Én pedig annak idején pont ebben a bandában játszottam, így elég sok időt töltöttünk együtt.
Dorfmeister: Bizonyos értelemben egy nagy család vagyunk, amely három irányban tevékenykedik. Tiszteletben tartjuk egymást, de végül is mindenki csinálja a maga dolgát. Saját kapcsolatok, saját zene. És én azt hiszem, hogy ezt mindenki így is akarja. Persze ideális lenne egy amolyan All Star Band, ahol mindenki mindenkit újrakever, ez biztos nagy durranás lenne.

Ezek szerint mégsem az utóbbi két-három évben alakult ki itt Bécsben minden?
Dorfmeister: Mikor mi kiadtuk az első lemezünket, akkor bizony elég sokan mondták, hogy na, mi is csinálunk egyet.
Kruder: Hát, mégis inkább úgy van ez, hogy akkoriban már sokan dolgoztak.
Dorfmeister: Lehet, hogy barkácsolgattak egy csomóan, de senkinek sem voltak kapcsolatai, és így nemigen tudta senki, hogy merre hány lépés. Mi is egyszerűen csak nekivágtunk, mi se tudtunk semmit. Aztán mert ez vagy az sikeres lett, beindult a lavina. Most már ragyogóan működik, csak éppen elég sokáig tartott - három évvel ezelőtt itt volt a kutya elásva. Kommersz szuperkamun kívül nem volt itt semmi.
Kruder: Bécsben nem is volt sose egy magától kialakult szín. Nem volt itt folyamatosság. Bár mindannyian elég régen készítünk zenét, de a lemezkiadáshoz valahogy évekig nem volt bátorságunk. A jelenlegi fejlemények minden bizonnyal összefüggnek azzal a independent szellemiséggel, amely itt az utóbbi két-három évben alakult ki elsősorban a Ninjatune és a Wall of Sound hatására. Gyakorlatilag ők mutatták meg nekünk, hogy ez a zene a lemezipari struktúrákon kívül is működőképes. De nem szabad elfelejtenünk, hogy még minden nagyon fiatal, mindennek még csak a kezdetén vagyunk. Bár már régóta van ilyesfajta zene, de a lemezcímkék, producerek, magazinok, független terjesztők ilyen nemzetközi szintű együttműködése még nem olyan régi keletű dolog.

Saját produkcióitok mellett remixeitekről is híresek vagytok. Hogyan juttok a megbízásokhoz?
Kruder: Lassan, magától alakult így. Először főleg magánkapcsolatok alapján olyan bécsi projekteknek kevertünk újra, mint a Sin, vagy a Count Basic. Aztán jött a William Orbit remix, majd a Bomb the Bass. Ami aztán beletalált. Aztán elöntött bennünket a kínálatok áradata, főleg **Angliából**. Gavin Wright, az Island akkori A&R (artist and repertoire) menedzsere el volt ragadtatva a munkánktól. Eljárt a partijainkra **Bécs**be, rajta keresztül kaptunk számos ajánlatot. Ma már ott tartunk, hogy idő híján egyre több ajánlatot kell elutasítanunk. Sajnos erre már semmi időnk, először a saját nagylemezünket akarjuk végre megcsinálni. Ez a mostani K7-nek készített DJ Kicks mixlemez volt egyenlőre az utólsó megbízás, amit elfogadtunk. Mialatt ezzel foglalkoztunk, el kellett utasítanunk többek között az U2, Grace Jones, Elvis Costello és a Phantastischen Vier ajánlatait. A nagylemezünknek őszre meg kellett jelennie, így az energiánkat inkább a saját dolgunkra, mint holmi nagy nevek remixelésére fordítottuk. Vigyázni is kell egy kicsit ezzel, mert könnyen fennáll a veszélye annak, hogy csak remixernek tartsanak bennünket, és ezt mi egyáltalán nem akarjuk, hiszen producerek és zenészek vagyunk. Csak olyanoknak fogunk ezentúl úrjakeverni, akiket emberileg arra érdemesnek tartunk, és akiknek a zenéje fenntartás nélkül tetszik nekünk.

Az elfogadott remixmegbízásaitok a legkülönbözőbb irányokból jönnek, és a saját produkcióitokat is egy stilisztikai sokrétűség jellemzi. Nehéz lenne a zenéteket beskatulyázni.
Dorfmeister: Ez főképp azzal függ össze, hogy mi DJ-ként is a legkülönfélébb dolgokat rakjuk fel. Mindig is elutasítottuk azt, hogy egy bizonyos stílushoz tartozó DJ-nek tartsanak bennünket. Játszunk mindent, ami egyszerűen jó. **Hip-hop, régi dolgok, drum & bass,** mindegy. Sokkal érdekesebb a tempóval játszani, mint a közönséget csak vég nélkül korbácsolni.
Kruder: Ez a beskatulyázni akarás egyébként is teljesen helytelen, ehhez ma már a zene túl gyorsan fejlődik. Látjuk ezt akkor is, amikor felrakás közben folyton kérdezgetnek bennünket, hogy hát ez meg milyen zene. Az ilyen kérdésekre egyszerűen soha nem adok választ. Azt hiszem az adott zenei irányzathoz való hozzáállás sokkal fontosabb. Egy **bossa nova** ugyanolyan mocskos és robbantós tud lenni, mint a **hip-hop**, vagy mint a **jungle**. A hozzáállás a fontos. Szétszedni, kiforgatni, és új összefüggésbe hozni. Az igen. És ez producerként is sokkal jobban izgat bennünket, mint minden darabot agyalágyult 164-es tempóra felcsigázni. Van persze 153-as darabunk, de van 84-es is, és minden, ami közötte található. Pontosan így is rakunk fel.

Darabjaitok hangszerelése és hangzásvilága olyan, mintha élőben játszanátok fel őket. Dolgoztok élő zenészekkel?
Dorfmeister: Van rá alkalom, hogy meghívunk élő zenészeket, hogy azok egy ütemre, vagy egy harmóniára rögtönözzenek. Néha csinálunk ilyen „szessönöket". Egyébként pedig szinte mindent hangmintavevőgépekkel csinálunk. Igazi szempleristák vagyunk. Ha megkérdeznek, milyen hangszeren játszom, azt mondom: szempleren. A hangmitavevést rajtunk kívül azt hiszem kevesen csinálják ilyen szélsőségesen. Végtelen sokáig tudunk egy darabon farigcsálni. Ezerszer meghallgatjuk. Egy szemplerrel tulajdonképpen lehetne sokkal gyorsabban dolgozni, de az akkor általában ki is hallatszik a darabból, hogy az rövid idő alatt készült. És itt vannak a hangzások. Legszívesebben nem elektromos eredetű hangzásokat alkalmazunk. Iparilag előregyártott mintalemezekről levett hangokhoz hozzá se nyúlunk. Egy Fender-Rhodes zongora, egy jó dobritmus, pár effekt tulajdonképpen elég is.
Kruder: Azt hiszem mi legalább annyira zenészek vagyunk, mint ahogyan egy gitáros az. A hangmintavevőkkel bármire képesek vagyunk. Jó napokon Richard az AKAI-n még eszpresszót is tud csinálni... Számomra a hangmitavevő egy teljesen logikus fejlemény. Mint ahogyan régen az ütőshangszerre feszített húrból gitár lett, úgy halad a hangszerek evolúciója lépépsről lépésre előre. A technika fejlődése ma már annyira előrehaladott, hogy tulajdonképpen bárki zenét, vagy akár lemezt tud csinálni annélkül, hogy ehhez sok pénz, vagy nagy tudás kellene. Az egyetlen dolog, ami ma még számít, az az ízlés és a hangzások megválasztása, és hogy mihez kezd vele az illető. A dolog technikai részét két héten belül elsajátíthatja bárki. Azt hiszem a hangmitavételezéssel ugyanúgy van ez, mint a különbséggel egy gitáros és egy jó gitáros között. Az egyik tehetséges és jó, a másik sokat gyakorol, és jó. De a tehetséges mindig jobb lesz. Az, aki tehetséges és jó hallással rendelkezik, az mindig is jobb lesz, mint a többinek.

Egy ideje a legnagyobb lemezcégek udvarolgatnak nektek, de ti eddig minden ajánlatot visszautasítottatok.
Dorfmeister: Igen, némelyik cég bevásárlólistáján legfelül vagyunk. De azt hiszem erre még nem vagyunk érettek. A legelején, amikor az EP megjelent, azonnal kaptunk komoly ajánlatokat az Island-től és a Talking Loud-től komoly előleggel, minden egyébbel. De működött ez nélkülük is prímán. A függetlenség sokkal többet ér. Még mindig mi döntünk el mindent egyedül, kiadjuk azt, amihez kedvünk van, nem kell felvennünk semmilyen kényszerzubbonyt, és nem kell vállalati jogászokkal és egyéb fafejű üzletemberfajtával kínlódnunk. Azt hiszem, ki kell várnunk a megfelelő időpontot, hogy egy olyan szerződést írjunk alá, ami a legmesszemenőbb önállósággal ruház fel bennünket.
Kruder: A nagyok előbb-utóbb előírják, hogy mikor mit kell csinálnod. Ehhez nekünk semmi kedvünk. Itt van például az énekhang-ügy. Teljesen a nagy cégek tipikus paranoiája. Folyton azt mondják, hogy instrumentális zenével állítólag nem lehet pénzt keresni. De figyelj csak, ott van például Richard Claydermann. Lemezek millióit adta el, és soha nem használt énekhangot. A dallam és az ízlés az, ami végsősoron számít.

Mik a jövőbeli terveitek?
Kruder: Hát, el kéne menni szabadságra. Az elmúlt három év rettenetesen megerőltető volt, szünetet kell tartani. Szinte minden hétvégén valami más városban voltunk, és örökké felraktunk.
Dorfmeister: Középtávon vissza akarunk térni az előző életvitelünkhöz. Nem tervezni, hetekig ejtőzni, és semmivel nem foglalkozni.

kiadványok

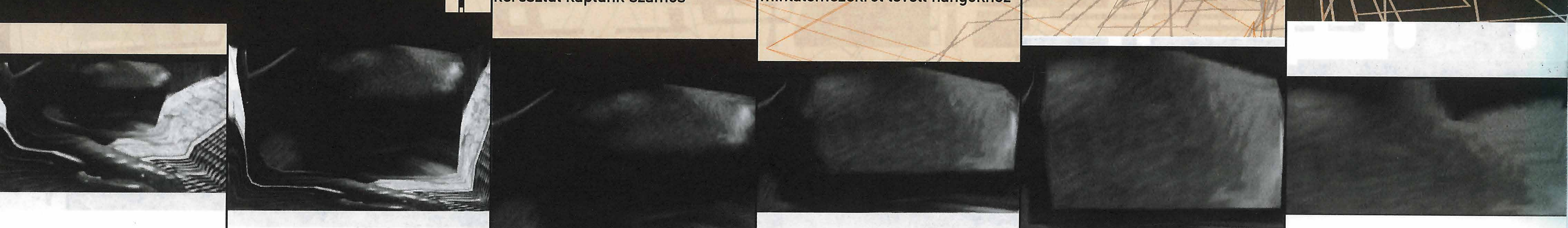
Kruder & Dorfmeister	G-Stoned E.P.	G-Stone
Tosca	Chocolate Elvis	G-Stone
K & D	Young Man	Wall of Sound
Give ´em enough dope #2	A Time For Us	Talkin´ Loud
Multidirections # 2	Shakatakadoodub	Ninjatune
Ninjacuts 2 Tosca	Fuck Dub	G-Stone
Kruder & Dorfmeister	Out Of The Blue	SSR/Crammed Discs
Kruder & Dorfmeister	DJ Kicks	Studio K7

remixek

SIN	Where Shalll Turn	Gig
Count Basic	Strange Life/Hide & Seek	Spray
William Orbit	Strange Cargo	Warner
Knowtoryous	Bomberclad	Compost
Bomb the Bass	Bug Powder Dust	Island
U.F.O.	Love	Brownswood
Bone Thugs and Harmony	1st of the Month	Epic
Alex Reece	Jazzmaster	Blunted/Island
David Holmes	Gone	Go Disc
Lewis Taylor	Lucky	Island

produkciók

Conversions	Spray	Spray
Jungle válogatás	Waldeck in Dub	
Hotel Kolbeck	G-Stone	
Kruder & Dorfmeister	DJ Kicks mixCD	Studio K7

spirituális élményen át egyenesen az Istenekhez vezet. Egy olyan világban, ahol az ész, a ráció mindent és mindenkit meghatároz, a technóval kifejlődött egy zene, amely bár a legracionálisabb gépek - nevezetesen kompjúterek - alkalmazásával készül, mégis pontosan ezt rációt hagyja figyelmen kívül.

legendák újraépítése

Novation Drumstation

TR 808 és TR 909 együtt 1200 makiért? Amikor a frankfurti Musikmessén megjelent ez a duplaklón, akik meghallgatták, így tették fel ezt a kérdést. Jelen pillanatban egy 909-es 2400 DM, egy 808-as pedig körülbelül 1400 DM-be kerül Németországban, természetesen használtan, mivel hosszú évek óta leálltak a gyártásával.

Az analóg rajongókban kétkedéseket ébresztett először a berendezés hangkeltésének módja: a hangminták, illetve az ún. ASM (Analogue Sound Modelling), ami tulajdonképpen az analóg áramkörökben lezajló folyamatok számítógépes (digitális) „utánzása", modellezése. A kétely azonban hamar eloszlatható, mert a készülék hangjai kivétel nélkül nem hogy extrém módon megközelítik az eredetit, de a 909-es lábdobhang szinte még dinamikusabban „jön", mint az eredeti 909-ről!

A **Drumstation 19"**- es, szabványos, 1 egység magas, rackbe építhető házban kapott helyet, akár csak a **Bass Station**. Elvileg a 808-as és a 909-es hangzások egyidejűleg is kelthetők. (Attól függően, hány ASM hangot használunk, de az viszont problémás, ha minden soundot egyszerre akarunk használni.) A készülék hátlapján 6 (sajnos csak ennyi) független dobkimenet van, egy pár sztereo kimenet, MIDI I/O, THRU valamint egy SYNC csatlakozó található, amelyekkel akár egy „igazi" 808-assal vagy pl. egy TB 303-assal szinkronizálható a készülék. Minden ami az eredetin beállítható, mint pl. a tune-decay-tone és snappy itt is lehetséges, sőt mi több, a 808-as részlegben ráadásul a lábdobnak, a pergőnek, a tapsnak, a rumbatöknek, a kolompnak, marakasnak és a clavesnek a hangmagassága (tune), ezen kívül a zárt cinnél, a lengőcineknél és a tomoknál a Decay érték is változtatható. A 909-es rész pedig a káva, taps, cinek, beütő, lengő hangolhatóságával (tune), és a Decay érték beállíthatóságával a zártcinnél, a beütőnél valamint a lengőnél bővítették ki az „eredetihez" képest.

Természetesen ezeket a finomságokat az eredetibe is beépíthetjük, vagy beépíttethetjük, de ez nem kevés időbe és pénzbe kerülhet. Az előlap forgatógombjai a paraméterekhez valósidejű hozzáférést tesznek lehetővé, tehát a bárminemű tekergetési igény messzemenőleg kielégíthető.

A **Drumstation**nek azonban nincs saját szekvencere, ami természetesen az élő bevetést („koncert", live act) némiképp korlátozza, spontán változtatások egy beállítás alatt Cubasen vagy a Notatoron való egerészést igényel. Másrészt viszont majdnem minden „potméter" MIDI-n keresztül vezérelhető, így egyidejűleg több paraméter változtatása nem szükséges 22 jól irányított kéz. Ráadásul TORZÍTÓVAL is ellátták a cuccot, amit az ember az egyes hangszerekre rátehet, azzal a lehetőséggel, hogy Note Off MIDI üzeneteket fogadjon, és így az egyes hangzások akár tetszőleges hosszúságban is megszólaltathatóak legyenek. Aki egy bizonyos beállítást újra fel kíván használni, minden egyes szettet eltárolhat, azonkívűl 25 dobkészletet előre gyártottak a gépben, amelyek igen vicces neveket viselnek úgymint: „rave/jungle 808, garage 909, vagy grunge 909". Ezeket az elnevezéseket az angol humornak tudhatjuk be.

Sajnos a berendezés kidolgozása, a szekvenszer hiánya miatt hagy kívánnivalót maga után. A 808 és a 909 kiváltására olcsósága miatt remekül megfelel. A dobgép első mintapéldánya Angliából Magyarországra került, a **Massturbina** (Bernáth/y és fia) 100% Live Act használja különleges programozással élőben is.

Mi a csoda az a ... TB 303

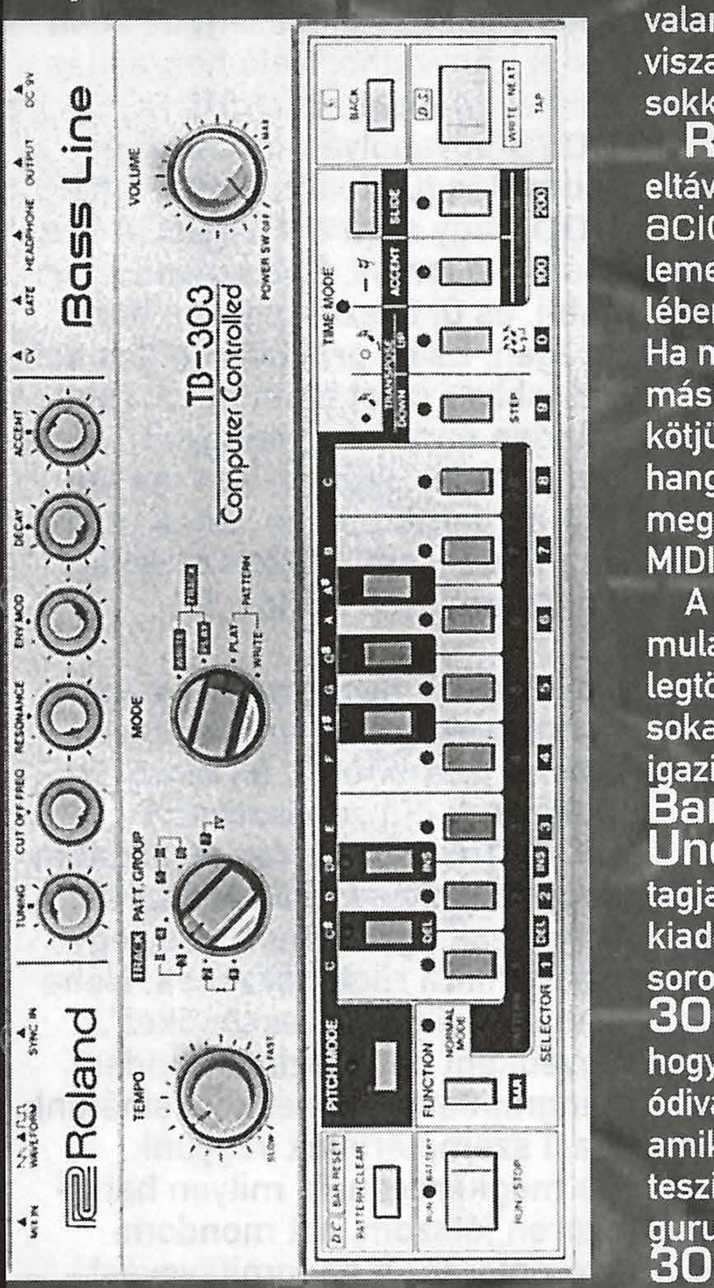
Három nulla három, három óh három, három óh-a-kurvaéletbe három. A technó kibicei úgy beszélnek róla, mint **Cindy Crawford** otthoni telefonszámáról. De ha ez mégsem a világ legszuperebb szupermodellje hálószobájának közvetlen telefonszáma, akkor mi a csoda ez tulajdonképpen?

Ez az acidhouse hangja. A rövid motívumok süvítő, ezüstösen csiripelő, egyedem-begyedem ismétlődése a monotóniától a varázslatig. A **Stakker** „Humanoid"-jának bukdácsoló ritmusától az **FUSE** „FU"-jának atommaghasító vonyításáig - ez mind **303**.

A Roland **TB 303** Bassline egy ezüstszínű egyoktávos billentyűs hangszer. Azonnali acid alkalmazásra a felhasználó belever egy csomó hangot a szekvencerbe, és a hangszer hat csavarógombját tekergeti, hogy ezáltal a hajlított, nyújtott, torzított, mindenesetre minnél őrültebb, annál jobb, szétkúrt hangokat elő tudja csalogatni belőle.

Az eredetileg 1983-ban piacra dobott **303** nem váltotta be az annak idején hozzáfűzött reményeket. A gyártó **Roland** cég mindössze 18 hónap után leállította a gyártást, mert az emberek nem tudtak vele mit kezdeni, és mert vegytisztább, új digitális hangok jöttek divatba. A kis ezüst dobozok hamarosan a használtáruboltok polcain kezdtek porosodni.

Valószínűleg még ma is ott enné a fene az öszeset, ha a csikágói **Phuture** (**DJ Pierre**, **Spanky** és **Herb Jackson**) meg nem csinálja rajta 1987-ben a korszakalkotó „Acid Tracks" című számot. Mint sok más mestermű, ez is inkább a véletlen műve volt. „Egy finom, különleges basszust akartunk a darabjaink alá tenni. **Kid Jasper**től kértük kölcsön ezt a gépet, mert megtetszett nála a gép szép síma basszushangja." - emlékszik **Spanky**, majd folytatja: „ Átjött hozzánk **Pierre**, aki elkezdte csavargatni a gombokt rajta. A kijövő hangnak köze se volt a baszushoz, de valahogy mégis tetszett nekünk."

A kazettára készült „In Your Mind"-nak címzett felvételt eljuttatták **Ron Hardy**nak, aki az egyetlen rádió DJ volt egész Csikágóban, és aki néha agybeteg zenéket is le mert játszani az adásaiban. Hamarosan megjelentek a Warehouseba járók walkmajaiban **Hardy** adásainak felvételei. **Pierre** találkozott ott valakivel, aki neki a darabot a „Ron Hardy´s Acid Tracks" címen mutatta be. „Lejátszotta nekem," - emlékszik nevetve **Pierre** - „és én ledöbbenve ismertem rá a mi próbálkozásunkra. Aztán gondoltunk egyet és elhagytuk a cím elejéről azt, hogy „Ron Hardy´ s." Így lett az „In Your Mind"-ból „Acid Tracks".

Amikor a darab átkelt az Atlanti Óceánon, az acid house kifejezést sokan hozták az LSD-vel kapcsolatba. Pedig „Sosem volt szándékunkban a zenénket kábszerekkel kapcsolatba hozni." - mondja **Spanky**.

A **Phuture** nem állt meg a fejlődés útján. Ők voltak a deep garage „wild pitch" hangzás kezdeményezői. Mégis néha még visszatérnek a **303** hangzásához. Nemrégiben fejeztek be egy teljes **303** nagylemezt, ami **DJ Skull** közreműködésével hamarosan a hamburgi **Cotainer** címkén lesz halható, de állítólag utána örökre félre fogják tenni a kis ezüst dobozt.

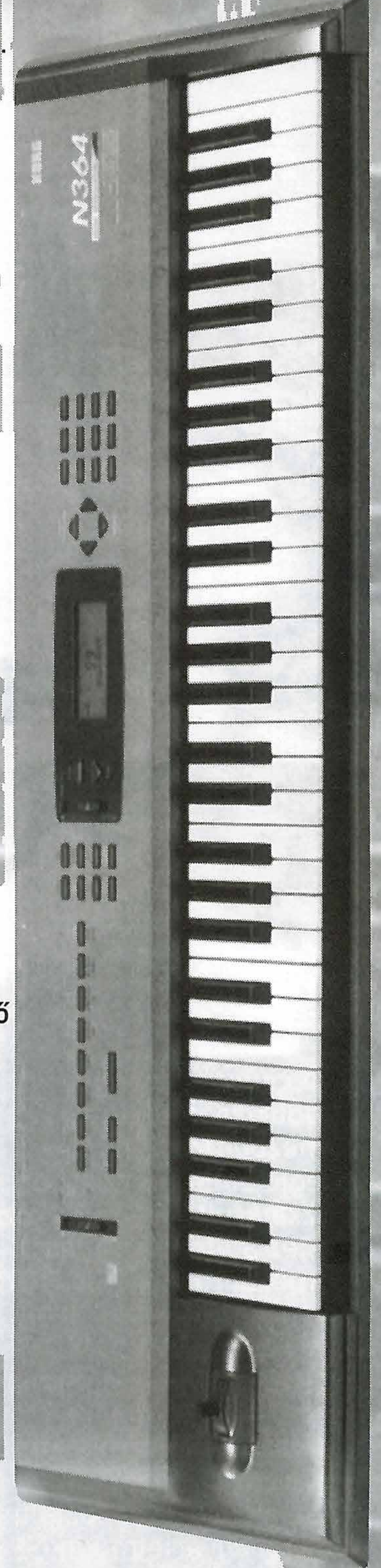
Hogy az elmúlt három évben az acid újra tartósan az érdeklődés központjába került, arról leginkább talán a **Hardfloor** „Hardtrance Aceperience" című száma tehet, ami egyébként **DJ Pierre** kedvenc acid darabja. Ez a szám három darab **303**-asra épül, innen a felemelő, hipnotikus érzés, amit kivált. A **Hardfloor** egyik tagja, **Ramon Zenker** szerint a **303** titka a szekvencerének kaotikussága.

„A **303** varázsa abban rejlik, hogy sose azt csinálja, amit te akarsz. Ez egy rohadt gép, amit könyörtelen nehéz programozni. Ha sikerült beprogramoznod egy szekvenciát, biztos lehetsz benne, hogy a **303** valami teljesen mást fog helyette viszajátszani. És ez bizony gyakran sokkal jobb."

Ramon azt mondja, ők is eltávolodóban vanak a **303** tipikus acid hangzásától. „Legújabb lemezünkön a számok legfeljebb felében használjuk ezt a hangszert. Ha mégis bevetjük, akkor teljesen másképp, mint eddig. Effektgépekre kötjük, torzítjuk, sőt más billentyűs hangszereken keresztül szólaltatjuk meg. Az elsők között voltunk, akik MIDI-képes **303**-al rendelkeztek."

A tipikus acidhangzások szimulációja bele van a programozva a legtöbb új szintetizátor agyába is, de ez sokak szerint valahogy mégsem az igazi. Ezen a véleményen van **Mike Banks** is, aki a legendás **Underground Resistance** tagja volt, és az **Acid Rain** név alatt kiadott agyszétverő acid lemezsorozatával megmutatta, mire képes a **303**. Egy interjújában azt mondta, hogy „a kerék némelyek számára ódivatú találmánynak tűnhet. De amikor a kibaszott repülőgép födre teszi a seggfejedet, akkor ezt keréken gurulva teszi. A kerékhez hasonlóan a **303** is egy tökéletes találmány."

N264 MUSIC WORKSTATION

A12 Szintézis és 64 hang polifónia

Az N264 és N364 hanggenerátorában a 8MB PCM memóriából 430 Multisound és 215 dobhang hangzását egyszerre akár 64 oszcillátor is használhatja. A VDF/VDA rész teljes körűen szerkeszthető, végül a teljesen független sztereó multieffekt processzor 47-féle effektalgoritmusával támogatja a kívánt hangzás létrehozását.

400 program / 400 kombináció, GM kompatibilis Programok és beállítások

Az N264 és N364 200 eredeti programot és 200 programot és kombinációt tárol a RAM-ban. Ez a kiterjedt 400 programból és 400 kombinációból álló hangkönyvtár kompatibilis az X5D-vel és az XIP lemezekről válogatott programokkal. A RAM-ban tárolt programok és kombinációk „EDIT" módban szerkeszthetőek, alakíthatóak, a fő paramétereket pedig még előadás közben is állítani lehet. Ráadásul az N264 és N364 128 General MIDI (GM Level 1) programot és egy GM kompatibilis (plusz 7 eredeti) dobkészletet tartalmaz a ROM-ban, amivel lejátszhatóak a világszerte elterjedt GM dalkönyvtárak.

Beépített 16-sávos sequencer

A beépített sequencer 16-sávos, és 32.00 esemény tárolására képes. Az adatok 3,5" 2HD/2DD lemezekre menthetők. Maximum 100 pattern vehető fel, amikbe az ismétlődő részek felvételével a sequencer memóriája sokkal hatékonyabban használható fel.

Új, valósidejű Pattern Play és Recording funkció a technó és dance, illetve más zenék támogatására

Az N264 és N364 lehetővé teszi patternek lejátszását a billentyűzeten. Továbbá minden pattern bármely MIDI csatornából felvehető, melyekből maximum 10 pattern készíthető (a hangszer 100 patternje gyárilag előreprogramozott). Mi több, a Pattern Play funkció ritmus-sávok készítését is támogatja nehezen követhető időzítések valósidejű felvételével.

Arppeggiator

Az N264 és N364 beépített arppeggiatora az arpeggió mintákat autómatikusan játssza le. Ez a funkció az arpeggió hangjainak adatait a MIDI kimenetre küldi, és ötféle arpeggiót (pl. random) tartalmaz.

Négy kimenet

Az N264 és N364 négy kimenete több beállítás finom alakítását teszi lehetővé, például a sáv (vagy a Timbre) jele külön kimenetre küldve függetlenül effektezhető.

Sokoldalúság az opcionális lemezekkel

Az N264 és N364 teljesen kompatibilis az ismert gyártók GM kompatibilis dalainak széles választékával. A beépített lemezmeghajtó megkönnyíti e dalok felvételét és lejátszását.

Vissza hozza az elveszett "primitív" energiákat. Pontosan ez benne a hihetetlen, a paradox: egy, az ésszerűségi elvek által meghatározott generáció - tudatosan vagy ösztönösen - legalább a zenében megtagadja azokat a törvényeket, amelyeket a hétköznapokban kénytelen betartani.

ROLF ELLMER művésznevén Jam El Mar

ROLF ELLMER, művésznevén **Jam El Mar** minden bizonnyal **Németország** egyik legsikeresebb producere. Legkülönbözőbb projektjei, mint a **Jam and Spoon, a Dance 2 Trance, B.G. the Prince of Rap és a Tokyo Ghetto Pussy** újra és újra szabályosan lerohanják a sikerlistákat. Remixeinek listáján olyan tranceklasszkikusokat találhatunk, mint az **"Age of Love"**, megbízói között ott van a **Pet Shop Boys** és a **Frankie Goes to Hollywood**. Az angol **Mixmag** az év remixerévé nevezte ki, az **MTV** szerint a tavalyi év legjobb dance producere. **Jam el Mar** zenei hatalom a két legnagyobbnak tartott német **DJ Dag (Dance 2 Trance)** és **Marc Spoon** mögött. Beszélgetésünk **Rolf** frankfurti **stúdiójában**, a **The Alstar Warehouse**-ban készült.

Rolf, a stúdiód ma már nagyon profinak néz ki. Hogy nézett ez ki a kezdet kezdetén, és mi volt a fejlődés útja?

Az első darabom a Dance 2 Trance-nak készült "We came in peace" (Békében jöttünk) címmel. Annak idején a stúdióm odahaza, a szüleim házának pincéjében volt. Már akkor megvolt a System 700-asom (A Roland legnagyobb, kb. 3 ruhásszekrényi nagyságú moduláris analóg szintetizátora. Ma 45 ezer márkába kerülő szerkezet, szegény kezdő producer - jegyzi meg a fordító). Volt egy Emaxom, Akai S1000-es mintavevőm, és egy Sequential Studio 440-asom, ami egy nagyon jó készülék. A szekvencerem annak idején az E-Magic Atarira írt ősverziójú *Notatora volt. Körülbelül azonos időben kezdtem el a Logicnak* **Dr. Albannal** és **Marcus Löffellel** dolgozni. (Löffel németül kanalat jelent, ennek az angol megfelelője a Spoon - innen a név: Jam & Spoon) 1991. elején költöztünk ide a Batschkappba. (mondjuk a budapesti FMK-hoz hasonló hely Frankfurtban) Addig csak egy nyolccsatornás keverőpultom volt. Aztán két Roland Line Mixerrel dolgoztam, ami viszonylag szerény megoldás volt. Időközben beszereztem ezt a nagyobb Tascam pultot, ami igazán szépen cseng. Bár tánczenére talán egy kicsit mintha puha lenne a hangja, úgyhogy viszonylag sokat kell equalizerrel dolgoznom, amíg megkapok egy keményebb hangot. Már régóta csinálok Marcus-szal másoknak megbízásból újrakeveréseket (remixeket), és alkalom adtán mindig apránként továbbfejlesztettem a stúdiót.

Mi a kedvenc készüléked?

Nehéz lenne megmondani. Igyekszem a gépeimet mindig úgy megválasztani, hogy azok passzoljanak is egymáshoz, és hogy az új géppel a stúdió valóban bővüljön, sokoldalúbbá váljon. Ha az ember egy produkciónál csak Roland gépeket használ, akkor ez törvényszerűen csak teljesen Roland hangzású lesz. Ha minden vonatkozó feladatot egyetlen mintavevő (sampler) lát el, akkor az összes hangminta nyilván az az adott gép orrhangján fog megszólalni. Ezért is fontos, hogy az ember egy sokrétű gépparkkal rendelkezzen. De úgy hiszem, mégis az Oberheim Expander a kedvenc gépem.

Melyik szekvencerrendszerrel dolgozol?

Az Emagic cég Notator programjának Logic Audio változatával. Ezen rendszer előnye, ami az elején hátránynak látszott, hogy a program teljesen nyitott, elviekben abszolút minden lehetséges. A képernyőt úgy tudod konfigurálni, ahogy az neked tetszik, és ahogy az neked a munkádhoz a legkényelmesebb. Beleértve még a legkülönbözőbb MIDI-adatok tetszés szerinti átformálását, vagy az audióadatok megmunkálását. Minden lehetséges. Meg kell mondjam, némi időmbe tellett, míg elboldogultam vele. De ami az elvieket illeti, biztos, hogy az a helyes út. Ez a program a Cubase, a Notator és a Macintosh előnyei következetes továbbfejlesztésének az eredménye, egy teljesen nyitott rendszer. Kedved és penztárcád szerint válogathatod ki az audiomoduljaidat. Semmi gond: a Notator Logic Audio támogatja mindet, működik az összessel.

Sokat használod az audiófunkciót énekhangok felvételére?

Az a helyzet, hogy nálam az énekeseknek a konyhában kell énekelni. Van egy Massenburg ekvalizerrel és kompresszorral kiégészített régi Neumann U78i-s mikrofonom, amivel nagyon jó énekhangfelvételeket tudok készíteni. Az egészet először DAT-ra veszem fel, majd utána keverem csak le. Korábban az így készült felvételeket gyakran átjátszottam az S1000-es Akai mintavevőbe. De ma már inkább közvetleül digitálisan viszem be az éneket a Logic Audióba.

Egyéni hangzásaidról híres vagy. A Dance 2 Trance "Power of American Natives" c. darabjában elöször alkalmazott tom és csinhangjai hallatszanak azóta egyértelműen vissza minden második lagzistechnó lemezről. Nem idegesít ez téged?

Á, ugyan. Ellenkezőleg, simogatja a lelkemet. Hiszen ha sokan másolnak, az azt is jelenti, hogy sokaknak tetszik a hangzás, amit csináltam. Örülök neki, hiszen manapság nagyon kevés olyan hangzás van, ami klasszikussá válik.

A "Power of AmericanNatives" lábdobja valóban klasszikussá vált. Talán főleg azért, mert ebben a mixben olyan jól pumpál. Hogyan készült?

Ezt nem fogom elárulni. De az ehhez felhasznált eredeti hangmintát ki fogom adni, mégpedig a "Techno Tool Box" nevű hangmintacédén, úgyhogy az eredeti hangminta a maga pucér mivoltában hamarosan rendelkezésre áll majd. A csinhang titkát viszont már most elárulhatom: Annak idején volt egy Turosynth nevű Atari programmom, amit valamilyen okból sajnos soha nem fejlesztettek tovább. Eredetileg egy énekelt mássalhangzó hangmintáján dolgoztam ezzel a programmal, amíg egyszer csak véletlenül feltűnt, hogy ez magában elszigetelve tisztára úgy szól, mint egy csin. MIDI-n keresztül beküldtem az S1000-es Akaiba, és tovább berheltem. Teljes véletlen!

Magad készíted a hangmintáidat, vagy felhasználsz előregyártott hangminta-CD-ket is?

Sokat dolgozom gyári CD-kel és CD-ROM-okkal, mert ezzel sok felesleges munkát meg tudok takarítani. A baj velük csak annyi, hogy az előregyártottság kissé be is határolja az embert. De nekem sokszor olyan kevés az időm, hogy nincs időm saját hangmintát felvenni.

Két hatalmas moduláris szintetizátorrendszered is van: a már említett Roland System 700 és a Moog P3. Ezek óriási, régi, bonyolult, drága dögök. Minek tartod őket?

Naja. Először is jól néznek ki, nem? A nappali szobámban még egy ARP 2600-as is áll. Ennek van egy úgynevezett önkioldó játékmódja, amikor is magától játszik. A múltkoriban egy vasárnapon beállítottam rajta egy nyugodt hangot, és ez ment egész nap. Ki se lehetett volna kapcsolni, olyan megnyugtató atmosztérát teremtett. Másodsorban pedig, amikor én kezdtem, akkor Klaus Schulzénak és a hozzá hasonlóknak csupa ilyen gépei voltak, és ez engem annak idején lenyűgözött. Mindig azt gondoltam: ezekből a gépekből kijön valami

> > > > >

A gyökerekhez való visszanyúlás ebben az összefüggésben magától értetődő. A techno ideálja, a legújabb technológiák használata, a folyamatos megújulás, az innováció, a tabukkal és a szabályokkal való szakítás, a struktúrák elvonatkoztatása, a vélten össze nem tartozó elemek újra összerakása.

volt. Ezeknek a berendezéseknek, különösen a Moognak van valami különleges karakterisztikája. Ami pedig maga a paradicsom mindazoknak, akiknek a saját egyéni hangzások kibütykölése a mániája. Ha az embernek ideje van, napokat lehet eltölteni előttük, és nem lehet megunni, mert mindig találhatsz eddig fel nem fedezett újdonságokat. Szebb is, mint holmi menükben fel-alá egerészni, és sokkal spontánabb is így a munka. A Moog néha tényleg szinte élni látszik. Néha csupa olyan életteli hang jön ki belőle, amelyhez mégcsak hasonlót sem hallottam digitális szintetizátorból, bármilyen drága legyen is az.

Mi a véleményed az analóg szintetizátorok új generációjáról, és mit szeretnél szívesen látni a piacon?

Attól függetlenül, hogy most szintetizátorról vagy mintavevőről, digitálisról avagy analógról beszélünk-e, a következő elvnek kellene végre érvényesülnie: legyen jó sok gomb rajtuk, amit csavargatni lehet, amikkel közvetlenül bele lehet nyúlni a gép agyába. Régebben, pl. a PPG Wave, ami bár egy digitális szintetizátor volt, a műszerfala mégis tele volt számtalan gombbal, amivel az ember semmi perc alatt hangmintákat, vagy hangzásokat alapvetően meg tudott változtatni. Ezért - a villanyvasutazás öröméért - persze szívesen is dolgoztunk velük. Más oldalról tekintve a dolgot, ott van például az Emu Morpheus-a, ami a maga módján egy csodálatos koncepciójú gép. De azáltal, hogy az embernek a menük százain kell magát folyton átegerésznie, és az adatbevivő kereket pedig unásig lehet csavargatni, így abszolút nem öröm vele dolgozni. Bár számítógéppel dolgozó zenészek vagyunk, mégsem akarunk szakadatlanul képernyőre bámulni, hanem inkább maguk akarjuk csavargatni. Hiszen ez sokkal spontánabb, varázslatosabb, véletlenszerűbb.

Az elmúlt években egymástól távoli stílusirányzatokban is komoly sikereid voltak. Mindegy hogy rap, trance, house, ambient, vagy kommersz az irány, mégis mindenütt azonnal fel lehet ismerni a tipikus "Jam el Mar" stílust. Hogyan tudod ezt elérni? Miben különbözik a stúdiótechnikád a stílusról stílusra?

konkrét elképzelése, víziója a hangzást illetőleg. Azon kívül minden nagyban függ a közreműködők személyiségétől is. Itt van például DJ Dag és Markus Löffel, (a Jam & Spoon másik fele). Egymástól teljesen különböző személyiségek, akik rám más és másképp is hatnak. Mind a kettőnek határozott zenei elképzelése van, ami a zenei megszólalásukban tükröződik is. Ehhez adódik az én elképzelésem. És ez így együtt adja ki azt a bizonyos "Dance 2 Trance" vagy "Jam & Spoon" hangot. Engem kifejezetten boldoggá tesz, ha azt hallom vissza, hogy a stílusom azonnal felismerhető. Jelenleg amúgy is annyi produkció özönlik a piacra, amikről szinte sejteni sem lehet, hogy ki is állhat mögötte, mert mind olyan egyforma. Vagy mondjuk itt van Klaus Jankuhn, a Westbam és Marusha producere. Neki is megvan a saját stílusa, azonnal ki lehet hallani, hogy miben van benne a keze. Ez vonatkozik a Snap producereire, Anzelottira és Münzingre is. De aztán tényleg kevesen vannak, akiknek megvan a saját stílusuk.

Te vagy Németország talán legkeresettebb újrakeverője. A megbízások elől már szinte menekülni is alig tudsz. Hogyan döntöd el, hogy melyiket vállalod el? Van még szerepe a pénznek?

Ez úgy van, hogy ha az embernek van egy-két sikeres lemeze, akkor komoly pénzeket kínálnak egy-egy remixért. De ez soha sem lehet a kiváltó oka egy megbízás elfogadásának. Persze, hogy vannak frankó számok, amiket szintén jól, vagy talán még jobban lehet újrakeverni. Azonkívül mindig érdekes a kihívás, ha az ember új, idegen anyaggal kerül szembe. Mit lehet vele kezdeni? Hogyan tudod rátenni a kézjegyed anélkül, hogy az új, az eredeti alapgondolatát elvesztené? Ez mindig más és más. Minden remix teljesen egyedi megközelítést kíván. A döntést anyagi meggondolások nem befolyásolják, hiszen a saját produkciók utáni részesedésekkel és jogdíjakkal amúgy is sokkal többet lehet keresni, mint az egyszeri lefizetéssel elintézett remixekkel.

Rolf Ellmer, azaz Jam el Mar stúdiófelszerelése:

*Keverőpult:	Tascam M-600
*Computer:	Apple MacIntosh Quadra
*Software:	Emagic Notator Logic Audio Sound Diver
*Szintetizátorok:	Moog Sytem P3 Roland System 700 Roland D 50; JD 800; SVC 350; TB 303 Korg Wave Station Novation Bass Station Oberhaim Max; - Matrix; - Xpander Waldorf Microwave Yamaha TX 802; TG 77 E-Mu Vintage Keys E-Mu Proteus 1XR E-Mu Morpheus PPG Wave 2.3 PPG Waveterm
*Dobgépek:	Roland TR808, Roland TR909, E-Mu Procussion
*Mintavevők:	2 * Akai S3200/32 MB 2 * E-Mu Emax
*Effektgépek:	Lexicon LXP-1; - LXP 5; - 300 Roland Analogue Phase Shifter SPH 323 Roland Analogue Flanger SBF 325 Roland SDE 330 Dimensional Space Delay Roland SRV 330 Dimensional Space Reverb Massenburg Equalizer, - Compressor, -Limiter
*Felvétel:	Alesis ADAT, 2 * TASCAM DA30 MkII

GÉPSZAVA

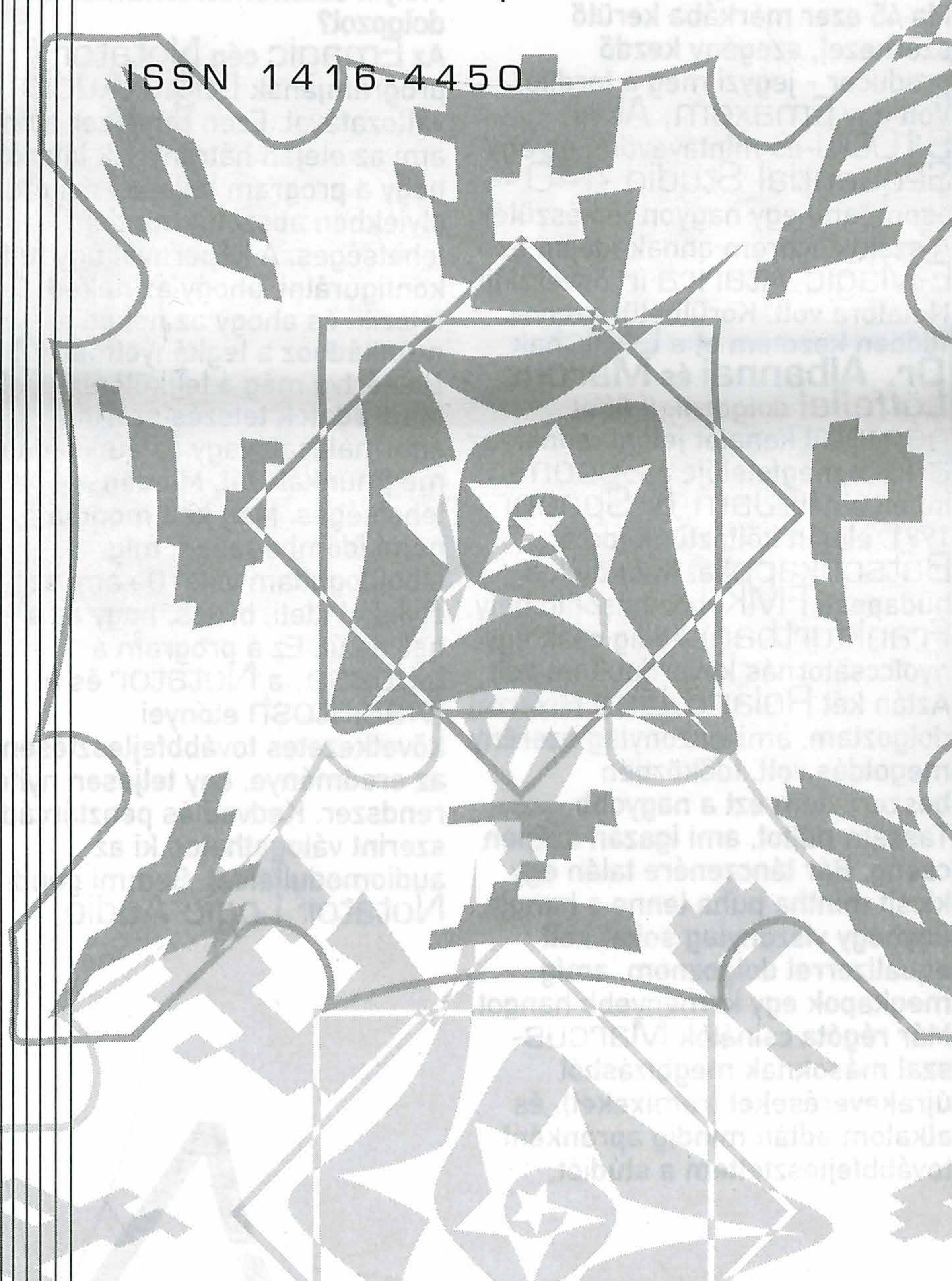
infomania zűrállomás

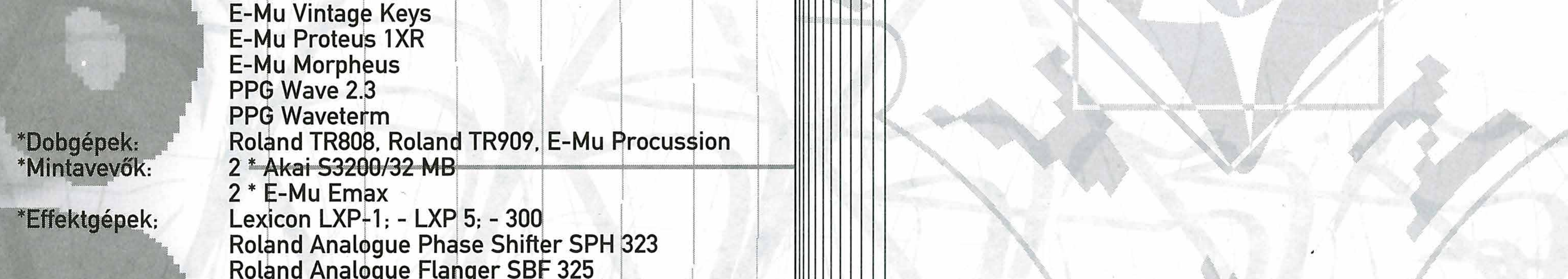
GÉPSZAVA - zeneinformációs technóújság
kiadja: **INFOMANIA** - zűrállomás
szerkesztőség, levélcím:
1084 Bp. Tavaszmező u.1.
iker **Tel/Fax: 133 40 76**
e-mail: **nincs**

Tulajdonos, kiadó: **Bernáth/Y Sándor** - a.e., fsz.
Nemzetközi koordinátor: **Széll László** - m.e.
Fordító, hirdetés szervező: **Czinki Gertrúd** - mb.
Műszaki fordítószerkesztő: **Füle Csaba** - mb.
Arculatterv: **Taraczky Dániel** - mv.
Computer grafika: **Bernáth Zsiga** - szm.
Váradi András - sm.

A Gépszava nem jöhetett volna létre barátaink támogatása nélkül:
Jürgen Laarman (Frontpage),
Cengiz Zelik (Raveline),
Alex Hendorf (Plastic City),
Rico Bilger (Zürich),
Cseh Tibor (TIMP kft) Bp

ISSN 1416-4450

Az új hangzások felkutatása, az új utak megtalálása, az új eredetiség megteremtése a techno zene igazi rajongói számára egyértelmű elsőbbséget élvez az ugyanazon téma örökös visszatérésével és unásig ismétlésével szemben. "Open your mind", azaz "tárd ki a szellemed", ez a jelszó. Sokak számára ez

EXTASY ÉS A TECHNO

KOCKÁZATOK ÉS MELLÉKHATÁSOK

MÚLÓ TESTI MELLÉKHATÁSOK:

A leggyakoribb mellékhatások a felgyorsult szívverés, magas vérnyomás, kiszáradt száj, émelygés, izzadási rohamok, tágult pupillák, a szem nehezen és lassan reagál a fény változásaira, és az állkapocsizomzat tartós feszült állapota (fogőrlés).

EXTASY MÁSNAPOSSÁG:

Az extasy fogyasztást követő napokon gyakran következhet be kísérő utóhatásként depresszió, leroggyant összpontosítási képesség, alvászavar és étvágytalanság, azaz általános rossz közérzet.

HALÁLOS TÚLHEVÜLÉS

Mivel az Extasy hatóanyagai a testhőmérséklet emelkedését idézik elő, az sem ilyesztegetés, hogy felléphetnek halálos kimenetelű vérkeringési zavarok is, hanem sajnos szomorú realitás. Az extasylázban, órákon át tartó extatikus táncolás a testből rettentő mennyiségű vizet von el, és felléphet a szervezet belső kiszáradásának akut halálos veszélye. Az azonos időben történő alkoholfogyasztás kifejezetten fokozza ezt a veszélyt.

MÁJ, SZÍV ÉS VESE KÁROSODÁSOK:

A máj működésének tartós és krónikus elváltozása, illetve funkciózavara is az esetleges veszélyek közé tartozik. Szívzavarok főleg a már előzőleg károsult személyeknél, illetve túladagolásnál és egyéb más szerekkel való együttes fogyasztásnál fordulhatnak elő. Az izomzat feloldódhat, és az így felszabadult proteinek károsíthatják a vesét.

A megemelkedett testhőmérséklet minden szerv számára rendkívüli túlterhelést jelent, amely tartós fogyasztás esetén az egészségi állapot súlyos károsodásához vezethet.

AZ AGY KÁROSODÁSAI:

Állatkísérletek tapasztalataiból tudjuk, hogy az MDMA tartósan ismételt magasdózisú adagolása az agy szerotoninelszegényedéséhez vezethet, és hogy bizonyos szerotonintartalmú idegsejtek tevékenységüket lecsökkentik, sőt bizonyos esetekben be is szüntethetik. Hogy ez a jelenség az idegsejtek roncsolódására milyen mértékben vezethető vissza, és hogy ez milyen kihatással van a szellemi és érzelmi képességek alakulására, ma még nem teljesen tisztázott kérdés.

LELKI FÜGGŐSÉG:

Az e-film életvalósággá válik. Az extasy nem vezet a testi függőségbe. Mégis: az első extasyfogyasztás utáni leírhatatlan szeretet- és boldogságélményének emlékei a legtöbb használót aztán már nem hagyja nyugton, és arra ösztökéli, hogy a drogot (a tűrési küszöböt átlépve) egyre magasabb adagolásban alkalmazza újra és újra.

A hétvégi party az élet központi eseményévé válik, mialatt a mindennapi élet szürke valósága egyre távolabbinak tűnik, ami aztán gyakran az iskola, illetve a munka kezdeti, majd teljes elhanyagolásához vezethet.

A TECHNÓ MOZGALOM

Az extasy európai elterjedése szoros összefüggésben áll a techno és housezenével, amely a 80-as évek végén Chicagóból és Detroitból kiindulva meghódította Amerikát, és hamarosan átlépett az európai kontinensre. Ekkoriban következett be a berlini fal ledöntése, ahol az egyesült berlini fiatalság be tudta venni magát az elhagyott bunkerekbe, gyárcsarnokokba és pincékbe, ahol aztán több tucat féllegális klub alakult.

A technómozgalom – amely csak Németországban 2,5 millió tagot számlál – a 90-es évek stílusmeghatározó ifjúsági kultúrájává vált.

A kommercializálódás beindultával sokan elhagyták az undergroundot. A techno kifejezetten kreatív, srég, hangos, erősen fogyasztásorientált és a magastechnika újdonságai iránt folyton nyitott.

A mozgalom fő üzenete a kézzelfogható politikai célkitűzések megfogalmazása nélküli „Szeretet, Béke és Egység" jelszava. Más ifjúsági mozgalmakkal ellentétben a techno nem utasítja el automatikusan az adott társadalmi berendezkedést. Maga a party a meghatározó médium, amelyben a lelkesedés, az öröm, a békesség és az eksztázis bontakozhat ki szabadon.

A táncolókat összekötő csoportdinamikai élmény leglényegesebb meghatározó eleme a tolerancia és mindenekelőtt az akceptancia. De arról sem lehet megfeledkezni, hogy a technómozgalomba egyre több lelki bajokkal küszködő ember olvad be. A mozgalom ezáltal egyben a fenyegető magányérzet, a belső üresség és a depresszió elől menekülni vágyó fiatalok menedékházává válik, és ilyen esetben a mértéktelen és ellenőrizetlen drogfogyasztás önterápiájának kísérletét is látni vélhetnénk benne.

A partyk a munka- és kiltásnélküli fiatalok tömegei számára jó lehetőségnek tűnnek, hogy csalódásaik elől legalább egy rövid hétvégi szabadságra elutazzanak.

AZ EXTASY TECHNO MOZGALOMRA GYAKOROLT JELENTŐSÉGE

Ha a technópartykon, illetve raveken (rave = tombolni, kiakadni) az extasy fogyasztásához a technózene szintetikus hangzása és monoton ritmusa mellé fényeffektusok és a tánc párosul, akkor a résztvevők könnyen transszerű, eksztatikus állapotba kerülhetnek. Sokan azt állítják, hogy csak a stimuláló drogokon keresztül tudtak a technóhoz közelíteni, csak így tudták megérteni azt.

Az extasy - gyakran a speeddel kombinálva - repülő szőnyeggé válik, amin a raverek péntek esténként felemelkednek, és gyakran szünet nélkül, hétfő reggelig, megállás nélkül repülnek.

Az általános menetrend szerint a partykról az úgynevezett afterhour (azaz party utáni) partykra mennek, ami után a hétvége általában egy chill out-on (kihűlés, közös leszállás) ér véget. A chill out–on a résztvevők csendes, nyugodt zene mellett beszélgetnek, vagy csak egyszerűen ejtőznek. Egy ilyen technóhétvége viszonylag sok pénzbe kerül, amit a fiatalok nem ritkán az anyag terjesztésével teremtenek elő. A kereskedésben ritkán látják a bűnt, sokkal inkább az a fontosabb számukra, hogy így a party középpontjába kerülnek.

Egyébként a partydrogokat nemcsak a technózene rajongói fogyasztják. A szokványos kommersz diszkók látogatói is kísérleteznek ezekkel az anyagokkal, iskolaudvarokon adják-veszik őket, és időközben már egyre több kispolgári lakás hálószobájában sem teljesen idegenek ezek a szerek.

A JOGI HELYZET

Meglehetősen bonyolult a szabályzók szövevénye, amivel a „Szövetségi Kábítószertörvényt" megszegők százezrei Németországban hétről hétre szembenéznek. Ímhol az ottani helyzet lényege összehasonlítási alapul: Az extasy hatóanyagai (MDMA, MDEA, MDA, MBDB) a Szövetségi Kábítószertörvény 1. számú függelékében fel nem írható, és nem forgalmazható kábítószerként vannak feltüntetve. Tehát illegális előállításuk, forgalmazásuk, vásárlásuk és birtoklásuk (de nem a fogyasztásuk!) a Törvény 29. §-a szerint bűncslekménynek minősül. Mégis a bíróság a Törvény 29. §-ának 5. bekezdése értelmében eltekinthet a büntetés kiszabásától, amennyiben a vádlottra csak kizárólag a saját fogyasztásra való kismennyiségű beszerzés, illetve birtoklás biznyítható rá. A jelenlegi jogi gyakorlatban 2-3 fogyasztási egység (azaz 2-3 E tabletta, vagy 100-150 mg tiszta amfetamin a speedben) minősül kis mennyiségnek.

Körner hesszeni főállamügyész jogmagyarázata szerint a Törvény 31. §-ának „A" pontja egy ennél jóval nagyvonalúbb értelmezést is lehetővé tesz. Így a speednél az 1 gramm tiszta amfetamin (azaz kb. 20 fogyasztói egység) minősül a kis mennyiség határértékének. Ez a kommentár nem említi meg az extasyra vonatkozó kis mennyiség határértékét.

A speed-ből analóg kiindulva az extasyra vonatkozó határértéknek 20-30 fogyasztói egység (tabletta) körül kellene mozognia. Van még egy további határérték, amit nem szabad figyelmen kívül hagyni, ez pedig a „nem kis mennyiség" határértékének fogalma: akit 24 gramm tiszta MDMA-val, illetve MDEA-val (2-300 tabletta), vagy 48 gramm tiszta MDA-val (4-600 tabletta) csípnek el, vagy akire rá tudják bizonyítani, hogy a pályafutása során ekkora mennyiséggel kereskedett, annak 1-15 évig terjedő szabadságvesztéssel kell számolnia.

A Törvény érvényre juttatása, illetve a „bűnözők" üldözése során Németország egyes szövetségi tartományainak rendőrsége, illetve államügyészsége nem egységes módon viselkedik. A szociáldemokrata kormányzatú Rajna-Pflac-ban nemerégiben még a nagy razziák voltak napirenden. Ebben a tartományban 1945. óta a legnagyobb rendőrségi bevetésre akkor került sor, amikor a koblenzi Extra nevű nagy diszkót lerohanták. A rajnamenti Bingen városában a Palazzo klub látogatóinak egy rendőrségi ellenőrzés során alsóneműre vetkőztetve, mezítláb kellett ácsorogni a hideg aszfalton. Ezzel szemben úgy tűnik, a berlini és a hamburgi hatóságok ravaszabbak voltak, és finomabb módszereket találtak ki: révernek álcázott fiatal rendőröket, sőt rendőrnőket küldtek a klubbokba, akik egyrészt az államkasszára bulizhattak, másrészt gyűjtötték az információkat a drogfogyasztókról és a kereskedőkről, sőt céltudatos tesztvásárlásokat is bonyolíthattak.

Tapasztalataik alapján a technóbulikra járók meglepően nyílt őszinteséggel beszéltek drogfelhasználási szokásaikról, nem ritkán bűncselekménynek minősülő tetteikről is. A rendőrség aztán a feltűnő drogfogyasztókról folyamatosan figyelemmel kísért aktákat vezetett. Viszont csak akkor csaptak le, amikor a nem kis mennyiség határértékét az illető bizonyíthatóan átlépte. Mindezek mellett Berlinben azért még néha razziázgatnak is, mint az legutóbb a Nexus klubban történt. Találni persze nem nagyon találnak semmit, csak nevetségessé teszik magukat.

POLITIKAI KÖVETELÉSEK

FELVILÁGOSÍTÁST PÁNIKKELTÉS HELYETT!

Egyrészt a sajtó és a TV rémhírei, másrészt pedig bizonyos politikusok „törvény és rend" stílusú nyilatkozatai teljesen elbizonytalanítják a fiatalságot, de a szülőket és a tanárokat is. A fiatal használók így félreinformált barátokkal, szülőkkel és tanárokkal találják szemben magukat, akiket ezért nem fogadnak már el kompetens beszélgető vagy vitapartnerként. Azoknál a fiatal drogfogyasztóknál, akiknél nem remélhető, hogy belátható időn belül lemondanak a drogokról, a legfontosabb, hogy minél alaposabban tájékoztassuk őket a drogok hatásairól, mellékhatásairól, kockázatairól. (lásd: a „rózsaszín füzet") Itt a legfőbb ideje, hogy az illetékes hatóságok is végre megfelelő tartalmú, a partydrogokról szóló felvilágosító füzetek kiadását és terjesztését finanszírozzák. Hiszen amikor a drogok a teljes tudatlansággal és tájékozatlansággal találkoznak, akkor a legnagyobb a túladagolásból és az össze-vissza vegyes fogyasztás visszaéléseiből következő katasztrofális következmények veszélye.

A drogfogyasztás dekriminalizálása és a már 1994. áprilisában a német Szövetségi Alkotmánybíróság által megkövetelt, tartományonként egységes kezelési iránymutató még mindig várat magára, és ez a hatósági túlkapások számára továbbra is nyitva tartja a kiskapukat. Amit a vörös/zöld kormányzatú Hessenben még megtűrnek, azért a fekete Bajorországban magas pénzbüntetéseket, sőt esetleg börtönbüntetést is kiszabhatnak. Eszerint a konzervatív jogfelfogás szerint Németországban legalább egy félmillió embert tartanak bűnözőnek az extasy használata miatt. Pedig legfőbb ideje lenne annak, hogy az állam szüntesse meg a partydrogok kismennyiségű beszerzésének és birtoklásának bűncselekményként való definiálását, és szabályozza ezt a problémakört a haladó szövetségi tartományok joggyakorlata szerint.

Ahelyett, hogy az adófizetők pénzét szimatolásra és razziákra szórnák, ezeket a rendelkezésre álló összegeket inkább a felvilágosító munka fokozására kellene fordítani. Az állítólagos körözési sikerek, őrizetbevételek, elkobzások és lefoglalások, valamint elítélések még soha nem vezettek a kábítószerpiaci kínálat csökkenéséhez, viszont sokkal inkább a folyamatok további kriminalizálódásához: egyre profibb és kegyetlenebb bandák törnek uralomra a drogpiacon, hogy ott (pont a kriminalizálás miatti) hatalmas profitokat lefölözhessék.

AZ EXTASY TABLETTÁK RUTINSZERŰ ELLENŐRZÉSÉT ÉS A KLUBBOKBAN A GYORSTESZTELÉST LEHETŐVÉ KELL TENNI!

Kifejezetten nagy a veszély az olyan extasy tabletták beszedésénél, amelyek pszichtróp hatóanyagainak összetétele és adagolása, valamint a szennyezettségi foka nem ismert. A szennyezett tabletták beszedése okozta mérgezések illetve túladagolások megelőzésére, illetve az extasy kacsalegendákat leépítésére lehetővé kell tenni, hogy a fogyasztók a tablettáikat elemzés céljára profi laborokba leadhassák, és hogy a vizsgálat eredményeit megtudhassák. Hollandia lehetne megint a jó példa, ahol ma már mintegy 80 állami helyen gyűjtik be és elemzik a tablettákat. Ezáltal áttekinthetik a forgalomban lévő tabletták sokaságának minőségét. A vizsgálati eredményekről összefoglaló listákat állítanak össze, így a használók egyszerű minőségi gyorstesztek és a listák alapján tablettáik összetételét meg tudják kérdezni.

A veszélyes tablettákra röplapokkal figyelmeztetnek. Ezt a gyakorlatot - amit Németországban jelenleg csak a hannoveri drogtanácsadó állomás folytat - országszerte mielőbb be kellene vezetni.

A KLUBBOKBAN MEG KELL VALÓSÍTANI A „BIZTOS HÁZ" ELVET!

A klubbokban meg kell valósítani egy egymásbakaroló szervezeti és biztonsági elvet: az ivóvizet ingyen, a tánctér közelében hozzáférhetővé kell tenni, a szellőzésnek megfelelően kell működnie, nyugalmi körzeteket (chill out area) kell biztosítani, a személyzet pedig legyen felkészítve a szükséghelyzetekre, valamint a droginformációs és tanácsadó, felvilágosító anyagoknak külön kérés nélkül elérhetőnek kell lenniük.

A TECHNÓ KLUBOKNAK FENN KELL MARADNIA!

Az elmúlt években Berlin közepén alakult technókluboknak fenn kell maradniuk, hogy a fiataloknak a városközpontban, tömegközlekedési eszközökkel jól elérhető helyen legyen szabad önmegvalósítási - vagy csak önkitáncolási – lehetősége. Ugyanez érvényes más városokban is a bezártástól fenyegetett klubbokra.

A KISZÁLLNI VÁGYÓK TÁMOGATÁSA:

Sok használó azonnal abbahagyná a drogfogyasztást, de nem tudja egyedül végigcsinálni a kiszállást a jelenlegi partyéletvitelből. Azonkívül sajnos vannak jogos fenntartások a szokásos terápiákkal szemben.

Ezen fogyasztók számára a célcsoportnak szóló motivációrendszert kell kiépíteni, amely külön a szintetikus drogok fogyasztását abbahagyni szándékozók számára kínál terápiás programokat. Ebben a problémakörben jártas pszichológus szakértők támogatására van szükség.

A drogfüggőségről szóló tudományos ismereteket a jelenlegi törényalkotóknak is végre figyelembe kell vennie! Ma tudjuk, hogy egy pszichotróp anyag nem okoz függőséget, csak szenvedélystruktúrákat elégít ki. Az ilyen szenvedélystruktúrák, mint a hiányzó önbizalom, vagy a csökkent csalódási tűrőképesség korábbi élmények nyomán gyakran már fiatal, sőt gyermekkorban kialakulhatnak.

A drogfogyasztásra tehát leginkább nem a gonosz szerterjesztők vagy a rossz barátok csábítanak, illetve a laza politikusok vagy törvények buzdítanak.

Ennek megfelelően az összes elnyomó, represszív intézkedés helyből csak bukásra ítélt lehet. Az ilyen, szenvedélyre való hajlamstruktúrákat magukban hordozó emberek (élet)szituációja az üldöztetés által csak drámaian leromlik.

A fennálló hatalom irányítóinak ezt végre be kellene látnia és a drogfogyasztás üldözésének szelektív megszüntetésével manifesztálni kellene azt a tényt, hogy a szenvedélyt sem a BTK, sem a kábítószertörvény (ha lenne ilyen), sem a rendőrség, sem pedig a börtön meg nem szünteti, hanem - ha van egyáltalán - akkor csakis a szenvedélystruktúrákhoz vezető körülmények kialakulásának megakadályozásához nyújtott segítség az egyetlen lehetséges út.

A BIZTONSÁGOSABB HASZNÁLAT SZABÁLYAI

Kockázatmentes drogfogyasztás nem létezik! Azok, akik az extasy fogyasztásáról nem tudnak lemondani, vegyék figyelembe a következő alapszabályokat:

Soha ne szedjél be drogot, ha nem jó a lelkiállapotod és a közérzeted! De akkor sem, ha kellemetlennek találod a környezeted, vagy ha félsz ezektől az anyagoktól.

Az extasy tablettáknak sem a formájáról, sem pedig a színéről vagy alakjáról nem lehet bizonyosan a tartalmára következtetni. Sosem tudhatod pontosan, hogy mit vettél. Ezért próbaképp először mindig csak a tabletta negyedét, maximum a felét vedd be. Így az esetleges túladagolástól és a váratlan szennyezőanyagok hatásától meg tudod védeni magad.

Ha technópartykon extasyt szedsz, okvetlenül ügyelj arra, hogy elegendő mennyiségű alkoholmentes italt igyál. Iktass be szüneteket, és menj ki a friss levegőre, vagy pihend ki magad a Chill Outban.

Egy hétvégén két extasy tabletta kifejezetten nagy dózis. Ha extasyt szedsz, lehetőleg csak nagy, több hetes időközökben élj vele! Sose szedj drogokat, ha egyedül vagy, és figyelj a veled levő barátokra! Ha bajok támadnának, ne késlekedj: hívj azonnal orvost! (Az orvost esküje hallgatásra kötelezi.)

A fenti szabályok iménti közzététele semmiképpen sem értelmezendő a drogfogyasztásra való felhívásként!

Kiadta, és magyar nyelvű megjelentetését engedélyezte a Berlini Párton Kívüli Kábítószerpolitikai Munkaközösség 1996-ban.

INFO MÁNIA
zűrállomás
T/F:133 40 76

EXTASY ÉS A TECHNÓ

Németországban hetente fiatalok milliói járnak az úgynevezett technópartykra. A technó a 90-es évek stílusmeghatározó ifjúsági kultúrája. A Loveparade és Berlin központjának technóklubbjai a technóvilág „ifjúságra nyitott" fővárosának cégérévé váltak. A technó a dohányipar, a bankok és biztosítótársaságok reklámhadjáratainak fő csatamezejévé lett. A technóhoz kapcsolódó nem lényegtelen mennyiségű extasy és más szintetikus drogok fogyasztását (LSD, speed) gyakran bagatellizálva a szőnyeg alá söprik. Pedig rendőrségi tapasztalatok szerint a technórendezvények látogatóinak 50-70%-a fogyaszt ilyen drogokat. Szakértői becslések szerint Németországban már több mint félmillióra tehető a rendszeresen ilyen szereket fogyasztó fiatalkorúak száma.

Feltűnő, hogy ezen fiatalok döntő többsége rendezett családi környezetből származik, viszonylag magasszintű iskolai képzettséggel rendelkezik, és a társadalomba teljesen beilleszkedett. Az ilyen stimuláló anyagok használóinak megoszlásánál további figyelemre méltó tény a fiatal lányok magas aránya. Az ilyen anyagok használata a Szövetségi Kábítószertörvénybe ütközik, és ezáltal a technóhelyszínek nagyrészét hivatalból kriminalizálja. Lintner úr, a Kereszténypszocialista Párthoz tartozó Szövetségi Drogmegbízott ezt mondja: „Az extasy divatdrog, amely befészkelte magát a technókultúrába, és hogy a terjedését visszaszorítsuk minden lehetséges rendelkezésünkre álló elnyomó, üldöző és ellenőrző eszközt fel fogunk használni." Koller, a Berlin városi drogmegbízott is ugyanennyire ötlettelenül és koncepció nélkül áll a partydroghullám problémájával szemben. A prohibíció és az ebből következő regresszió következtében a fiatal droghasználók újra teljesen magukra maradnak. Ez alábbi információk tükrözik egyrészt a használók sokrétű tapasztalatait, másrészt pedig a tudomány ismereteinek jelenlegi állását. Bemutatjuk az extasy használatának hatását, mellékhatásait és kockázatait, valamint azokat a problémákat, amelyek az illegális drog használatának kriminalizálása nyomán keletkeznek, majd végül felmutatunk néhány lehetőséget a partydrogok szedőinek helyzetének megjavítására. Ezeknek a ismereteknek a közlésével az a célunk, hogy tájékoztassuk a fiatalkorú használókat és nemhasználókat, a szülőket, a tanárokat, és hogy kezdeményezzük közöttük az építő gondolatcserét.

MI AZ EXTASY?

Az extasy alaphatóanyagát, az MDMA nevű vegyületet a német Merck gyógyszervállalat már 1913-ban szabadalmaztatta étvágycsökkentőként. De soha nem dobták piacra „különösen furcsa" mellékhatásai miatt. A hatvanas években Alexander Shulgin, egy amerikai biokémikus fedezte fel újra az MDMA-t, és alkalmazta a pszichoterápiában. Az MDMA Extasy név alatt vált Amerikában nagyon népszerűvé különösen az egyetemisták és a fiatal értelmiségiek körében, mint „szerelmi bájszer". Ma, az extasy név alatt leginkább a tablettaformában feketepiaci forgalomba kerülő szerek földalatti konyhalaboratóriumokban készülnek. Az extasy fogyasztók által leginkább megkívánt hatásokat (érzékelésérősítés és hangulatjavítás) főleg az MDA, MDMA és MDEA nevű hatóanyagok, valamint a 80-as években a David E. Nichols nevű amerikai kémikus által kidolgozott MBDB váltja ki. (Vegyiani értelemben itt metiléndioxyamfetaminról és annak származékairól van szó.) Tablettánkénti szokásos adagolása 50 és 150 mg között mozog. A hatás a bevételtől számítva 30-60 perc múlva érezhető.

AZ EXTASY HATÓANYAGAI

MDMA

Lényegében az MDMA, maga az extasy kb. 3-5 óra hosszáig hat. Az entaktogén (érzéserősítő, érzékeltő) főhatása mellett kifejezetten élénkítő, táncraperdítő tulajdonságokkal is bír, míg a látomáselőidéző (hallucinogén) hatása meglehetősen gyenge.

MDEA

Az MDEA (=„Eve") rövidebb ideig hat, mint az MDMA, és a táncraható energiája is kevesebb, gyengébben hallucinogén, viszont „szélesebbé" tesz, és idegmérgező hatása is kisebb.

MDA

Az MDA egy közepérős hallucinogén, az E összetevői közül a leghosszabb hatású (6-8 óra), de egyben ez is közülük a legerősebb idegméreg. Figyelem: az MDMA és az MDEA mintegy 10%-át a test idegmérgezőbb MDA-vá alakítja át!

MBDB

Az MBDB-t az érzésfokozók, illetve érzékeltők (entaktogének) prototípusaként tervezték. Hatásának időtartama 4-5 óra. Hiányzó táncraható mellékhatása miatt partykon nem nagyon kedvelik, viszont a díványon, illetve hálószobában használók kifejezeten ezt a szert használják legszívesebben.

Az EX and RAVE

Az EX and RAVE egyesület által végzett vizsgálatok kimutatták, hogy az imént felsorolt hatóanyagok mellett az extasy néven eladott tabletták nagy részében egyéb más hajtásingerlő, serkentő és ébrentartó, valamint étvágycsökkentő SPEED hatóanyagok, mint pl. az amfetamin, az efedrin és további hallucinogén anyagok, mint pl. a DOB, vagy DOM is mind megtalálhatóak. A megvizsgált tabletták 86%-ában egy, mintegy 7%-ában pedig több extasy hatóanyagot találtak. Néhány esetben (3%) speed hatóanyagokat találtak, sőt a megvizsgált tabletták 4%-ában placebók is voltak. Egy esetben alacsonyan adagolt DOB-t is találtak, de a polgári sajtó (pl. Focus) rémhírkeltéseivel ellentétben sem heroint, sem sztrihnint, sem pedig patkánymérget tartalmazó extasy tablettákat nem találtak a vizsgálat során. Sokkal nagyobb gond a túladagolás. A tiszta extasy hatóanyagokból egy 60 és 250 mg közötti dózis már komoly veszélyt jelenthet, egy 500 mg-os adag pedig már maradandó agykárokat okozhat. Egy további komoly veszély, hogy a szintetikus előállítás maradék melléktermékei által okozott tisztátlanság 0,1 és 5% között mozgott.

HOGYAN HAT AZ EXTASY?

Az extasyban levő anyagok mindenekelőtt közvetetten hatnak. Mégpedig úgy, hogy az agyban bizonyos idegsejtek tárolóiból a szerotonin nevű anyagot szabadítják fel. A szerotonin antidepresszív és hangulatemelő tulajdonságaival az ember érzéseinek fontos szabályzója. A szervezet a szeretet és boldogságérzést okozó szerotonin kibocsátásával jutalmazza meg önmagát. Például az orgazmus során jelentős szerotoninkibocsátásra kerül sor. Az extasy hatóanyagai tehát az ilyen pozitív érzéseket stimulálja, illetve erősíti annélkül, hogy a fogyasztó ezt „kiérdemelte" volna, vagy hogy ezt más külső (nem vegyi) ingerek váltották volna ki. Egy használó a következőképp írja le az „e-filmet", azaz az extasy-hatásélményt:

„Könnyűnek és gondtalannak érzed magad, a szíved kitárul. Összhangban érzed magad önmagaddal és az egész világgal. A szeretet önt el, átölelnéd az egész világot. Egy eddig ismeretlen, előled elzártan maradt titkos járatot fedezel fel az otthonodban. Minden helységben a belső tapasztalataid és a másokhoz való viszonyaid varázslatosan átalakulnak. Kifejezetten jól érzed magad, és ezáltal az életed sokkal életreméltóbbnak érzed. A gondolataid özönszerűen áramlanak, olyan szavakba és mondatokba öntöd őket, amiket eddig a szégyenlősség és a félelem gátolt."

Az extasy egyfajta boldogság és „fészekmeleg" érzést kelt, a környezettel nagy összhangban való egybeolvadás érzetét. A használók képesek önmaukba süllyedni, és ezáltal szert tesznek arra a képességre, hogy személyes gondjaikat felismerjék, és pozitív megközelítésből foglalkozzanak velük. Ezzel párhuzamosan az extasy fokozza a kapcsolatteremtő és kommunikációs képességet, ami által ez a hatóanyagcsoport pszihoterópiai felhasználásra kimondottan előnyösnek tűnik. 1968-ban bekövetkezett betiltáságig az MDMA-t használták a pszihotetrápiában.

Az emelkedett szeretetérzet és a fokozott érintésérzékenység két ember olyan, a megszokottnál intenzívebb találkozását teszi lehetővé, ahol a gyöngédség játsza a fő szerepet, míg a nemi vágyak és a potencia leginkább redukáltak. Az érzéserősítő hatások viszont az ellenkezőjébe is átcsaphatnak. Akik már amúgy sincs jól, az rémlátomásokkal és halálfélelemmel teli „horrorfilmet" avagy „horrorutazást" kockáztat.

HORRORTRIP

„Mikor a barátnőm elhagyott, nagyon lehangolt voltam, és hogy jobban legyek, bedobtam egy Exet. De a szokásos, ismert boldogságérzet helyett rémutazásra mentem: egész testem remegett, fáztam, a szívem hihetetlen tempóban dübörögve rohant. Szó szerint feloldódni éreztem e testem, végül ki is váltam belőle. Halottakat láttam, és azt képzeltem, hogy magam is meghalok."

AZ EXTASY VALÓDI HATÁSA SOK MINDENTŐL FÜGG

MILYEN A TESTI-LELKI KÖZÉRZET AZ EXTASY BEVÉTELEKOR, MILYEN EGYÉB DROGOKAT HASZNÁLNAK?

Az extasy pozitív és negatív közérzeti állapotokat is elő tud hívni. Az extasy hatását kipihent, éber állapotban különösen intenzíven lehet megélni, amíg a fáradt fogyasztó könnyebben túladagol, és hajlamos más beindító- és gyorsítószereket, mint pl. speedet szedni, amivel viszont az extasy érzéserősítő hatását csökkenti.

MILYEN HANGULATBAN FOGYASZTJÁK AZ EXTASYT?

Jelentős különbség van aközött, hogy egyedül, egy nyugodt szobában, vagy társaságban barátokkal közösen fogyasztják-e az extasyt. Az első esetben az elemző, magába forduló hatás kerül az előtérbe, míg a második esetben a kapcsolatteremtő, harmóniára törekvő hatás dominál. Technópartykon az extasy inkább örömkeltőn és táncrapezsdítően hat, és így az eksztázis és a transz katalizátorává válik. Egy olyan környezetben, ahol az ember helyből nem érzi jól magát, az extasytól sem fog „beindulni".

MENNYI EXTASYT FOGYASZTOTTAK A KÖZELMÚLTBAN?

Mint már említettük, az extasy hatóanyagai a szterotonit szabadítják fel raktárhelyeikről, ami aztán a leírt hatásokat váltja ki. Ezeket a raktárhelyeket a szervezetnek aztán kínos munka során kell újra szterotoninnal megtöltenie. Ezáltal az extasy hatása tablettáról tablettára egyre csökken. Becslések szerint az Ex teljes hatása csupán egy 6-12 hetes szünet után áll újra elő. Számos használó a legelső alkalomra, ill. alkalmakra emlékszik vissza, mint a legszebb „E-élményre", amelyet később aztán még hosszabb ideig tartó szünet után sem értek el újra soha. Úgy tűnik, hogy „karrierje" során az „E" hatásmechanizmusa is megváltozik:

„Eleinte a szer hangulatfokozó hatása volt teljesen az előtérben. Egymás után több éjszakát át tudtam táncolni az E-vel. Egy fél év után, amikor rendszeresen hetente átlag két tablettát használtam a hatás kezdett teljesen eltompulni, és néha egyik-másik tabletta úgy fejbe vágott, hogy csak magamba roskadva ültem egy sarokban, vagy céltalanul ténferegtem fel-alá."

MILYEN A HATÓANYAGOK ADAGOLÁSÁNAK A MEGOSZLÁSA?

Minden tablettában van különböző adagolásban egy, vagy több olyan anyag, amelyek a használók által nem kívánt hatásokat, illetve mellékhatásokat is kiválthatnak. A várt legfonotsabb hatás, az érzékeléserősítés és a hagulatfokozás egyébként is csak viszonylag alacsony adagolási keretek között érhető el: ha túl alacsony az adagolás, akkor nem jön létre az „E-film", és fennáll az a veszély, hogy a használó mintegy pánikba esve mértéktelenül rászed még, mialatt az Extasy hatóanyagai túladagolásnál inkább - mint a speed - beindítóan, felkorbácsolóan hatnak. Csak a megvizsgált, ismert tartalmú tablettákat beszedőknek van meg az esélye a tényleges kockázat felbecsülésére és arrra, hogy az élményt a tabletta tartalmával tudatosan összefügésbe hozza.

A hatáscsökkenést, illetve a hatásváltozást semmilyen körülmények között sem lehet és és nem is szabad csupán az állítólag egyre rosszabb tablettáknak betudni. Az Extasy tesztelésének lehetővé tétele, és a vizsgálati eredmények publikálása sokban hozzájárulna az Extasy körüli legendák megszüntetéséhez, és a sötét előítéletek feloldásához.

Ma megfigyelhető az a tendencia, hogy egyre fiatalabb használók egyre nagyobb adagolásban fogyasztják az extasyt. Félnek az elmagányosodától és attól, hogy elidegenednek a környezetüktől, ezért tabletta formában veszik és nyelik a boldogság- és szeretetérzést. Ez viszont oda is vezethet, hogy az eddigi rejtett lelki bajok a környezet számára is észrevehetően a felszínre bukkannak. (Személyislgzavarok és lappangó pszihózisok lelepleződése.)

A GÉPSZAVA az alábbi helyeken kapható:

Arató Zenede 1065 Bp. Hajós u. 25.T/F: 332-8920, 332-6589
Atlantisz Könyvsziget 1052 Bp. Piarista köz 1. • Tel: 267-0966/5326
CD Bár 1061 Bp. Székely Mihály u. 10. Tel: 342-8580, 06 30 416904
CD Centrum 5000 Szolnok Ságvári krt. 2.
CD Sarok Budagyöngye Bevásárlóközpont 1126 Bp. Szilágyi E. fasor 121. • Tel: 275-0855/336
CD-CLUB 1061 Bp. Jókai tér 7. • Tel: 312-3697
D.J. Service 1067 Bp. Teréz krt. 33. • Tel: 312-5571
DISC RET 1052 Bp. Kecskeméti u. 6. • Tel: 137-0978
E-play 1072 Bp. Rákóczi út 28. • Tel: 342-1988
Fon CD Fontana Áruház, 1052 Bp. Váci u. 16. • Tel: 266-6400/113
Fotex Records
1.sz. bolt 1052 Bp. Szervita tér 2. • Tel: 118-3395
2.sz. bolt 6720 Szeged, Kelemen u. 8. • Tel: 62/481-835
3.sz. bolt 3531 Miskolc, Eszperantó tér 1. • Tel: 46/342-441
4.sz. bolt 1148 Bp. Örs vezér tér (Sugár) • Tel: 183-5158
5.sz. bolt 1067 Bp. Teréz krt. 27. • Tel: 132-7175
6.sz. bolt 1052 Bp. Váci u. 13. • Tel: 118-3128
7.sz. bolt 1123 Bp. Alkotás út 11. • Tel: 155-6886
8.sz. bolt 4025 Debrecen, Piac u. 23. • Tel: 52/428-027
9.sz. bolt 9400 Sopron, IKVA Áruház Árpád u. 8. • Tel: 99/311-011/2
10.sz. bolt 8200 Veszprém,Vár Áruház, Csehát ltp 6.Tel: 88/427-065/127 vagy 427-866/127
11.sz. bolt 3021 Győr, Baross G. u. 31. • Tel: 96/319-353
Groove 1056 Bp. Irányi u. 5. • Tel: 137-1192
Hi-Fi Szervíz 1094 Bp. Liliom u. 1. (Boráros tér) • Tel: 216-9700
HIKK Büfé 1055 Bp. Pesti B. u. 1. • Tel: 267-0966/445
In Touch 1052 Bp. Károly krt. 10. • Tel: 137-3807
INDIe GO Records 1088 Bp. Krúdy Gyula u. 4. • Tel: 118-0453
Kerorg 1136 Bp. Pannónia u. 32. Tel: 270-0433, 270-4591 Fax: 270-0382
Könyv Cd Kazetta Bolt 5000 Szolnok Baross út 49-51. • Tel: 56/377-036
Korg Szalon 1137 Bp. Pozsonyi út 22. • Tel: 149-4399
One CD BOLT Arzenál Üzletház 1076 Bp. Thököly út 2. • Tel: 351-7535/2902
Sabotage Made In Word Center 1052 Bp. Váci u. 30. • Tel: 266-7108
Solaris 1137 Bp. Szent István krt. 16. • Tel: 131-2862
Techno Base VII. ker. Bp. Erzsébet krt. 41. • Tel: 142-0468
Ticket Express MCD Üzletlánc 1065 Bp. Jókai u. 40. • Tel: 153-0692
Toldi Mozi Könyvesbolt 1083 Bp. József krt. 50. • Tel: 334-0369 1054 Bp.Bajcsy-Zs. út 36-38. • Tel.:111-2809
Trance Wave 1063 Bp. Révay köz 2. • Tel: 269-3135
U-Bahn 1088 Bp. Szentkirályi u. 17. • Tel: 138-2252
Underground Records 1061 Bp. Hegedű u. 6. • Tel: 141-0000
Universum Centrum 1052 Bp. Váci u. 31-33. • Tel: 267-2665
Violin 2000 Zenestúdió & Könyvesbolt 1094 Bp. Ferenc krt. 19-21. • Tel: 217-2241, Tel/Fax: 215-4551
Violin 2000 Universitas 1054 Bp. Károlyi M. u. 19. • Tel: 117-4103
Virgin Megastore Duna Plaza XIII. Bp. Váci út 178. • Tel: 465-1103
Yamaha Mintaboltok 1171 Bp. Pesti út 318. • Tel: 257-1447 8200 Veszprém Brusznyai Árpád út 2. Centrum Áruház 1082 Bp. Blaha Lujza tér 1-2.

SOFT MACHINE MUSIC

JIMI TENOR

Amikor **Jimi Tenor** kimondja azt a szót, hogy „happy", az olyan hatást kelt, mint mikor valaki más „**Charles Mason**" nevét említi, és összhatása egy házimacska kisugárzásához és **Andy Warhol** kísértetiességéhez fogható. **Jimi** nem csak a színpadon viszi a prímet, és nem csak ott szupersztár. „Már kifele tartok a plasztik-dzseki periódusomból. Számomra most kezdődik a Las Vegas-fázis." -mondja. „De akármilyen is a vizuális imágóm, fel kell fogniuk, hogy a zene teljesen komoly... a vidám részekig." Ha nem lenne olyan „lusta és rendezetlen" (**Jimi** mondta **Tenor**ról) ez a posztelektronikus szórakoztató, akkor nagyobbá válhatna, mint **Money Mark** vagy **Towa Tei**.

Mindenesetre **Jimi** korábban nem foglalkozott valami komolyan a karrierjével. A nyolcvanas években finnországi zajzenekarokban játszott. 1992-ben jelent meg **Jimi Tenor & His Shamans**-tól (akik a Bad Vugum címkeinfója alapján Finnország „ipari ritmus úttörői") a »Fear Of a Black Jesus» című LP. Tenor a titokzatos Sähkö címkét választotta, és 1994-ben ott adta ki a »Sähkömies» és 1995-ben az »Europa» című albumokat, amelyek összegyűrt zenéjében a minimal technóból és a masszív zenekari funkból a zsánerek mondanak egymásnak jó éjszakát. Nemrégiben írt alá egy szerződést a Warp-nál. A »Take Me Baby» című kislemez és az első szólólemeze újra kapható lesz, és januárra megjelenik majd egy az új albuma is.

Azok, akik hisznek abban a forradalomban, amelynek a technó és az elektro az első lépései, a melankólikus **Jimit** talán csak egy könnyelmű árulónak és nagyzoló popsztárnak tarthatnák. De lehet, hogy csak félreértik őt, hiszen **Tenor** a „fekete klasszikus zene" felől közelít az Új Elektronika felé. Pontosan tudja, hogy a **Sun Ra Arkestra** a fejedelmi free jazz kirándulások után miért énekli néha azt , hogy »Sun Ra and his band from outer space have entertained you here...».

A »Sähkömies»-en **Jimi Tenor** a „We Travel The Spaceways" című számot egy Sun Ra szerzeményből dolgozta át, de **Tommi**, a Sähkö főnöke azt hitte, hogy ez **Jimi** saját szerzeménye. (Ezért nincsenek odaírva az igazi szerzők.)

Az, hogy lemezeik csomagolópapírban jelennek meg, nem véletlen.

A Sähkö zenéje egy újrafelhasználási folyamat része. Ez úgy tűnhet, mintha a címke arra kötelezné magát, hogy a különböző zenei stílusokat péppé zúzza, pofán vágja, apróra őrölje, és utána az összeillesztés szakaszában eltűrje, hogy egyik-másik alapelem esetleg elsorvadjon. Eredmény? Seggbebaszott zene... a egyfajta zulu-finn közös pokolbéli lárma.. a zenei minimalizmus hihetetlen interpretációja.

A sok progresszív technóval ellentétben, amelyeknek a soul, a funky és a jazz túl giccses és nem elég post-humán, **Tenor** kizárólag ezen a zenéknek az újrafelhasználása iránt érdeklődik, illetve az a lehtőség is izgatja, hogy mint fehérnek, hogyan válhatna az idegensége produktívvá. Hősei **Sun Ra** és **Curtis Mayfield** . **Miles Davis**-t, **Suicide**-t és **James Chance**-t »jónak» tartja. Annak ellenére, hogy megvan az affinitása a szabad zenékhez, **Jimi Tenor** ismeri a határait. „Nem tudok agresszív zenét játszani. Egy pár éve megpróbáltam, de nem szólt rendesen. Valamilyen oknál fogva mindig finommá válik, mindig szokatlan puhaságú lesz." Poliritmikus hangörvényeket, fúvós betétek vulkánkitöréseit, vagy szökellő szólók villogását tehát hiába keresünk a zenéjében, de ő azt sem tagadja, hogy mindez más helyen megtalálható. De talán pont ez zenéje varázslatosan édeskés sprődségének titka. Ebben a szegényégben egy szerény, szégyenlős boldogságígéret rejlik, amely a zenéjét a dörzsöltég tisztítótüzétől megóvja. Hiszen manapság sajnos amúgy is egyre kevesebb az igazán jó szórakoztató.

az életelv egy tompa, tartalom nélküli frázissá vált, de mégis pontosan ez a megközelítés az, ami a technót a következő években, sőt évtizedekben is változatlanul érdekessé és sokszínűen meghatározóvá fogja tenni.Ebben a vonatkozásban az 1997-es év Magyarországon is optimizmusra ad okot.

A TR 808 és 909 fejlesztői megszólalnak

Hiro Nakamura

Hiro Nakamura úr a TR 808-ról:

„A TR-808 fejlesztésének idején a lengőcsin hangokat javarészt a fehér zajjal (white noise) szimuláltuk. A mi célunk az volt, hogy a zenészeket ledöbbentően valósághű dob, ütős és csinhangokat készítsünk. Ezért a lengőcsinek hangját a „System 700 Music Synthesizer" nevű gépünkkel keltettük, amelyben esetenként 6 db(!) VCO-t (feszültségvezérelte oszcillátor) is használtunk. Miután ezzel elkészültünk, a paramétereket a TR-808 egy analóg vezetőlemezére lépésről lépésre átítruk."

Atushi Hoshiai úr arról, hogy a TR-909 fejlesztésénél miért tartottak ki a TR-808 analóg hangzásai mellett:

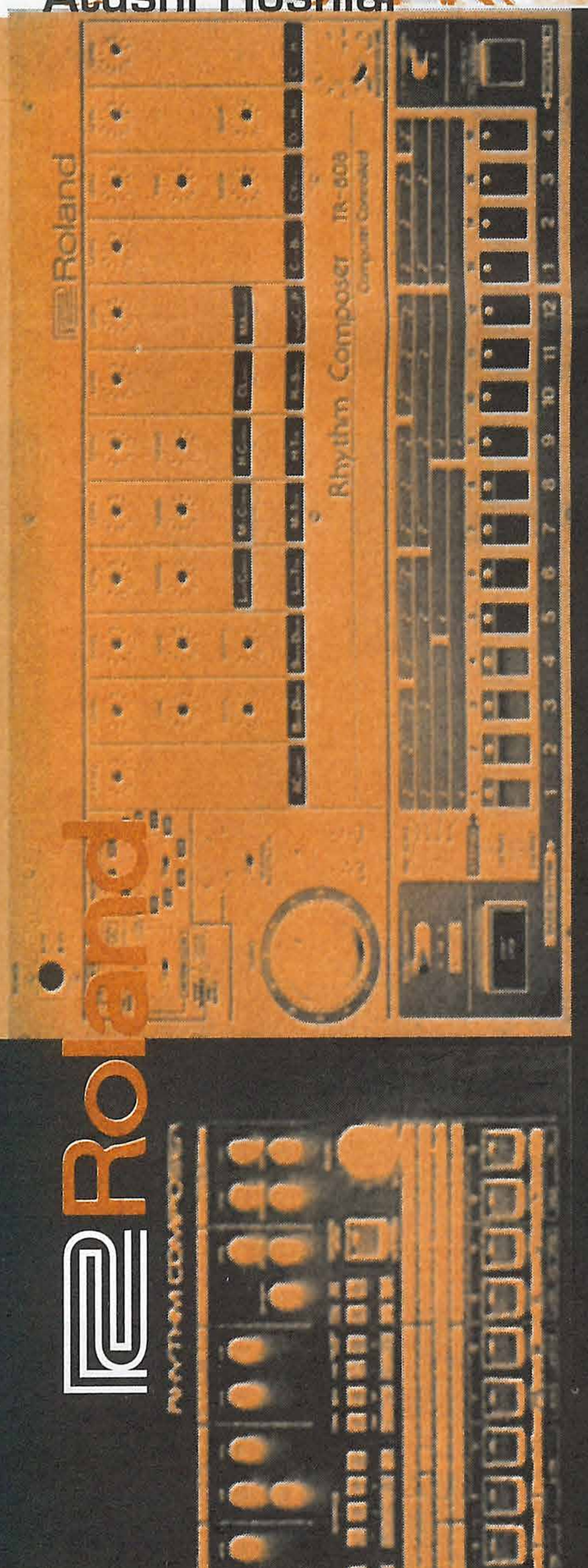
„Annak idején sok felhasználó részesítette az analóg hangzásokat előnyben, amelyeket persze tovább akartak szerkeszteni, változtatni. Ekkoriban a ROM (read only memory = csak leolvasható, de nem írható memória) még nagyon drága dolog volt. A digitális PCM (pulse coded modulation) hangzások felhasználása a fejlesztési költségeket irtózatosan megnövelte volna, és az így nyert hangzásokba nem lehetett volna belenyúlni."

Atushi Hoshiai

... és arról, hogy a cinhamgok miért lettek mégis digitális eredetűek:

„A TR-808 piacra kerülése után a hangmintavételi technológia már igen fejlett volt, és rohamosan növekvő népszerűségre tett szert. A TR-909-es láb- és lengőcinek hangkeltésére ilyen digitális hangmintákat használtunk fel. Ezeket a hangzásmintákat a londoni R&D stúdió munkatársai állították össze, és bocsátották rendelkezésünkre."

A TR-909 volt az első MIDI képes dobgép. A mapping és a hangjegyszámozás öszeállításának ismérveiről:

„Egy megosztott 61 billentyűs billentyűzeten az alsó két oktávra osztottuk be a dobokat, ami által a billentyűs ezeket azonos időben tudta kezelni, hiszen így az egyes dobhangszerek pozíciója pedig könnyen megjegyezhető volt. Ezidő szerint már gondoltunk a más hangmodulokkal való kompatibilitásra, az azokkal való kommunikációs képesség kialakítására, hiszen ezek prototípusai épp ekkoriban voltak fejlesztés alatt. Ezért adtuk még egyéb más ütőshangszerek hangját is hozzá. Így egycsapásra megteremtettük a GM hanghozzárendelés alapjait is."

A mai fejlesztőkről:

„A táncorientáltságú minimál zenében az analóg szintetizátorok használata nem volt túlzottan elterjedt. Sosem hittük volna, hogy az olyan mechanikus ritmusgépek, mint a TR-sorozat egy szép napon még az emberek tömegeit fogják megtáncoltatni."

„Büszkék vagyunk arra, hogy a közelmúltban be tudtuk mutatni az új MC-303-as grooveboxunkat. Ez egy nagyon aranyos készülék a tánczene azonos időben való készítésére, amelybe belevittük a TR-808, illetve a TR-909 és a TB-303 fejlesztése során szerzett összes tapasztalatunkat. Mindenkinek csak ajánlani tudjuk, hogy próbálja ki !"

A Massturbina Bernáth/y & Son 100% Live Act Magyarországon ez idáig az első és egyetlen olyan **Live Act,** amelyik azonos időben (real time) képes a partykon úgy játszani, hogy átvételkor nem kell megállnia a DJ-nek, és visszaadáskor sem jelent problémát a következőnek sem a sebesség, sem a zenei stílus. Itthon természetes módon értetlenül álltak a „szakember" DJ-k és a dezinformált közönség a zenekar produkciója előtt, és külföldön is eleinte gyanakvással kérdezgették, hogy hová van rejtve a DAT magnó vagy a CD játszó?!

A technikai rendszer helyes felépítettsége és annak művészi alkalmazása mára már hitelesítette **Live Act**-ünket. Külföldről csak minőségi **underground** helyekre kapunk meghívásokat...

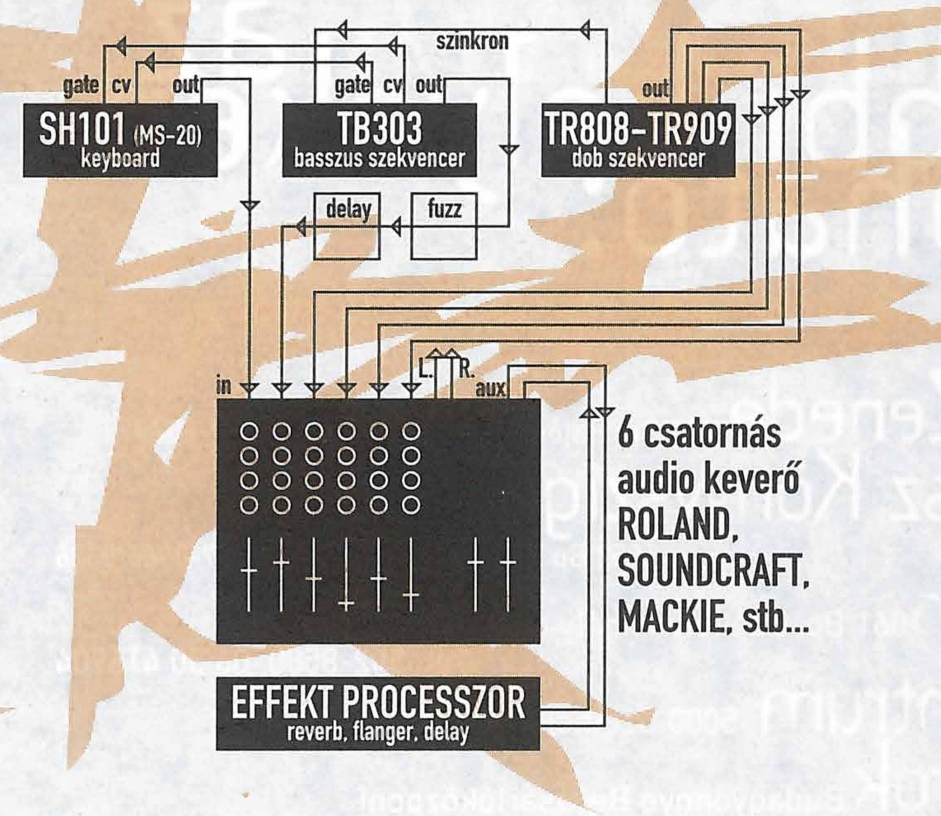
Most néhány gyakorlati tapasztalunkat adjuk át, melynek lényege a hurok (groove) rendszer. A dob-hurok, basszus-hurok elv azt jelenti, hogy a dob és basszus szekvencer patternjeibe beírt ütemek és hangok tetszés szerint cserélgethetők, játszhatók azonos időben. Sebbességet, hangszínt, effekteket a játék ideje alatt szabadon állíthatunk, válthatunk, sőt új, spontán ötleteinket (improvizációinkat) is beírhatjuk különösebb nehézség nélkül.

Az összekötési rajzokon megadott gépeket természetesen más típusokra is lehet cserélni, sőt új variációkat kitalálni, bővíteni, de nekünk így és ezekkel működtek.

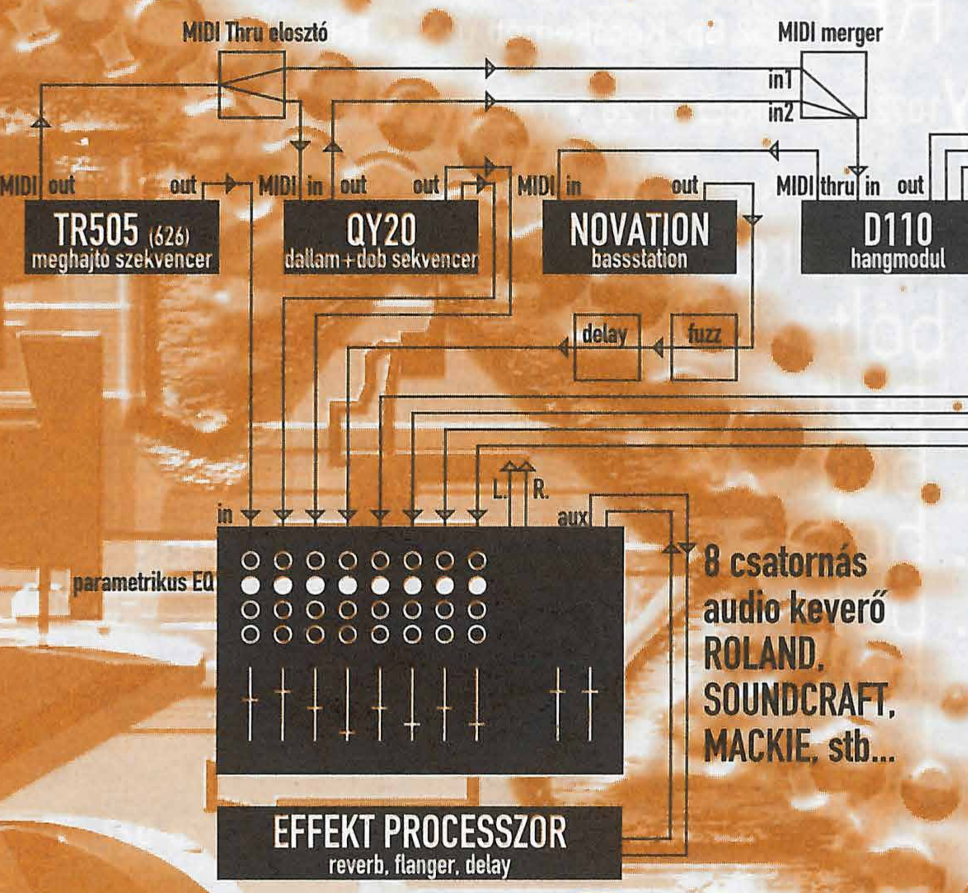
Spekuláljatok, csereberéljetek, kínlódjatok, de gagyiságot ne csináljatok!

Barátsággal: Bernáth Zsiga

1.; KLASSZIKUS-SZINKRONOS-LIVE ACT dob-hurok, basszus-hurok

2.; KLASSZIKUS-MIDIS-LIVE ACT dob-hurok, dallam-hurok

ÖTLETEK AZ INDULÁSHOZ I.

Az első lépés, azaz: milyen drága egy lokomotív?

Sokan eljátszottak már azzal a gondolattal, hogy saját maguk csinálnak majd zenét. Közismert az is, hogy az elektronikus hangszerek árai, már nem olyan megfizethetetlenek, mint régebben. A PC meg már egyre több háztartásban megtalálható. Több gyártó meghallotta az idő szavát, és egy-egy új termékét „technóberendezésként" vagy „kimondottan dance orientált zenék nélkülözhetetlen kelléke"-ként hirdeti, úgyhogy nem valami könnyü eligazodni. Ezért határoztuk el, hogy e számtól kezdve tippeket, tanácsokat adunk, valamint - lehetőségeink szerint - válaszolunk a leveleitekre.

Mivel viszonylag új zenei műfajról van szó, és sok új lehetőség, út kínálkozik az elindulásra. Sokan, akik partykon, klubbokban forognak, vagy csak otthon hallgatnak új zenéket, megfogalmazzák magukban a következő gondolatot: „Ha ezem meg azom volna ebben vagy abban a stúdióban az én ötleteimmel én is tudnék ilyen zenét csinálni!!!" De mi ez az ezem meg azom, mi az amivel el lehet kezdeni?

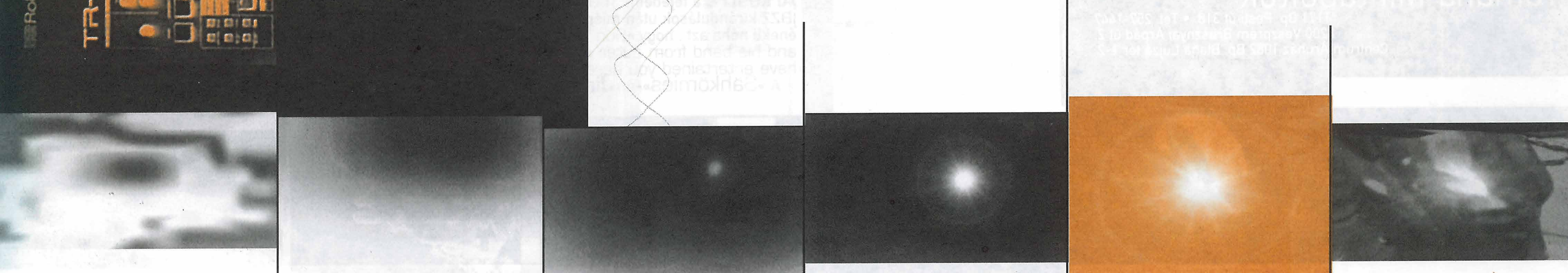
Ennél unalmasabb téma, de mégis átkozottul fontos: a szerzői jog és annak védelme. Hangmintákat gyűjtünk különböző forrásokból, használjuk őket, ez eddig rendben is volna, egészen addig, amíg ki nem adjuk valamilyen hanghordozón. A szellemi tulajdon ugyanis védett akár csak a magántulajdon. A zenei kompozíciók is ilyenek. Szabad egy lemezről mintavételezni, és utána mint saját szerzeményt megjelentetni? Vajon hogy állunk a remixekkel? Egy saját címke alapításának milyen feltételei vannak? Cikksorozatunk következő részében ezekkel a kérdésekkel foglalkozunk majd. A harmadik részben pedig az A&R-ről lesz szó a címkék viszonylatában. Azaz **„Artist"** és **„Repertoire"**, pontosabban azokról az emberekről, akik hivatásszerűen egész nap kompakt és DAT kazettákat hallgatnak le, és ők döntik el, hogy melyikből lehet cserebogár, azaz melyiket adják ki. Tippeket adunk, hogy miképpen is vegyünk fel kazettákat, hány számot tartalmazzon, mit mellékeljünk hozzá, röviden összefoglaljuk az összes praktikus dolgot, ami szükséges egy saját lemez megjelentetéséhez.

Mire is van szükségünk egy kis stúdióhoz? A kérdés költői, mivel világosan tudnunk kell a célt: a technó melyik műfaját kívánjuk űzni. Más-más stílust, más-más gépfajták támogatnak. Az egyik stíluskoz elengedhetetlen követelmény egy hangmintavevő (sampler), míg a másikhoz egyátalán nem fontos. A **house** zenék készítői bizonyos dobgépekre helyezik a fő hangsúlyt, a **gabba** rajongók pedig évekig elvannak egy **Amiga** mikroszámítógéppel és a hozzá való **Tracker** szoftverrel. Aki **acid**-et akar csinálni, az a legtöbbet *monofónikus* **Bass Station**-*on játszik. A* ***hardtrance*** *szerelmeseinek pedig a megfelelő szinti hangzások a legmegfelelőbbek.*

Ám a legdögösebb dobgép vagy a legnagyobb memóriájú szempler és a legújabb mindent tudó szintetizátor is mit sem ér anélkül a „szoftver" nélkül, amit úgy hívunk: emberi fantázia és a játék öröme, mert ez a legfontosabb, bármilyen zenét is csinálunk!!! Néha egy kazettás magnóval, egy használt olcsón beszerzett dobgéppel és egy keverővel érdekesebbet lehet alkotni, mint egy profi stúdióban. Nem kellenek effekt hegyek! Már egy egyszerű gitáreffekt pedállal is el lehet indulni. Figyeljük csak meg, a leghúzósabb **technó** vagy **house** kompozíciókban gyakran csak egy vagy két masina üzemel egy időben, takarékosak és nem válnak dagályossá. Nem a cájg teszi a **technót**! Az emberi tényező itt is - mint a korábbi zenei áramlatoknál is - a legfontosabb. De mára már eleget filozofáltunk, úgyhogy térjünk vissza az eredeti témához. Szerintünk nem túl jó, ha PC-ket és hangkártyákat használni, annak ellenére, hogy tudjuk, néhányan közületek már nem kis összeget és időt invesztáltak ezekbe a dolgokba. Csomó stúdióban láttunk számítógépeket, főleg Mac illetve Atari gyártmányokat, de ezeken kizárólag szekvenszer programok futottak, amelyek csak vezérelték a hangmodulokat. A fenti véleménnyel eléggé kilógunk a sorból, de ennek ellenére kijelentjük, hogy aki azt állítja, hogy egy PC-vel és egy 15.000 Ft-os hangkártyával igényes zenét lehet csinálni, az nem tudja, mit beszél. Ezt már a kompjútergyártók is többször elmondták, mégis kevesen fogadták meg, és ez az összes zenei irányzatra vonatkozik, de az egész multimédia területére is. Akkor is, ha Németországban a nagy szoftverkereskedők „DM 49-ért 5 perc alatt technó" szlogenekkel kínálják a programmjaikat... Ezeket a hirdetéseket jobb, ha nem vesszük komolyan.

Egy számítógéppel kielégítő minőségű zenét csinálni, harddicsrecording rendszert kiépíteni elég drága mulatság. Ez kivétel nélkül minden kompjúter típusra vonatkozik. Ezzel a véleményünkkel sem vagyunk egyedül. **Thomas Alker**, aki német nyelvterületen neves szakíró, egy cikkében utánajárt a dolgoknak, és kiszámolta, hogy egy ilyen PC alapú rendszer kiépítése 6.000 DM-nél kezdődik. (Mindez Németországban, ahol a vásárlóerőt figyelembe véve lényegesen olcsóbbak a perifériák, mint nálunk.) Szóval kezdőknek igencsak meggondolandó egy ilyen befektetés.

(A következő számunkban folytatjuk ezt a rovatot.)

Hiszen például az idén bekövetkezett a technó DJ-k és az egyetlen nem kommerciális alapokon müködő, már nemzetközileg is elismert magyar live act (a Bernáthy & Son) egymáshoz közeledése. Többek között azért is, mert egyszerre nyúltak vissza a közös gyökerekhez. Ennek sok oka van:

Folytatás a 0. számból

Acid house

„Acid takes control, so slam your body to the beat, we will own your body and soul"
Phuture, „We Are Phuture", 1988

A csikágói producerek egyszercsak felfedezték a japán Roland cég TB 303-as típusjelű basszususgépének varázsát. Megszületett a, süvítő, csirpelő egyedem-begyedem acid. Hogy a **Phuture** „Acid Trax"-e, vagy az **Adonis** és **Marshall Jefferson** által **Sleazy D**-nek készített „I've Lost Control" volt-e az első acid szám, ma már nem egyértelműen bizonyítható. 1987-ben **Chris** „Bam Bam" Westbrook „Give it to Me" című számával kezdte megvetni a lábát az acid Angliában. Ezzel egyszerre fedezte fel az egész angol sziget a „Jack Tracks"-hez hasonló válogatásokat, az amerikai house-t.

A **M/A/R/R/S** „Pump Up The Volume" című száma volt az első house darab, ami az angol sikerlisták élére tudott törni. Egymás után nyíltak a house klubok, és 1988-ra Anglia acidhouse lázban égett. A sajtó által is felkapott acidhouse a punk óta Anglia legnagyobb hatású ifjúsági kultúrájává vált. A „Release Your Body" **(Bang The Party)**, az „Oochy Koochy" **(Baby Ford)** és a „Voodoo Ray" **(A Guy Called Gerald)** voltak az első angol house sikerszámok.

Üres raktárcsarnokokban illegális partikat tartottak, és az ismertetőjel, a mosoly piktogrammja, a „smiley" hamarosan mindenhonnan vigyorgott. 1988 őszén a hullám az európai kontinensre is átcsapott és a tánckultúrát is teljesen megváltoztatta. Hamarosan a sikerlistákon is megjelentek az első (kommersz) house számok: „The Only Way is UP" (Yazz, készítette a **Coldcut**), „Burn it up" **(Beatmasters)**, „Beat This" **(Bomb The Bass)**, „Theme From S-Express" **(S-Express)**, „House Arrest" **(Krush)** és „Jack to the Sound of the Underground" **(Hithouse)**.
Sok ma ismert producer ekkor kezdte karrierjét. Németországban például **Andi Düx** (Dux Dux), **Jens Lissat** (The Beat *Pirate*), **Ramon Zenker** (Mr. Matey), Olaszországban a Capella. A **D-Mob**-tól a „We Call It Aceed", **Fast Eddie**-től az „Acid Thunder", **Jolly Rogers**-től az „Acid Man" és Tyree **Cooper**-től az „Acid Over" voltak az igazi acidhouse klubsikerek. A nagy lemezcégek pénzszagot éreztek, és tömegével dobták piacra a legkülönbözőbb fajtájú house válogatásokat a kapós "acid house" gyűjtőnév alatt.
De hamarosan, már 1989 nyarán leapadt a hullám. Az acidhouse éppen olyan gyorsan eltűnt az újságokból, mint ahogy jött.
Ezzel együtt a partykról eltűntek a vigyorgós trikók is.

A manchesteri New Order tagjai által nyitott Hacienda klub pódiumán hirtelen szinte csak olyan együttesek kezdtek fellépni, akik a rockot house elemekkel vegyítették. A Happy Mondays, a Primal Scream és a Stone Roses a számaikat **Andy Weatherall**-lal, **Paul Oakenfold**-dal vagy **Terry Farley**-vel kevertették újra. Országszerte kint a határban, erdőszéleken, a mezőn nagy szabadtéri (általában illegális) bulikat, úgynevezett raveket (to rave = tombolni, kiakadni) szerveztek, ahol az ambienttől a gitárnyúzásig mindennek megvolt a helye.
A Happy Mondays és a hozzájuk hasonló zenekarok (Primal Scream, Stone Roses) zenéjét is rave-nek, vagy „Indie Dance"-nek nevezték. Mégis, ez csak egy viszonylag rövid ideig tartó jelenség volt, ami csak Angliára volt jellemző, és a sziget határain túl nem is hatott. Bár a legtöbb akkori együttes még a mai napig aktív maradt, a rave ezen eredeti fajtája 1991. után újra eltűnt.
A rave, mint fogalom viszont teljesen meghonosodott, és ma a technóvilág alapszókincséhez tartozik.
Az egyszerűség kedvéért mi ezt magyarul révnek nevezzük. **Rév, mint révület.**

New beat

„It's cool, it's hot, it's everything I'm not"
Dirty Harry „D'bop", 1988

A new beat 1988/89-ben csupán átmeneti divat volt, amikor a sajtó megpóbálta a kihülőben lévő acidhouse láz utódjaként felkapni. Önnálló stílusként azonban soha sem tudott lábra állni. A new beat tulajdonképpen a New Wave Disco Beat rövidítése.
Az antwerpeni Prestige klub DJ-je, **Marc Grouls** 1986. szeptemberében kezdte el a genti A Split Second nevű EMB duó 45-ös fordulatszámú kislemezeit (pl. a „Flesh"-t) 33-as fordulaton +8%-kal felgyorsítva lejátszani. Ezáltal egy tompa, vontatott, sötét, lassú, de annál erőteljesebb hangzás keletkezett. A szikra nyomban átpattant a táncparkettre, és ez a példa iskolát csinált. Az átlagban 108-as tempójúra lelassított, (tehát az acidnál percenkénti 20 leütéssel lassúbb) és elidegenített new beat Belgiumot 1987/88 fordulójától egy csapásra meghódította. A 2500 főnyi befogadóképeségű genti Bocaccio Club vált a new beat mekkájává, ahová egész Belgiumból, Hollandiából, Franciaországból és Németországból rendszeresen özönlöttek a vendégek.

A new beat jelentősége azért volt különösen nagy, mert a belga new beat producerek javarésze később átlépett a technóba: így **Oliver Abbeloos** (az ő new beat korszakbeli legnagyobb sikere T99-es név alatt a „Slidy" c. szám volt), **Cisco Ferreira** (a „New Beat Take 2" című összeállításon **Ghentlon** név alatt képviseltette magát) valamint az Outlander producere, **Marcos Salon** (annak idején az antwerpeni „Prestige" klub DJ-je, ő készítette a „Virgin In-D Sky"-t). A Ferrari, az R & S elődje is a new beat kártyára tett először. A futószalagon gyártók, mint a **Morton-Sherman-Bellucci** trió (**Erotic Dissidents** név alatt az acid egyfajta Stock-Aitken Waterman-ja), valamint **Khan** és **Van Oekel** (**Major Problem** név alatt) és **Patrick de Meyer (Tragic Error néven)** egyik maxilemezüket a másik után dobták a piacra. Ezeket aztán az Antler Subway nevű lemezcímke fogta a „New Beat" megnevezésű válogatássorozatába egybe. Ezen sorozat mindegyike több, mint 40 ezer példányban kelt el, a „New Beat Take 1" elérte a belga pop-sikerlista első helyét.
Az olyan felülmúlhatatlan banalitású számok, mint a „The Sond of C" **(Confettis)**, vagy az „Ibiza" **(Amnesia)** kerültek a belga sikerlista csúcspozícióiba, sőt még Németországban is sikerült listára jutniuk.

Angliában a Polygram-konszernhez tartozó London nevű lemezcímke próbált mást, mint new beatet fölboxolni a sikerlistákra, de erőfeszítésük eredménytelen maradt.
Azokat a new beat számokat, melyek az idő próbáját a mai napig kiállták, egy kézen meg lehet számolni.
Ezek közé tartozik a „Rock to the Beat" **Reese & Santonio**-féle feldolgozása, az „Acid in the House" **(Nicky Trax)**, az „Acid Quenn" **(Major Problem)** és az „I Sit on Acid" **(Lords of Acid)**.

techno - a kezdetek

„Boing Boom Tschak"
Kraftwerk, „Electric Café", 1986

„Amit a XX. század modern zenéjének elemzésekor megtanultam, és a technóra alkalmaztam, az az a felismerés, hogy a struktúra, a hangzás és az állag képezik az elektromos zene kulcsfontosságú alapelemeit. A dallam lényegtelen. Azt hiszem, a technóban vannak bizonyos hangzások és állagok, amelyek az emberekre egyformán hatnak. Ez egy pszichoakusztikus hatás. És mégis valószínűleg kultúrától függő dolog, hiszen főleg a nyugati kultúrkör embere fér hozzá a technológiához." (**Christian Vogel**, **Spex** 1995. január)
A kilencevenes évek hozták meg a technó végső áttörését. A világ alapvetően megváltozott. A politika sem az már, ami valaha volt, az iraki-kuwaiti háborúban a Nyugat a digitális háború főpróbáját tartotta, mialatt a gyerekek odahaza videózással, kompjúterjátékokkal és Gameboy-jal töltötték az időt. Ebbe a törésbe, ebbe az általános orinetációnélküliségbe zuhant bele a technó, és vált új tömegjelenséggé. Egy világ, egy nemzet, egy lüktetés. A nacionalizmus le van szarva.
A technó azokat az új technológiákat használta fel, amelyek már a hétköznapi ember életét is így vagy úgy meghatározták, és kipróbálta őket kicsiben. Ha **Huxley** és **Gibson** látomásai beigazolódnak, akkor ugyanez hamarosan nagyban is le fog játszódni. A technó azonban a technológiát mindenek előtt arra használta fel, hogy a használati utasítások ellen árral szemben ússzon, hogy ezáltal valami mást, sajátot, újat teremtsen.

A technó évekig jelentett egyet az elektromos úton előállított EBM, vagy bizonyos fajta new wave zenével.
A technó 1990-től már az elektromos tánczene houseból kifejlődött fajtáját jelölte. Bár az 1987/88 körüli csikágói house és detroiti technó is tartalmatza már a későbbi technó lényeges elemeit, mégis a mai formáját tekintve 1990. számít a technó születési évének. Eredetlieg még technohouse volt a megnevezése, de hamarosan meghonosodott a technó név olyannyira, hogy az eredeti technó névhasználati jogát úgymond elvesztette. A technológiai eszközökkel előállított zene megjelölésére a mai napig nem született találóbb megnevezés.
A technó minden, csak nem a nagy lemezcégek főnöki irodáinak íróasztalainál kitalált valami.

Egyszerre csak megjelent észrevétlenül azonos időben az USA-ban, Angliában és az európai kontinensen.
Amerikában a New York-i Nu Groove címke tartozik az úttörők közé, melynek házi producere volt **Joey Beltram**, **Ralphie Dee** és **Lenny Dee** (utóbbi ma csak gabberrel foglalkozik), valamint **Victor Simonelli** (már teljesen átállt a housera). Ezzel azonos időben **Tommy Musto** és **Frankie Bones** is számos innovatív technó lemezt jelentetett meg. (Musto később szintén teljesen átállt a housera, **Frankie Bones** pedig „Bonesbreaks" címmel adott ki egy ragyogó EP-sorozatot. (EP =meghosszabbított játékidejú maxi, valamivel rövidebb, mint egy nagylemez, azaz LP, de hosszab, mint egy maxi.).
Detroitban az Underground Resistance (**Jeff Mills** és **Mike Banks**), valamint Kanadából **Richie Hawtin** és **John Aquaviva** +8 nevű címkéjével fáradozott a detroiti stílusú technó terjesztésén.
Joey Beltram, aki New Yorkban jónéhány független cégnek dolgozott, hamarosan Belgiumban olyan korszakalkotó darabokat készített az R&S címkének, mint az „Energy Flash" és a „Metasm". A többek között **CJ Bollandot**, **David Morleyt**, valamint **Per Martinsent** és **Marcos Salont** felvételeit megjelentető genti R&S az évtized elején a kontinens első technócímkéi közé tartozott. (R&S = **Renaat & Sabine Vandelpapeliere** cége, a Ferrari és az Apollo utóda) Szintén Belgiumból hallatott magáról **Frank de Wulf** az „B-Sides 1-3" című EP sorozatával, melyről a „The Tape" és a „Magic Orchestra" kifejezőerejéből a mai napig semmimt el nem vesztett. **Frank de Wulf** ezeket a számokat eredetileg a Music Man címkének készítette azok megamixeinek B-oldalaként, de a sikere akkora lett, hogy ezeket a B-oldalakat később önnálló lemezként is kiadták.

Angliában a **Peter Gordon** alapította sheffieldi WARP Records volt az első technó lemezcég, és ami az innovációt illeti, a gent R&S-szel együtt változatlanul ma is ott van az élen. A WARP-nál 1990. közepén jelent meg a Sweet Exorcist név alatt **Richard Kirk**től a „Test One", majd az első fél éven belül sikerült ennek a kis független cégecskének a „nagyok" 20-as sikerlistájára helyből bekerülni az **LFO** és a **Tricky Disko** bemutatkozó felvételeivel, amelyek harsány (magasfrekvenciájú) „blíp" és tompa (mély) „klonk" hangzásokból épültek fel.
A Kickin' és a Vinyl Solution szintén a legkorábbi technócímkék közé tartozott. A Kickin'-nél 1990-ben jelent meg az akkor 17 éves **The Scientist** (A Tudós) tollából a „The Exorcist" című siker, amit a későbbi jungle sztárproducerré vált **DJ Hype** készített.
A Vinyl Solution ugyanabban az évben a **Bizarre Inc.** „X-Static" című lemezével ért el komoly sikert.

Németországban 1991-ben következett be a technó végső áttörése.
A központ Frankfurt és Berlin volt, ahol a változó légkörű világvárosban a fal leomlása után paradicsomi viszonyok uralkodtak - már ami a bulihelyeket illeti. Ez volt az a kor, amikor a zene keménységi fokát csak egyre több k-val lehetett kifejezni: teknó, tekknó, tekkknó. Füstgépek, foszforeszkáló rudak, gázálarcok, fehér kesztyűk, világítós kukásmellények az új ifjúsági kultúra elengedhetetlen kellékeivé váltak. A sajtó teljesen rábukott a technó „jelenségre", és egy röpke mulandó divatról beszélve gyors eltűnését jósolták. Mégis a szín egyre nagyobb és a zene egyre színesebb lett. Ma ugyanabból a tésztából sokféle kis szines zsömle készül.

Arnold Meyer

RICHIE HAWTIN

Amikor először megláttam, azt gondoltam magamban: „Ez nem igaz. Ez nem lehet ő." 1992 szeptemberének egy kora reggelén a „Substance Abuse", a „Vortex" és az „Overkill" címú rebellis technódarabok készítőjét, a FUSE lemezcímke, a Final Eposure, A Circuit Breaker, a Cybersonik és a States of Mind projektek vezéregyéniségét kellett a zürichi reptérről a szállodába vinnem. Aznap este DJ-ként lépett fel az Energy 92 fesztiválon. Bizony másképp képzeltem el őt magamnak, nem egy ilyen sovány, szemüveges, vastag könyvbe mélyedt diákfigurának. De ha a lemezjátszók mögött beindul, akkor aztán könyörtelen szuperemberré változik. A kanadai származású Hawtin a leginnovatívabb és legtapasztaltabb technó DJ-k közé tartozik. Minden különcködéstől mentes. Érti, hogyan kell a közönséget mozgásban tartani, sőt egész éjszakán át tomboltatni annélkül, hogy slágerekre kellene fanyalodnia.
Attól függetlenül, hogy évek óta tartós siker kíséri, sőt kényezteti, az éppen centisre nyírt hajú, Plastikman trikót és scifi szemüveget viselő tipikus technó DJ kinézetű Hawtin mégis szerény, földön járó emeber maradt. Allúröktől, flegmaságtól teljesen mentes zenész, aki teljes egészében a zenében oldódik fel, és akinek nem az eladási példányszám, hanem a minőség a legfontosabb cél.
1991-es sikereit („Substance Abuse" a FUSE címkén, vagy az „Overkill" a Circuit Breaker-en) mások későbbi kiadványainak tucatjai másolták, mégis ez a két lemez indította el az acid feltámadáasának és visszatérésének lavináját. Ahelyett, hogy ugyanezt a sikeres nyomvonalat taposva,

A nyolcvanas években a studióban készített zene korunk egy tipikus és szignifikáns kifejezőjévé és figyelemreméltó hatóerjévé vált. A stúdióban keletkező zene javarészt csak és kizárólag maga a stúdió létezése által vált lehetővé. Az azonos időben való játékot ("real time") maga mögött hagyva,

kényelmesen hasonló darabokat csinált volna futószalagon, inkább barkácsolt, és más, új irányokba tekintett tovább. „Ha csinálok egy darabot, akkor nem akarom azt, hogy az úgy szóljon, mint valami korábbi lemezem, vagy mint amit már másvalaki megcsinált. Azt akarom, hogy minden darabom különleges, egyedi legyen." A +8, a Technics lemezjátszó sebességszabályzójának leggyorsabb fokozata már rég nem foglalkoztatja annyira, mint korábban.

„Detroit zenéje a szívből jön"

Hogy robotzene-e vagy sem, az mindegy. De ha szívből jön, és ha jó ügyvert van, akkor ez ki fog hallatszani a darabból, és érezni fogod benne a lelket.

Richie Hawtin,
1994. november

Az 1993-as „Sheet One" című első Plastikman albumot követő 1994-es „Musik" tempója például már csak a gyorsnak nemigen nevezhető 92 és 126 bpm között váltakozik. Az acidet ezen a sötét és klausztrofóbikás albumon a „sorok között" érezzük. Hawtin minden egyes darabját a szélsőségekig redukálja. A „Plastique" című darabját hallgatva az lehet a benyomásunk, mintha egy szellem szorult volna a gépekbe, amely nekünk beszél, és egy fenyegető, szinte csak a tudatalattinkkal hallható hangon folyton a „plaaaassstiiique" szót ismétli. „Ez egy intenzív hangulatú dobgép-karnevál." - jellemezte stílusát az angol DJ Magazin.
A lemez megjelenése előtt Hawtin hónapokig tesztelte minden egyes darabját DAT-ról azokon a földalatti partikon, amelyket annak idején Detroitban szervezett. Ez a város Hawtinnak nagyon sokat jelent. Itt rak fel legszívesebben, leginkább meghívásos partikon párszázas kis közönségnek. A Plastikman élő ősbemutatója is itt történt, a General Motors kiürített, elhagyott raktárcsarnokában, amelyet ez alkalomra teljesen beborítottak fekete plasztikkal (műanyaggal). A detroiti közönség mindenben szöges ellentéte a dortmundi Westfalenhalleban a Mayday-en vonagló közönségnek. Detroitban éppen a bonyolult ritmusú lassú részeket zabálja meg a közönség, és oldódik fel teljesen Hawtin zenéjének lassúságában és lebegő funkiságában. Hawtin a maga zenéjét „komplex minimalizmusnak" nevezi: „Azt mondják, és én ezt elfogadom, hogy olyan, mintha be akarna bújni az ember a hangszórókba, hogy ott találja meg a helyét a lábdobok és a csinek között."
„A detroiti techno nem más, mint soul-zene." mondta Richie egy korábbi interjújában. „Ez a zene a közönséget hangulatba hozza, érzelmeket tolmácsol, még akkor is, ha ez a zene a hatvanas évek souljával ellentétben már szinte csak instrumentális. Nem kellenek ide már dalszövegek, hogy a szomorúságot, vagy a boldogságot kifejezzünk. Az én zeném talpon járva szól az emberekhez. Mintha a TB 303-asom énekelne nekik." Hawtin célja az, hogy olyan zenét tudjon csinálni, amely táncolva, de hallgatva is egyformán élvezhető: „Zene a fejnek és a lábnak egyaránt." Zene, amely a szívből jön, és szétveti a fejet: „Én a zenémmel mindig szétkúrom az agyakat. Ezt csinálom, akkor is, ha felrakok, és akkor is, ha lemezt készítek."

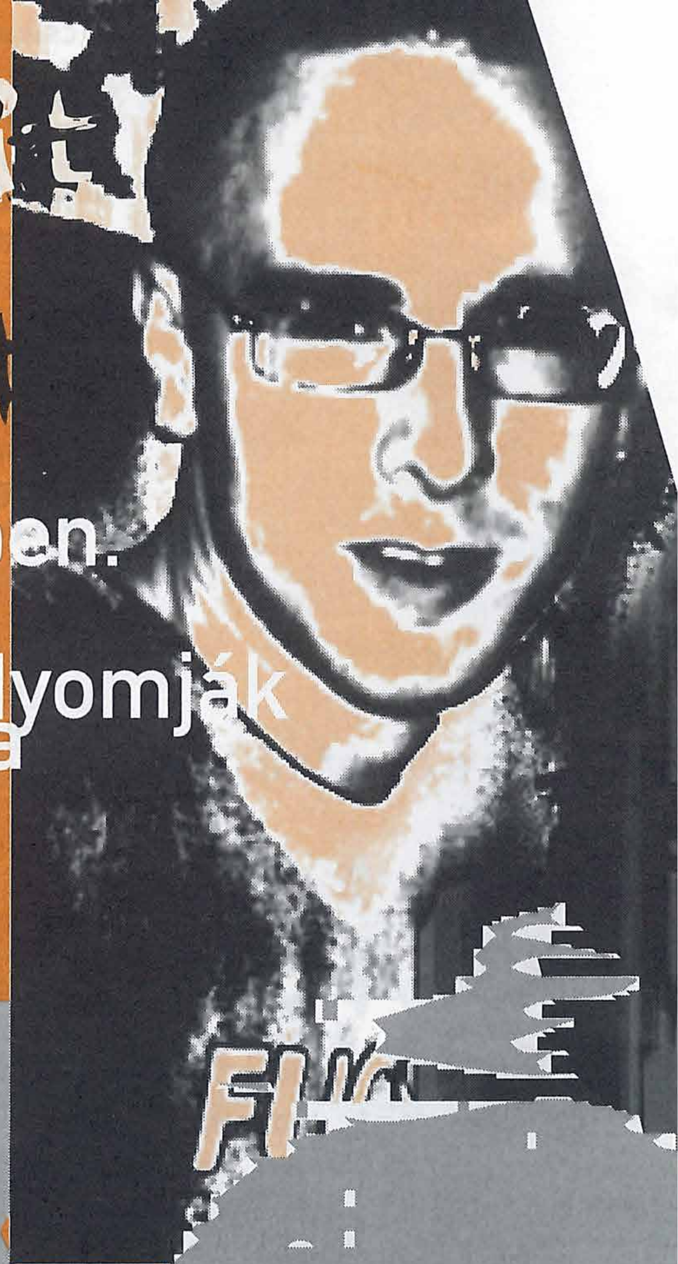
Stílushatárok lerombolása

Hawtin utálja a réveken az egyórás szeteket, és ezért nem is fog még egyszer a Mayday-n fellépni. Detroitban a fellépései rendszerint több órásak, hogy a hullámokhoz hasonló, 100 és 160 bpm közötti történeteit elmesélje. Műsora szemellenző nélkül öleli át a technó és a house összes stílusát. Producerként sem lehet sehova egyértelműen beskatulyázni. Ugyanúgy újrakeverte az angol X-Press 2 progresszív houseprojekt „Rock 2 house" című darabját, mint a francia La Funk Mob trip-hopbanda „Motor bass get phunked up" című számát. A La Funk Mob gyökerei eredetileg az acid jazzbe nyúlnak vissza, ma viszont elvont-kísérletező munkáikat a hangszeres hip-hoppal és dzsezzel foglalkozó londoni Mo Wax címke jelenteti meg. „1994 tavaszán a londoni Fat Cat nevű lemezboltban vásároltam be. Dave, a tulaj mindig félreteszi nekem a legpihentagyúbb house, technó és slowgroove lemezeket. Egyszer egy pár Mo Wax lemezt nyomott a kezembe, amik teljesen lenyűgöztek. Véletlenül pont akkor telefonált oda James Lavelle, a Mo Wax tulajdonosa. Dave beszélt neki rólam, mire James azt kérdezte, hogy lenne-e kedvem csinálni nekik egy újrakeverést. Három nap múlva már kész is volt." James Lavelle és Richie Hawtin azonnal megtalálták a közös hullámhosszot, hisz filozófiájuk a stíluskorlátok lerombolása.
A zenéjét alapvetően befolyásoló lemezekről beszélve két lemezt említ csupán: a Phuture-től az „Acid Tracks"-et, az 1987-ben Csikágóban kiadott, de máig verhetetlen acid-örökzöldet, és az ugyanabban az évben Detroitban megjelent „Rhythm is Rhythm" című Derrick May klasszikust. Pedig fehér kollégiumi diákként Hawtin a New Order, a Skinny Puppy és a Ministry zenéjén nőtt fel, de különösen tetszett még neki a Severed Heads nevű industrial-banda zenéje is. Jól emlékszik arra a 80-as évek elején megjelent „Don´t Wake Up the Kids" című duplalemezre, amelyiken a Severed Heads furcsa vágási technikákkal és végtelenített szalaghurkokkal kísérletezett: „Ez a banda a hangmintaveőgépeket és a technológiát egy eddig nem hallott módon használta fel. Ez az album nyitotta fel az én szememet is, és rájöttem, hogy mi mindenre képes az elektronika a zenében. Egy gitárral, vagy trombitával csak egy bizonyos pontig tudsz eljutni, míg az elektromos zenegépek lehetőségei határtalanok."
Hawtin zenei ízlésének alakulását nagyban befolyásolta az apja is. Amíg osztálytársai a hardrockba és a heavy metallba voltak belezúgva, addig Hawtins apja, aki ipari robotok javításával foglalkozott, a Kraftwerk „Trans Europa Express"-ét és a Tangerine Dream lemezeit ismertette meg fiával. „Már korán hozászoktam az elektromos zenéhez." - mondja Richie. „ Anyám mindig hőzőngött, hogy apám túl hangosan hallgatja a zenét. Az öregem mindig érdekes, olyan utazós dolgokat bömböltetett. Később aztán, amikor felvettem az első John Peel Sessiont a BBC-nek, rettentően büszke volt rám."

Műanyagember (Plastikman) egy fekete klubban

Hawtin az angliai Oxfordshire tartománybeli Banburyban született 1970-ben. A család 1979-ben vagy másik száz családhoz hasonlóan Banburyből átköltözött a kanadai Ontarió állambeli Windsorba. A haldokló angol autóiparból a General Motors csábította át őket ide. Windsor nem más, mint Detroit egy elővárosa: az Ambassador hídon - és ezzel az államhatáron - át autóval tíz perc Detroit belvárosa.17 évesen Richie az ottani Shelter nevű klub házi DJ-je. Ekkoriban a „The Music Institute" mellett a Shelter volt a város egyetlen technóklubja. Míg a Music Institute (DJ-i: Derrick May, Kevin Saunderson és Juan Atkins) majdnem teljesen fekete klubnak számított, a Shelter közönségének 80%-a fehér volt. A fekete közösség Hawtint sem fogadta el eleinte. Csupán egy újabb, a feketék zenéjén meggazdagodni vágyó fehér potyautast láttak benne. „Egyfajta visszájára forult rasszizmus." - mondja Richie viszatekintve. Arra, hogy1990-ben a hat évvel idősebb, Ontario állambeli Londonból származó John Aquaviva-val megalapították a +8 nevű saját lemezcímkéjüket, azt mondta: „eltartott egy jó ideig, amíg a detroiti technót elindító feketék belátták, hogy nekünk valóban a zene a lényeg, és nem a kaszálás."
Hawtin és Aquaviva felfedeztek olyan tehetségeket, mint a holland Speedy J (rendes nevén Jochen Paap), vagy a detroiti Kenny Larkin és Den Bell (DBX), illetve a japán Ken Ishi és a New York-i Vapour Space (Mark Gage), vagy Sysex, akik az egyedüli németek a +8 címkén. Speedy J egyszer „szellemi közösségnek" nevezte a címkét. Hiszen a +8 nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a résztvevők ne csak zeneileg, hanem emberileg is jól illjenek egymáshoz. Ezért a +8-en belül mindannyian teljes művészi szabadsággal rendelkeznek. Kiadhatnak bármit, amit akarnak, és ezzel az elektromos zene egész spektrumát lefedik. Ha úgy hozza a szükség, egy adott darab megjelentetésére még alcímkét is alapítanak. Így jött létre idővel a Probe, a Bomb és a Blue Cucaracha címke, melyeket a Definitive-vel együtt az IntelliNet terjesztőhálózatukban fognak ösze. Már saját lemezpréssel is rendelkeznek. Hawtin nem tud nyugton maradni, állandóan úton van, felrak, szervez, stúdióban van.

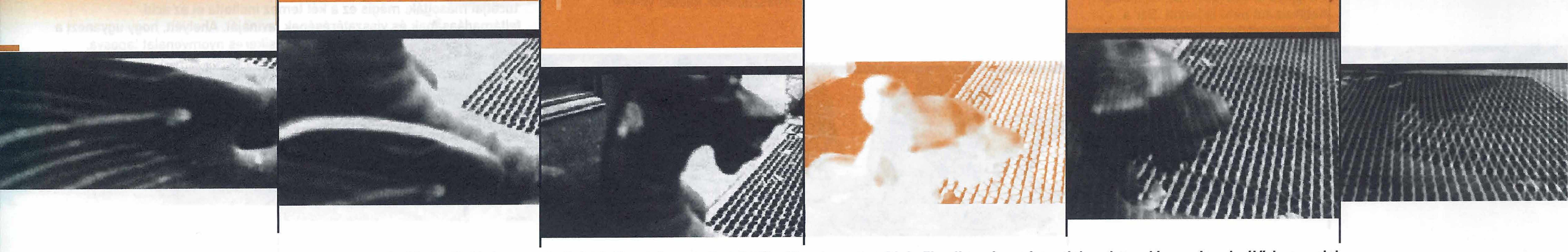
„Detroit mindig nyomult"

A határokig. Minden időben. Nyomták a testünket a határokig. Nyomják a zenénket a határokig.

Richie Hawtin,
1994. november

Korábban volt olyan időszak, amikor miden hétvégén Európába repült felrakni. „Egyszer aztán egy Európába indulás előtt öszetalálkoztam a közelben lakó háziorvosunkkal, aki rögtön meglátta rajtam a teljes kimerültséget. Ha így csinálom tovább, ha tetszik, ha nem, hamarosan kórházban fogok kikötni, mondta. Három hét szünetet iktattam be. De ezt az egészet nekem olyan öröm csinálni, hogy teljesen abbahagyni képtelen lennék." Ez 1994. májusában volt. Azóta kicsit visszavett a gázból. Európa helyett inkább egyre gyakrabban az USA-ban rak fel: Baltimore, Cincinnati, San Francisco, Philadelphia, Kansas City, New York. És Kanadában: Montreal, Toronto. Gyakran elkísérik barátai, barátnői, akiket kedveskedve „Plastikheads"-nek, azaz műanyagfejeknek nevez, és akik nélkül az egész Plastikman-koncepció nem is lenne működőképes.
Ha aztán túl sokáig van távol, akkor elfogja a honvágy. Ez a hangulat határozza meg a „From Within" című lemezt is, amelyet 1994-ben vett fel Peter Namlook-kal. Hogy ezt a közös lemezt fel tudják venni, terven kívül több napig még Frankfurtban maradt. „Ezt a lemezt Detroittól távol, a barátaimnak írtam. Ennyi az egész, másra gondolni sem tudtam." Így hát aztán előbb-utóbb mindig visszahúzódik otthonába, a kanadai Windsorban átépített régi tűzoltószertárába. Itt van az iroda és a stúdió is, és itt dolgozik vele a testvére Matthew, aki a +8 borítógrafikáit készíti, és ha csak lehet, elkíséri Richie-t a fellépéseire. Innen akarnak az Internet adatdzsungelébe ösvényt vágni, lemezeket készíteni és terjeszteni, közelgő partykról tájékoztatni, és a „műanyagfejek" körét bővíteni. Richie Hawtin, a jó lüktetés fáradhatatlan nagykövete előtt még nagy út áll: az USA-ban a techno még mindíg ismeretlen, feltérképezetlen terület.

a zene most már lépésről-lépésre-technikával ("step by step") készült. Hamarosan a Pink Floydhoz és a Genesishez hasonló zenekarok élő koncertjei a stúdióban összebarkácsolt felvételeik színpadi újraelőállításának halvány kísérleteivé korcsosultak. A közönség is csak azért jött el, hogy a színpadon

FUNKI PORCINI

meglehetősen egyszerű. De bonyolult is egyben. Szereti a gombát, évekig úton volt szerte a világban, sokáig élt OLASZORSZÁGban, majd az ÁLLAMOKban, most pedig újra ANGLIÁban telepedett le. Felfogja a világot olyannak, amilyen, megpróbálja élvezni az élvezhetőt. FUNKI PORCINI kedveli a mozgást. Olyan ötleteket dolgoz fel egyetlen darabban, amiket mások egy életművé fújnának fel, vagy a stílusukat fejlesztenék ki belőle. Mindennek mozgásban kell lennie, egy széttördelt mozgásban, ahol minden lehetséges hatásnak fel kell tűnnie, hiszen az egész rendszert annyira nyíltra tervezte, hogy minden magától értetődően adódik benne. Hogy videót csináljon, egyszerűen kidob egy pár régi, ócska szuper 8-as kamerát az ablakból: a lehető legjobb kameravezetés egy pár fontért. Az interjú folyamán majdnem elaludt, én is. Pedig vannak dolgok, amiket meg kell csinálni.

Porcini: Hát akkor most miről is akarsz velem beszélni?

Gépszava: Az új lemezedről.

Na, rendben. Más, mint az előzőek. Ritmikusabb. Kevesebb a hurok benne, kevésbé unalmas. Szigorúbb. Kevesebb hangszer, kevesebb vokál, minden visszafogottabb. Van egy filmszerű minősége, mint mindennek, amit csinálok. És mivel én mindent magamtól tanulok meg, az egész nagyon lassan áll össze, de közben igen egyéni is lesz. Az ember befolyásolja magát, és meghatározza a maga által kiváltott befolyásoló erőket. Ebben nagy segítségemre volt a számítógép.

Az utólsó lemezed inkább a dub körül mozgott, az új középpontjában pedig a breakek állnak.

Igen, az unalom leépítése. Még ez is. Nem hittem volna, hogy lesz egyáltalán valaki is, akinek tetszeni fog.

Jelenleg kibontakozóban van egyfajta, szinte csak a breakekkel, eddig soha nem hallott ütemekkel foglalkozó új mozgalom. Az ütemek, amiket te csinálsz, a tempón belül még agyafúrtabbak.

Valóban vannak, akik csak ezzel foglalkoznak. Főleg angolok, akikre nagy tisztelettel tekintek. Bár én soha össze nem hasonlítanám magam velük, mégis vannak olyanok, akiknek az összehasonlítgatás elkerülhetetlen. Squarepusher és Luke Vibert sokkal inkább a dolog dzesszes oldalával foglalkozik, bár ezt én csak jobb szó híján nevezem dzsessznek. Zenéjük tartalmaz mindenestre dzsesszzenei elemeket. Poliritmika, kötetlen kifejezés. Nem csupán egyszerű tánczene, hanem megmozgatja az agyat is. Táncol rá az ember, és közben gondolatokra készteti. Számomra ez a legnagyobb tökély, ha a zenéről, mint olyanról van szó. Egy olyan erő, ami a zenében megvan, de sem a festészet, sem a szobrászat nem bír ezzel. Csinálok egy ritmust, ami az embert arra a gondolatra készteti, hogy indulás, majd beszakadás. Luke Vibert Military Jazz című darabja (Plug 2) volt számomra a legmeghatározóbb zenei élmény. Teljesen megváltoztatta a gondolkodásomat. Kifejezetten céltudatosan játszik az idővel és az időzítéssel. Pontosan ez az, amit a dzsesszben mindig is szerettem. Az apám szerette a dzsesszt, pedig a szüleim alapjában véve nem voltak nagy zenekedvelők. Legfeljebb ha ötven lemezünk volt odahaza, és én midig ezeket hallgattam. Az öregem járt egyszer Csikágóban, és teljesen le volt döbbenve, hogy ott szinte sehol nem volt jelen a dzsessz. Akárcsak ahogyan mi képzeljük el Detroitot, mint a techno őshazáját. A kívülálló számára mindig egyszerűbb felfogni azt, hogy az általa megfigyelt társadalmi rendben éppen mi történik. A dzsessz is csak kerülőúton, Párizson keresztül vált népszerűvé, Detroit is csak a kontinentális technóra gyakorolt hatásán keresztül tudott hódító útjára indulni. Ez az oda-vissza hatás Amerika és Európa között újra és újra megfigyelhető. Érvényes ez fekete és a fehér zenére is. A fekete zene hajlamos arra, hogy egyfajta lustaság látszatát keltse, míg a fehér zene pedig sokszor szinte keretek közé szorultnak, mesterkéltnek tűnik. A darabjaimban persze mindkét hatás felismerhető, az európai hatások leginkább a dallamon keresztül jutnak érvényre. Az angol kultúrkörben a romantika gondolatához szorosan kapcsolódik egyfajta melankólikus szomorúság érzete is. A németekben is megvan ez a bizonyos melankólia, és ez a zenéjükön is érződik. Az olaszok ehhez szinte érthetetlenül közelítenek: mi a csodának hallgassunk szomorú zenét? Élvezzük az életet. Az olasz house *mindig haligali. Ha az angolok* ezt a ladidadidát hallják, félrehúzzák a *szájuk szélét, ez nekik ciki. Igen* érdekes megfigyelni ezeket a különbségeket, ami viszont csak akkor lehetséges, ha az ember elég hosszú ideig élt különböző kultúrkörökben. Anglia és Olaszország jól kiegészítik egymást, mert mindkettőben vannak olyan dolgok, amik a másikban nincsenek meg. Az olaszok szeretik és tisztelik az angolok igazságérzetét, szervezettségét és humorát. An angolok viszont szeretik az olaszok kifejezőerejét és hiányzó munkaetikáját.

Mennyi ideig dolgoztál az új lemezeden?

Hat vagy hét hónapot dolgoztam rajta, mindenesetre kevésbé koncentráltan, mint az előzőn, amikor minden istenáldotta nap a stúdióban ültem. Mostanra eljutottam egy pontra, amikor nem akarok nap mint nap a stúdió magányába visszahúzódni és bezárkózni. Kell a kapcsolat a külvilággal, ez nem sötétkamra. Némelyik szám nagyon gyorsan, szinte együltő helyben elkészült, de voltak olyanok is, amik tíz napig is elhúzódtak. Legtovább az öszes közül a lemez utolsó száma tartott. Ez a kedvenc darabom erről a lemezről. Ha bármikor meghallgatom, elaltat, ami kifejezetten kedves tőle. Amikor a lemez anyagát öszeszerkesztettem, a Hyde Park és a Going Down című daraboknál folyton elaludtam. Így aztán kicsit tovább tartott, míg elkészültem a szerkesztéssel. Most kevesebb dolog van a zenébe belepakolva, az foglalkoztatott inkább, azt akartam látni, hogy mi az egész magva, és az merre halad. Nekem kell a változatosság, különben elunom magam. Nincsenek megrögzött szokásaim.

Az új lemezed nyitódarabja, a „Purrfect" jól köti ösze a két lemezt.

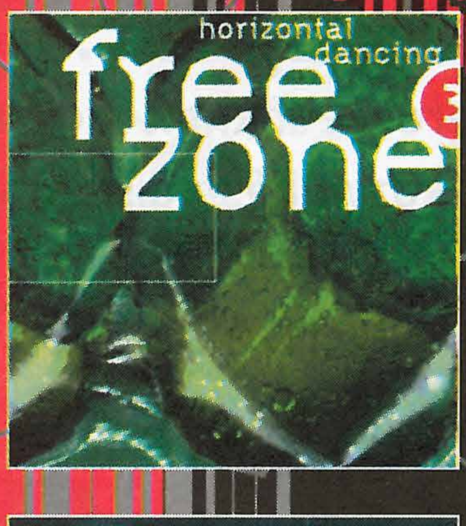
Igazad van. Bár az alapötletet eredetlieg az Unitone HiFi számára készült újrakeverésnek szántam, de aztán gyorsan önnálló darabbá nőtte ki magát. Az én zeném igen spontán, szinte mindig belefolyik az, amit tapasztalok, ami körülöttem történik. Itt van például az „I´m such a small thing" című darab, ami jó példa erre. Vettem egy új kis keverőpultot. Bedugom a konnektorba, felemelem, hogy a helyére tegyem. Egyszerre csak az egész testem áram alatt volt. Az áram futott át a testemen, én meg nem tudtam elengedni a keverőpultot. Az arcom remegett, szinte kezdtem belefeketedni a kínlódásba. Gondoltam, a kurva életbe, valahogy meg kéne szabadulni tőle, mert ha nem tudom elngedni, akkor itt pusztulok helyben. Aztán valahogy mégiscsak sikerült. Közben hanyattvágódtam, magam mögött szét is törtem mindent. Ott feküdtem a földön, és csak azt gondoltam, hogy na, basszameg, és ebben a pillanatban teljesen tudatában voltam, hogy épp csak megúsztam. Gyorsan átgondoltam, mit is kell ilyen sokkhelyzetben csinálni: megnyugodni, a testet melegen tartani, egy spanglira gyújtani, a tévét bekapcsolni. Így is tettem, és az első dolog, amit a tévében láttam, az egy villámcsapásokról szóló dokumentáció volt. Mivel még éreztem a halál szelének suhintását, úgy éreztem magam, mintha a világ valami titkos folyamatába lettem volna beleolvasztva. Hogy ez véletlen volt-e, vagy sem, mindegy. Az adás hanganyagát azonnal felvettem. Volt benne egy nő, aki szintén megúszott egy villámcsapást, és csodálatos hangon mondta ezt az elgondolkodtató kommentárt, ami aztán a darabom címét adta: „I´m such a small thing and the sky is so big." („Olyan piciny dolog vagyok, és az ég mekkora hatalmas.") És ehhez még jött egy hang, aki azt hiszem spanyolul akart egy halottat életre kelteni, és azt gondoltam magamban, na ez az egész kezd érdekes lenni. Úgyhogy hozzákevertem még néhány más hangot, az egyiket valami bugyuta sci-fi filmből, ami arról szólt, hogy egy pasit befagyasztanak, és amikor sokkal később felébred, valami irodában találja magát, ahol a képzőművészet mesterműveinek másolatai lógnak a falon. A pasi elámul, hogy: Leonardo, Rembradt, Picasso. Hihetetlen. Ezt mind egy napon a tévében láttam, és csíptem fel. Ha zenét csinálok, a tévé mindig megy. Nagyszerű audió anyagforrás. Néha persze felveszem a saját hangom is, de teljesen elidegenítem, amíg teljesen valaki mássá válik, és rá se ismer magára. A zenekészítés olyan, mint egy társalgás, mint a beszéd. Mint a tévé, amibe az ember bele tud kapcsolódni, vagy nem. Spontaneitás, kívülállás. Nem ismerek szabályokat. A „12 Points off Your Licence" című darabom készítésénél meghívtam egy barátomat, aki jól játszik fuvolán. Adtam neki egy pohár vodkát, és ő elkezdett a pohárral játszadozva gyakorolni. Olyannyira belemerült, hogy aztán hagytuk a fuvolát a fenébe. A poháron játszott élőben és virtuóz gyorsaággal. Lenyűgöző volt. Én jó vagyok a dolgok manipulálásában. Még akkor is, ha tudok szaxofonozni. Az nem segít semmit. Viszont ha valami sikerül, akkor kifejezetten büszke tudok lenni. A manipuláció sokkal fontosabb. Valamit kitalálni, leírni, és visszahallgatva belőle tanulni tudni, ez nekem a fontos. Mindig át akarom vágni, újra akarom szerkeszteni a dolgokat. Ez mindig is így marad.

Hát akkor a Ninja Tunes címke a pont neked való művésztelep.

Igen, pontosan. Akik ott dolgoznak, mindannyian pontosan tudják, hogy mit akarnak. Nincs ott semmiféle egóharc, minden kifejezetten laza. Ki is tűnik minden kiadványukból, hogy mindenki elégedett a saját munkájával. Nekünk ott nem kell egy kommersz piac igényeit kielégítenünk, mégis sikerülnek a dolgok. Biztosnak lenni abban, hogy az élet nem fajul munkaesztétikává. Ez a valóban fontos.

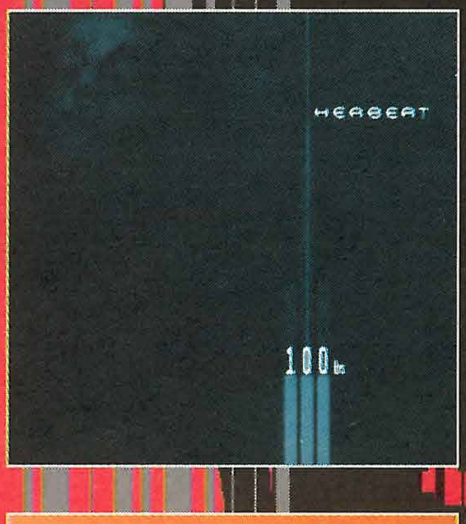
FREEZONE VOL. 3.

Az első két Freezone kiadványhoz képest kissé túlfejlődött a 3. rész, mert eddig az elekromos ambient és atmoszférikus elektromos zene körül utaztatott, a legújabb válogatáson pedig már ambient-jungle, trip-hop és deep house darabok is helyet kaptak. Nagyszerű összeállítás az elektromos zenei stílusok összefonódásának jelenlegi állásáról. Josh Wink-től Fila Braziliáig, Herberttől Kruder & Dorfmeisterig minden féle nyalánkság található a válogatáson, amely dupla CD-n és 5LP-n is kapható.

HERBERT 100 LBS

Matthew Herbert sajátos pumpáló deep house albuma. Igazi csemege, ezt a hangzást semmivel sem lehet összetéveszteni. Az eddigi 4 vinylen megjelent darabok mellett található 6, eddig még kiadatlan szám is.

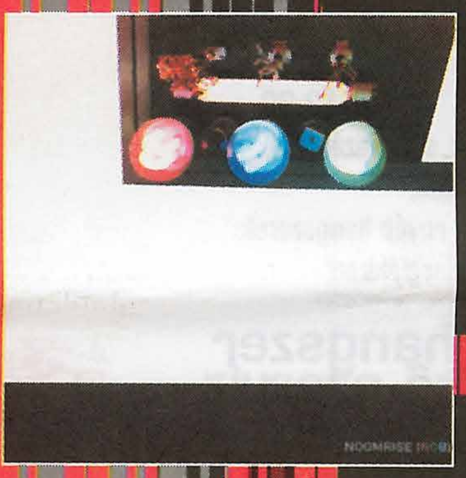
MIX UNLIMITED POSITION FIVE

A nagysikerű Mix Unlimited sorozat legújabb, ötödik része. Hasonlóan az előző négy kiadáshoz ez a válogatás is a klubbokban legszívesebben játszott hardtrance, techno és acid felvételek mixeit tartalmazza. Kezdőknek alap CD!

NOOM COMPILATION 3

Aki a pörgős hardtrance zenét szereti, az most megtalálhatja a kedvencét. A jól ismert zenék mellett helyet kapott pár újdonság is, mint például Commander Tom-tól az Eye C Red.

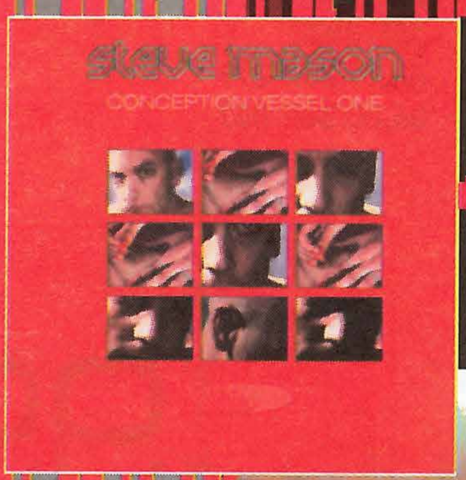
TOUCHÉ COMPILATION VOL. 1.

A holland Touche lemezkiadó neve itthon még kevésbé ismert, de ha azt mondom: Trancesetters - The Search...., szóval frankó holland progresszív technó-house a javából. A kiadó első válogatásán 11 szám található, ezek nagy része már csak CD-n hallgatható, mert bakeliten rég elfogyott.

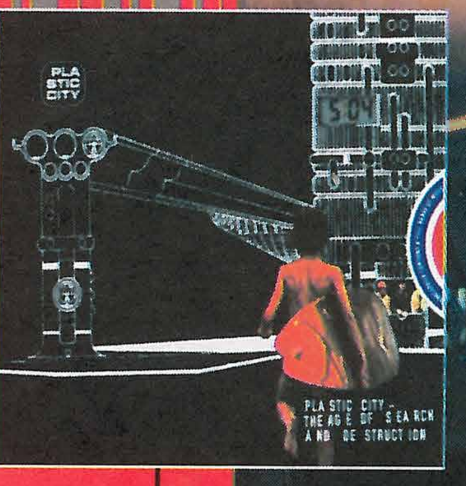
STEVE MASON CONCEPTION VESSEL ONE

Sokan ismerik és szeretik Steve Masont az angliai születésű, de Németországban élő DJ-t. A nagyközönség a „Sputnik - 1" partyn ismerte meg igazán. Az album Mason DJ szettjeivel ellentétben kicsit kisérletező, de mégis élvezhető progresszív technó-house.

PLASTIC CITY THE AGE OF SEARCH AND DESTRUCTION

Az első dupla CD a világon, amelyhez órát mellékeltek. Olyan CD válogatás, amely tartalmazza a legendás Plastic City címkéjű lemezek korábban csak bakeliten megjelent anyagait is.

playbackre imitáló zenészek létéről megbizonyosodjon.A nyolcvanas években az élő zene ott növekedett, fejlődött, ahol azt a legkevésbé téteteztük volna fel: a diszkóban. Ez volt a hely, ahol a DJ-k élő keverése közben a meglepetés, a diszharmónia, az improvizáció elemi élményeben lehetett részünk.

MAJD

1975. december 19., 18:50. STIRLITZ *lement a* WEISMANN*hoz fél kiló gyulaiért. Háttérben derengés, félhomály, felizzanak az elektroncsövek, és a kollektív szenvedély a fekete borítós világvevő körül. Hírek: a* KÁDÁR-LOSONCZY *tandem ecsetel. A lemez régi, kicsit recseg és egyszer csak iszonyatosat koppan. Ijedten nézünk egymásra, talán rosszul hallottuk, talán csak tévedés, mi ez az illetlen hang, és hogy ront be az életünkbe hirtelen, csak úgy kopogtatás nélkül?! Kopp!!! Hangzik kifogásunkra a válasz másodszor, sőt harmadszor is.*
Fények gyúlnak a szemben, stop táblák az agyban, új impulzus az idegrendszerben jeleníti meg, hogy valami történt, valami végleges, visszafordíthatatlan. Kimondatlanul is ettől féltünk, hogy valaki megteszi, épp helyettünk. Hogy ez a nap is eljön, és nem múlik el, hoz valamit és elvisz, talán mindnyájunkat.
A kopogás erősödik, idő sincs ocsúdni, már ő diktál. Az ég nem szakad le, a hegyek nem rejtenek el, csak állunk dermedten a vészjósló hang előtt, és kopogása skandálja szívverésünk, pulzusunk.
Ez visszaszámlálás, most majd számot kell adnunk. Egyre tisztább, nyersebb, feltartóztathatatlanabb, mintha önmagát gerjesztené energia hangon, és csak vádol minket ez a GEIGER-MÜLLER *számlálócső, egy hangon ami csak az uránium sajátja. Vészjelekbe fúl és bele taszít minket is, felharsan a generál tutti ő maga: a* RÁDIOAKTIVITÁS.

1997. január 9. 20:00. STIRLITZ *némi szódabikarbónát old csapvízben, bizonyos téves szokásai miatt. 22 év telt el és felocsúdtunk. A borzongató kopogtatást ki-ki alkata szerint dolgozta fel. Néha felcsendül még, sőt mi hallgatunk bele, de fiaink, unokáink már nem értik azt a párát a szemünkben. Noha a kép mit sem változott néhány tranzisztorral: a rádió csillag jeleit antennánk ugyanúgy fogja, de csak így karácsonyi nagytakarítás idején nyitjuk ki a vitrint és poroljuk le a fekete rádió előlapját, mielőtt becsúsztatjuk a helyére, sorrendben a többi* KRAFTWERK *lemez közé illesztve sóhajtjuk: Home Sweet Home - nagy ohmikus ellenállást nem tanúsítva az idő csorbáinak. Jőjjön az a beigli!!!*

A rádió aktív, és éteri szennyeződéseinek lehet, hogy új bekezdést kell nyitnunk emlékeink hanglemezpolcán. Bár leporolásukkor ma már jóval kisebb amplitúdóval leng a tollseprű erőkarja, lévén hogy CéDék, azért ne felejtsük el hogy honnan indultunk el batyunkban a "Jugoton" és indiai bakelit pogácsákkal. Hamvaibol támadt-e fel, összetétele miként fogalmazza át a periódusos rendszert? Egyáltalán, hogy végez tagjaival, és anyagcseréjével még fizikai értelemben is vett munkát (erőhatásra történő elmozdulás...)? Milyen meglepetést tartogat a Kraftwerk erőműhelye, lassan kiderül. Bár az eseményeket ma már két nyomon haladva kell követnünk, a látási viszonyoknak megfelelő követési távolságból. Így feljogosítva érzem magam, hogy KARL BARTOS *akár táplálkozási, és higiéniás szokásait postafordultával fagassam, hisz mostanaában úgy eltűnt. Pár éve otthagyta a* KRAFTWERKET, *és - Több nap mint kolbász, godolta - átment az* ELEKTRIC MUSIC*-ba. Persze jól körülnézett járdáról való lelépés előtt. Miután jól bevásárolt 3 slágerrel, vagy a fenti hentesárútól ment el a kedve, vagy csak nem hozott jól a konyhára a formáció, de azóta is csak 1 albumnyi cupákot vetett elénk, rágódhatunk....*

Na ennyit nyálcsorgatónak a következő számaink megjelenéséig, melyben folyt. köv. de legalábbis ugyanezt mégegyszer leírom, legfeljebb bosszúból néhány magánhangzót felcserélek ha FLORIAN SCHNEIDER, *ill.* KARL BARTOS *továbbra sem fizeti be elmaradt telefonszámláit és büntetésből kikapcsolt előfizetői készülékeiket nem adja vissza a Düsseldorfi MATÁV! Persze az is lehet hogy csak fogták magukat, és felszedték a betyárbútort...*

No azért mi sem megyünk melegebb éghajlatra egy kis zaftért! A következő néhány számban ugyanis e rovat keretein belül megszólal néhány kiemelkedő személyiség az elektronikus pop bugyraiból, csak itt hallható exklúzív interjút olvashattok MARTIN GORE *egyik kedvencével, a* DER PLAN*-nal, az én kedvencem* PYROLATOR*-ral, az electric bodyék* ARMAGEDDON DILDOS*ával. Szóra bírunk néhányat a tizenvalahány közül, az egymást szinte csak telefonon ismerő* SIX AND MORE *tagokból, akár erőszakkal, így látható lesz nyolc napon túl is előzékenységünk a német techno-csapatok műhelytitkaival. Nem különben látogatunk a híres* ZTT *kiadó farmjára ahol* TREVOR HORN *producer és* J.J.JECZALIK *(amúgy az* ART OF NOISE *tagjai) ürítette zsebeinket rongyosra. A* FRANKIE GOES TO HOLLYWOOD, *és a* PROPAGANDA *- gépezet alsónemüi is alaposan meg lesznek szellőztetve egykori szerelmem* CLAUDIA BRÜCKEN*ével együtt,persze ha férje csúsztat néhány intim betétet még plussz. Szó lesz a hazai elektronikus múltról, és híre kel majd néhány mai még kevésbé ismert, vagy reinkalnálódott csapatnak is....*

Mosolygó Tibor

Mindaz, amit akkoriban Frank Zappa az élőben játszott zenében már teljesen hiányolt: "You can't do it on stage anymore" (Ezt már nem teheted meg a színpadon!) A közönség az élő játék ezen friss elemeit a lehető legközvetlenebb formában érezte: tánc közben, az ütemmel sodródva. Így hát a nyolcvanas években a diszkó

Ő a legsikeresebb német technómagazin, a Frontpage fomratervezője. Emellett bútorgyárak katalógusait készíti Alexander Branczyk, művésznevén Czyk, aki a legnagyobb kísérletezőkedve ellenére is tiszta koncepciókat, hagyományokat követ. A 37 éves grafikus munkái erősen megosztják a szakvéleményt, de ettől még Ő sikeres.

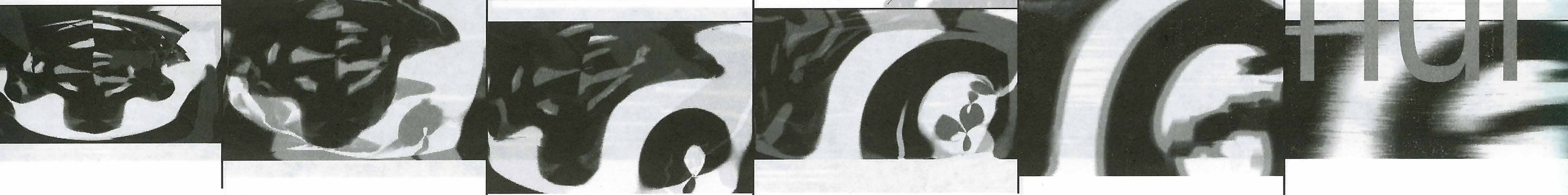
CZYK a boldog

Brecht a színdarabjaiban folytonos elidegenítésekkel arra emlékztet bennünket, hogy ez csak egy színjáték. Mielőtt a néző teljesen belefeledkezne a cselekménybe, újra és újra kizökkenti a passzív néző szerepből, akit így arra kényszerít, hogy a különböző cselekménysíkokat és részleteket összekapcsolja egymással.
Az 1996. februárja óta a német nyelvterületen utcai forgalomban kapható FRONTPAGE technó- és house magazinnal is úgy van ez, mint a brechti színházzal, mondja **Alexander Branczyk,** aki a magazin művészeti vezetője, valamint a frankfurti XPLICIT MŰTEREM és a berlini MONITEURS grafikai stúdió összekötője is egy személyben. Felületes átlapozáskor a magazin oldalairól mintha csak idegesen vonagló optikai lárma zúdulna ránk. De mielőtt úgy, mint egy videoklipptől beleszédülne a fejünk, meglátjuk a lényegét, és hogy tulajdonképpen mi is ez: nem *más, mint egy nyomdatermék,* mégpedig olyan, amely közelebbről megvizsgálva klasszikus jellemvonásokkal bír.
Az egyes rovatokat vizuálisan jól elkülönítették egymástól, és a folyó szöveg, bár apró betűs, mégis jól olvasható, ami pár másik trendújságnál, (pl. Raygun) már egyáltalán nem mindig magától értetődő. De itt az állítólagos káosz mögött rendszer bújik meg.
A megfelelő illetve erre képes olvasó magának rakhatja össze az információfecniket.
Alexander Branczyk, azaz **Czyk** a Frontpage magazin formai megjelenését a Moniteurs stúdióval közösen szerkeszti. A digitális médiák lehetőségeit a legmesszebbmenőkig kihasználja, bár kifejezési formáinak széles változatossági skálája mögött mégis kristálytiszta elképzelések ismerhetők fel, ami más közös munkáikon is egyértelműen megfigyelhető.
Mint például a Topdeq cég irodai bútorkatalógusának esetében, ahol még a szövegeket is maga **Czyk** írta.
Ha Berlinben nincs elég munka, akkor az örökösen ingázó Czyk visszatér a Majna menti Frankfurtba és dolgozik tovább az XPLICIT DESIGN STUDIO-ban, amit 1994. áprilisában alapított **Thomas Nagel**-lel és **Uwe Otto**val közösen. Azóta már öt tervezőt, két gyártásvezetőt egy szerkesztőnőt, két szabadúszót, egy gyakornokot és egy szakácsot alkalmaznak.
Az Xplicit és a Moniteurs műtermek szorosan együttműködnek, de egymástól független projekteken is dolgoznak.
Branczyk, mielőtt függetlenítette volna magát, hét évig dolgozott a berlini METADESIGN stúdióban. Itt ismerkedett össze minden későbbi kollégájával.
A Metadesign typografikai felfogása mindannyiukra maradandó hatással volt. Újság és katalógus szerkesztés mellett az Xplicit fejlesztette ki többek között a számtalan CD borító mellett a LYNOTYPE HELL cég betűcsaládjainak vizuális arculatát, és a Rajna-Majnai Közlekedési Hálózat tájékozódási információs rendszerének megjelenítését is.
A grafikus **Branzcyk** és partnere, **Nagel** különös érzékkel rendelkezik, ami az interdiszciplináris projekteket illeti. A betűszerkesztés és a tipográfia mégis midmáig központi szerepet tölt be az Xplicit és a Moniteurs munkáiban. A nagy nevű és még nagyobb befolyású tervező, **Neville Brody** által kiadott FUSE című modern írásformákkal és betűcsaládokkal kísérletező digitális magazin 14.-ik számában mindkét stúdió megjelentetett egy-egy, a cyber témakörrel foglalkozó betűcsaládot. Ezen túl az **Xplicit** saját neve alatt adja ki a saját tervezésű, a Frontpage-ben felhsznált „Face 2 Face" betűcsaládot, amit hol egy saját tervezésű trikóval, hol pedig újrafelhasznált tejeszacskókból készült csomagolásban szállítanak ki.
A typográfia kifejezőereje **Branczyk** szívügyénél, a Frontpage magazinnál is központi szerepet tölt be.
„A beküldött képanyaggal általában nem nagyon tudunk mihez kezdeni. Sápadt DJ-k ülnek a keverőpult előtt, vagy esetleg állnak mögötte. Ezek a képek nem közvetítik a zene azon jellegét, amit a képen látható személy képvisel. Ezt a typográfia segítségével sokkal jobban kifejezésre tudjuk juttatni." mondja **Czyk.** A vonatkozó zenei irányzatok és körök kiváló ismerője digitális segédeszközökkel gyakran annyira elidegeníti a forrásanyagot, míg az képfunkciójától megfosztva elvont jelként hat. Ezzel ellentétben a címfeliratoknál a betűk képjellegét hangsúlyozza, ami által a nyelvi jelentőség a háttérbe szorul.
Így vezeti a képet és a szöveget egymásba, és szövi őket össze többsíkú jelkombinációvá.
A typográfia funkciójának klasszikus értelmezése szerint ez nehezen, vagy alig, esetleg teljesen olvashatatlannak is tűnhet. De mivel az elektromos médiák hatására az észlelési szokások is folyamatosan változnak, fejlődnek, így erre mintegy válaszul az olvasási szokásokról alkotott fogalmunk is változik. Az egyenesvonalú, lineáris olvasás helyére a sík felületre elhelyezett szórt információelemek azonos időben történő észlelése és felfogása kerül. **Branczyk** újra és újra megkísérli a sajtóterméknek megfelelő azon vizuális nyelvet megtalálni, amely az új észlelési szokásokat figyelembe veszi, és az olvasót aktív olvasásmódra bátorítja.
Ennek megfelelően a Frontpage vizuális megjelenését minden nyáron logóstól, mindenestől cakkumpakk újjá alakítja. Ez az úrjatervezés nemcsak az epigonoktól való elkülönülés célját szolgálja. „Én is a magam másolója vagyok. Már csak ezért is mindig valami újat kell kitalálnom." - mondja.
Néhány ponton mégis hű marad önnmagához. Például teljesen lemond a háromdimenziós effektusok használatáról.
„A technódizájnban ma már úgy is lépten-nyomon banális 3D marhaságok özöne lep el bennünket." Ezzel szemben **Branzcyk** azáltal ér el térhatásokat, hogy több képsíkot egymás fölé helyez. Az új médiák lehetőségeivel való kísérletezés ellenére szíve mélyén **Branczyk** sajtóterméktervező.
Amikor a Frontpaget bevitték az Internetre, az ottani megjelenés tervezésétől távol tartotta megát. „Az Internetben való sejtóoldaltervezés (web design) behatárolt lehetőségei miatt még akkor sem érdekel, ha emmiatt ódivatúnak tartanának. Egyébként semmi kedvem arra, hogy olyan dolgokat tervezzek, amik még tovább a képernyő elé kötöznék az embereket. Az MTV egy buta hirdetése lényege szerint kábé azt mondja, hogy csak olvasol, csak olvasol míg a végén a füleid lekókadnak. Egy ellenhirdetést kellene feladni: Csak bámulsz és bámulsz, amíg végül az agyad lekókad." **Czyk** felfogása jóval konzervatívabb, mint azt a kritikusai gondolnák, akik például a tavaly novemberi berlini FUSE konferencián felháborodottan tiltakozva elhagyták a termet, amikor az Xplicit egy technóleckét adott a jelenlevő tisztelt nemzetközi designer közönségnek: szokásos formájú tudományos előadás helyett három vásznon végtelenített hurokban egyeveszett gyorsasággal Frontpage kivágások pörögtek, ami alá egy DJ élőben keverte a megfelelő technó zenét. Kissé furcsa: az imént **Branczyk** a sajtótermék előnyeit magasztalta, most pedig egy multimediális színpadi show-t varázsol elő. „Kissé irónikusan is gondoltuk mi ezt. Bennünket sokan nem vesznek grafikusként komolyan, hanem inkább popsztárként néznek ránk fel, vagy éppen le. Ha ez kell nekik, hát adtunk nekik egy kis show-t."
Azoknak a kívülállók számára, akik ezt a performacet, bármennyire is idgesítette őket, mégis végig kibírták, nyilvánvalóvá válhatott, hogy egy ilyen grafikai nyelv honnan is származik: az Xplicit a zene vizuális interpretációját visszavitte a forrásához. Ehhez valóban nem kellettek szavak.
A kaliforniai Aspenben megrendezendő idei designerkonferencián **Branczyk, Nagel** és a **Moniteurs** egy újabb, hasonló jellegű technóperformancet mutatnak majd be, ami a közönséget biztos újra lelkesedőkre és felháborodottakra osztja majd. Ott mutatják be a „Face 2 Face" betűcsalád 4. részét is. A Frontpageben felhasznált betűtipusok legújabb kiadása megjelenik CD-ROM-on és exkluzív technóhangzatok kíséretében tartalmazza majd az aspeni performance részleteit is.
Ez viszont újra lehetővé teszi azt, hogy az említett technómagazin megjelenését bárki a számítógépe képernyőjére varázsolhassa.
A betűtípusok, amik eddig egy technómagazin tartalmának megfelelő képi megjelenítését szolgálták, egyre gyakrabban fedezhetik fel újra magukat mindenféle össze-vissza hirdetésben, ami által lassan, de biztosan képi közhellyé válhatnak.
Branczyk egyrészt szídja az ész nélküli szolgamód másoló epigonokat, akik a technókultúra grafikai nyelvét diszkreditálják.
Másrészt azonban bárki számára hozzáférhetővé teszi a lehetőséget, hogy pár (száz) márkáért az eredeti közelébe kerüljön.
Ez a kiárusítás mégis megéri.
A „Face 2 Face" sorozattal sikerült neki olyasvalamit alkotnia, mint az a „nagy testvérnek" **Neville Brody**-nak a FUSE-zal sikerült. Még ha némileg kisstílűbben, akkor is.

írta **Jutta Nachtwey**, megjelent a német DESIGN REPORT c. magazin 1996. júniusi számában.

technóművészet

„Én is a magam másolója vagyok. Már csak ezért is mindig valami újat kell kitalálnom."

vette át a valódi élő esemény szerepét, és a DJ, potosan az, aki eddig halott, konzervzenét kínált, őrizte meg Zappa szelleme szerinti hőstettként a zene legszentebb lényegét az elmúlástól. A DJ-zene emancipációja útján az utolsó, de nem kevésbé fontos lépés a kompjútertechnológiák használatának elterjedése volt.

Drum & Bass

művészetét kutatja
KEN MICALEFF

PARTNEREI:

RUPERT PARKES (Photek)
LUKE VIBERT (Plug)
DEGO (4 Hero)
TOM JENKINSON (Squarepusher)

Az okos pörgés

Olyan jó mély, sejtelmes búgást, inkább dübörgést hallok az utcán. Befordulok a sarkon, ott áll ez a Viktoria korabeli könyvtárnak kinéző, vöröstéglás épület. Mindez London-Shoreditchben, vasárnap éjjel. A bejárat előtt nagy sor, figyelő emberek, biztonsági emberek, hosszadalmas ellenőrzés, majd végre bejutok a Blue Note Club-ba. Pokoli keskeny csigalépcsőn le az alagsorba, ahol a látvány olyan, mint amilyenek Caligula csak sejthető, legdurvább fantáziái lehettek, de lehetnének Newt Gingrich, a konzervatív amerikai alelnök rémálmai is. Több százan, mint egy állattetemen mászó bogarak - félmeztelen férfiak, lehunyt szemű nők csavarják testüket az izzadságszagú, basszuszaggatta párában, ami felforralja az izzadtságot a homlokomon, és egy darabban tépi le a bőrt az arcomról. Metalheadz est van - **Goldie** és csapata. A tömeget fürdető vörös lámpafényben hosszú spanglik keringenek, a hullámzó basszus mint sűrű szirup tölti ki minden testüreged, megremegteti a mellkasod és persze iszonyatosan zúgatja a füled. Bemegyek középre, a kohóba, óvatosan lépek - ájult tetemeket várok - de mindenki bírja, úgy a jó csajok mint a kigyúrt pasik. Megőrültek **Doc Scott** DJ hihetetlenül agresszív pakolására, ő ezt jungle Drum & Bass-nek hívja, a hang viszont inkább drum (dob) mint bass. Balta hasította, koponyát repesztő pergetés lovagol a mindent zúzó basszuson, néha egy ambient pocsolyán áttaposva. Aztán hirtelen fékez az apokalipszis lovasa, teljes csend lesz, a rabok vizet isznak, vállukkal törlik fülüket, egyeseknek sikerül meglépni, mire a földrengés újra támad. Mikor hajnali kettőkor kilépek az utcára, a Blue Note falai még mindig remegnek, röhögnek rajtad ahogy fulladozva végre levegőt veszel. Hardstep, raga, ambient, intelligent, darkcore - a Drum & Bass stílusok követhetetlenül gyorsan mutálnak, változnak. Habár az Egyesült Államokban **Goldie**-t csak Timeless című albumáról ismerik, Angliában ő a számos új réteget és személyiséget fialtató stílus nagy keresztapja. Legújabb válogatáslemezén (Metalheadz presents Platinum Breakz) olyan új tehetségeket vonultat fel mint **Alex Reece, Dillinja, Peshay** és **Doc Scott**, akik mind eltérő, egyedi hangú zenét készítenek és játszanak. A mezőny persze sokkal szélesebb, **LTJ Bukem** nyugis ütemeitől az ütvefúró **Ed Rushig** és **Roller Instinct**-ig, a dzsezzes szerkezeteket építő Photek, a magvető Jacob's Optical Stairway, végül az őrült, hálószoba bombázó Plug (**Luke Vibert**) és Squarepusher (**Tom Jenkinson**). Lázadó szemplereikkel, szekvenkcereikkel és arhaikus dobjaikkal olyan eredeti zenét csinálnak, amely már teljesen tudatosan és természetesen használja a modern technológiát, ugyanakkor - mint **LTJ Bukem** londoni felvétele kiemeli - a techno és a happy house logikus folytatása a rave-n belül. Jellegzetesen angol, tükrözi a Thatcherizmus utáni korszakban egyre növekvő haragot és elégedetlenséget. Technológiával és tudással megáldva, a múltban és a jelenben kutatva a jövőbe érkeztek, már ma.

Jéghideg atmoszférájával és éles ütemeivel Photek Hidden Camera című kislemeze **Miles Davis** munkáját, a Decoy-t juttatja eszembe. A 24 éves, néhai grafikus tanonc **Rupert Parkes** (alias Photek) **John Coltrane**-en és a hip-hopon nőtt fel, ma ő elismerten a legnagyobb technikai tudású szerző a Drum & Bass világában. A kezdetekben 12" bakelitlemezeket adott ki Photek nevű saját éss a Metalheadz címkéken, ma már vaskos, ötlemezes szerződés köti a Virgin-hez (Amerikában Astralwerks-hez). Hangmintavételhez legszívesebben **Elvin Jones** és **Mark Mondesir** dobosok lemezeit alkalmazza. Hihetetlen, - mondja - hogy milyen pusztítóan hipnotikus hangulatot tudnak termteni. Bevalottan ámulatba ejti a sötétség és a titokzatosság. A Hidden Camera kisérteties, szellemidéző hangokat görget, zaklatott, szaggatott ritmusokon keresztül. A zene olyan mint a borító fekete-fehér, biztonsági kamerákról levett képei. „Ha egy ilyen képet vagy felvételt nézel, az ábrázolt dolog azonnal gyanússá válik, azt gondolod, hogy valamilyen bűntény szemtanúja vagy, még ha nem is történik semmi, akaratlanul is egy meghatározott hangulatot érzel ki belőle"- állítja **Parker**. Erről szól a Hidden Camera, a félreértelmezésekről, a **"rossz szemszögről"**. Míg a legtöbb Drum & Bass zenész a hip-hopra utal, **Parker** az Amerikbán már csak röhejt kiváltó jazz fusiont olvasztja opuszaiba. Éppen elég fiatal ahoz, hogy tiszteséges távolságról vegye szemügyre a Weather Reportot, és újraértékelhesse zenéjüket.

„A jazz fusion korszaknak csak a végét éltem meg, viszont zenémet annak folytatásaként értelmezem." - mondja **Parker**. „A jazz and fusiont a hip-hopon keresztül találtam meg, azon a megszokott úton, amin az igazi breakbeatet keressük. A kedvenc dolgaimból kiválogatok ezt-azt, majd jól összekeverem őket. Ebből érzésem szerint egy új zene születik, nem mondható rá hogy jobb darabokból álló szedett-vedett tákolmány." A hip-hoptól eltérően, ahol az állandó ritmust tisztán dobgéppel állítják elő, vagy a jungletól, ahol a dobos játékát szemplerezik majd hurkolják, Photek több eltérő forrásból állítja össze breakbeatjeit. „Azonkívül, hogy szemplerbe viszem **Elvin** hihetetlen és páratlan lábdob-pergődob játékát, felkértem egy stúdiódobost, hogy külön-külön üssön lábdobra és a cinre. Ezeket a hangokat is beviszem a mintavevő gépbe, majd a hangmintákat úgy használom mint egy dobgépet, beprogramozom, és hadd' szóljon. Különböző tempókat használok, effektezett hangokkal. Ezt újra szemplerezem, felgyorsítom, és úgy használom mint egy breakbeatet. Valójában nincsenek benne különböző dobolási stílusok, csak különböző sebességű pergők. Addig rakosgatom ezeket össze, míg meg nem kapom amire vágytam." **Parkes** évekig tanult szaxofonozni, azonban a Londoni raktárakban virágzó hardcore világ elcsábította a hangszerétől. „A hangulat egészen más volt '89-'90-ben" - mondja - „sokkal sötétebb, viszont sokkal intenzívebben is zajlott az élet. Például ott volt a londoni Telepathy. Lerobbant, öreg raktár, nincs WC, törött betonpadló, víz árasztotta termek világítás nélkül, szóval egy tényleg erős hatású hely volt. A raktár-partyk és a kalóz rádiók befolyásolták és inspirálták igazán a munkámat, mivel velük találkoztam először az új zenén, a technón belül."

Photek zenéje kiváló bevezető a Drum & Bass-be. Kalandosabb **Bukem** delfin jungle-jétől viszont nem annyira zaklató mint **Squarepusher** basszus fűtötte freedszesszes hangszerelései. Pillanatnyilag **Björk** és Everything But The Girl remixeken dolgozik, a már fáradt dallamújrafeldolgozás helyett a ritmust és a hangzást emeli előtérbe.

„Sokkal több tartalék van a ritmusban mint a dallamban" - mondja. „Könnyebb dallamot gyártani, viszont a ritmus kevésbé egyértelmű, több lehetőséget rejt. A dallam könnyebben válik mézessé, slágeresebbé mint a ritmus, hiszen a dallam csak 12 hangjegyet tartalmaz. A jungle azonban nem is a hangjegyekről szól, finoman a hangjegyek közé hangolják, így skálán és dallamon kívüli hangzássá változik. Ha nem így csinálod, a végtermékben tíz lemez dallama ismerhető majd fel. Csupán ritmusokon és texturákon keresztül viszont olyan hallható, mint amilyen még soha nem létezett."

Amerikában a New York-i Temple of Thrub nevű lemezbolt az új zene legjobb forrása. A mindenhol kapható **Bukem** - Logical Progression, **Photek** - Hidden Camera és **Plug** - Drum & Bass for Papa lemezeken kívül megtalálhatók itt olyan gyöngyszemek is, mint **Lacerba** Lost In Space válogatáslemeze (**Ballistic Brothers, Peshay, Plug, James Hardway** felvételeivel), vagy a Techstreppin az Emotif címkén (**Rollers Instinct, Doc Scott, Ed Rush**), amely percre pontosan dokumentálja ezen zeneszín továbbfejlődését, vagy a belga R & S Records által kiadott In Order to Dance dupla CD válogatássorozat hatodik része, amelyen **Ken Ishi** mellett a **Wax Doctor, Justice, Lemon D**, és többek között a **Jacob's Optical Stairway** is hallható. Az angol React címke a fejlődés úttörőjeként már 1995-ben kiadott egy nagyjelentőségű lemezt „Artcore 2: The Art of

A szempler és a számítógépek pontosan beleillenek a DJ-k alkotómunkájának történelmileg kifejlődött módszertani képébe. A DJ-k már több, mit tizenöt éve ugyanúgy csináltak zenét kézzel, mint amire a szemplerek vannak programozva: a már meglevő, lemezre rögzített, vagy éppen

Drum&Bass" címmel, amelyen már **Doc Scott** „Drumz ´95" című korszakalkotó darabja mellett hallhatók voltak **Adam F, T Power** és **Sanna** munkái is.
Amíg ezen nevek javarésze nem más, mint a szerződésjogi problémák miatt gyakran váltogatott művésznevek, **Luke Vibert** Plug nevű projektje már az irányvonal egyértelmű megváltozását jelzi. Míg **Vibert** a **Wagon Christ** név alatt már latymatag trip-hopjáról vált ismertté, a Plug egy legalább olyan izgalmas kirándulás a Drum&Bass világába. **Vibert Chalk** Farm-ben található lakásának nappalija rogyásig van tömve lemezjátszókkal, hangmintavevőkkel, szekvencerekkel, lemezek garmadájával. Moog és easy listening lemezgyűjteménye fölött a falon a régi legendás filmplakát: 2001 A Space Odyssey.
Vibert rágyújt egy vékony, hosszú spanglira és a Drum&Bass saját felfogása szerinti gyökereiről kezd beszélni. „Mi voltunk azok, akik elkezdtük. A cimboráim **Richard James** (Aphex Twin), **Graham Sutton** (a Boymerangból), **Tom Jenkinson** (The Squarepusher) és én. Eleinte csak egymásnak csináltunk ilyen kazettákat inkább hülyéskedésből, így kezdődött. Eleinte csak egyfajta játék volt, így is maradt benne még a mai napig is egy adag humor."
Vibert a **Plug** és a **Wagon Christ** nevek alatt megjelent lemezeinek közös vonása az abszurditáshoz való vonzódás. Serdülőkora első marijuanaröptét lemezről lemezre továbbviszi. Easy listening fúvósbetéteket helyez brutális breakbeat alapokra, viccesen könnyed klarinét és hárfadallamok keverednek a bossanova és a breakbeat ötvözetével, valami csöves kiabálja a dübörgő dobok fölé, hogy „I´m gonna funk the whole world up."
A Drum&Bass for Papa c. szám viccesen egybeolvasztja a nagyzenekari hangmintákat a jazzfusion virgázásával, hogy így egy lenyűgöző kompozíció gerincét alkossa. A központ állandó mozgásban van, a Plug számoknak ezáltal egy kísérletezésre nyitott, nyughatatlan minőséget kölcsönöz. Nappaliszoba-stúdiójában **Vibert**-Plug olyan kényelmesen éldegél, hogy ettől a zenéje is teljesen gondtalannak tűnik.
„Azért merültem bele a dzsungelbe, mert felismertem, hogy én már régóta kísérletezem olyan produkciós technikákkal, amelyeket a dzsungel is felhasznál." - mondja. „Amúgy bírom azt a sok kis gagyi apróságot, a pergetéséket, a nyálasságot. Ha rajtam múlna, minden nyálas lenne."
Basszuhangokat az Aphex Twintől kölcsönbe kapott Syncussion géppel csinálja, a régi lemezekről összeszedett hangmintákat kirakja a billentyűzetre. Nagy ritkán még maga is be-bejátszik egy dallamot a régi Yamaha DX-100-as szintiről, és vár a megváltó ihletre. „Én már sose tudom, milyen is volt az általam felhasznált hangminta eredetije." - vallja be. Van egy csomó vacak DAT szalagom tele hangmintákkal. Hacsak meg nem mondja nekem valaki, hogy mi az, mondjuk Kool and the Gang, magamtól meg nem mondanám. Hopplá, hogy esetleg nem tisztáztam a felhasználási jogokat? Nagy dolog. Ha négy órán keresztül nem hallgatsz mást, mint ütemeket és easy listening hangmintákat, meg tudnád mondani, hogy mi az, amit éppen most hallasz?
És bár egy olyan darab, mint pl. a „Maker of All" bugyborékoló tábláival, édeskés vonósaival és szitárdallamával **James Bond** egy romantikus randevúját idézi fel valamilyen marokkói hercegnővel, mégis **Vibert** darabjait inkább az évszakokkal hozza összefüggésbe. „Néha gondolok a karácsonyra, csengettyűkre, egyebekre, de ez többnyire nem más, mint egy általános érzés. Ha ennyit dolgozol egy darabon, a végén már te se nagyon tudsz gondolni semmire, főleg arra nem, hogy ez egy darab. Már annyit csináltam, hogy majdnem teljesen el is felejtettem, hogy miket műveltem. Némelyiket még később meghallgatom, de javarészük elvész a semmibe, kicsúszik az űrbe."
Vibert munkaritmusa meglehetősen szokatlan. Néha napokig szakadatlanul dolgozik, majd összezuhan néhány órára, hogy utána tovább dolgozzon. Szombat esténként kedvenc tv-műsorát nézi, vagy jobbik esetben összevág valahol egy rövid DJ-szettet. Amúgy pedig **Vibert** szeretné, ha szabad bejárást kaphatna az EMI archívumába, vagy legalább a Motownéba. „Arról szoktam néha álmodni, milyen jó lenne valakivel összetalálkozni, akinek a hatvanas években volt egy lemezcímkéje, és kiadott egy millió lemezt és megengedné, hogy szabadon szemplingezhessek ebből az egész anyagból. De ilyen nincs, ez ciki, ez soha nem fog valóra válni. Hogy a Blue Note a US3-nek ezt megengedte, nem volt rossz ötlet, de amit csináltak, az egyáltalán nem volt meggyőző. Mert hogy általában csak a seggfejek férnek hozzá az ilyen lehetőségekhez."
Vibert és társai tulajdonképpen zenészek, DJ-k, vagy programozók? Eredetileg billentyűs, majd dobos egy punk bandában, **Vibert** mára tulajdonképpen egy otthoni gépmoly, aki szinte csak lemezt venni megy el otthonról. Nagy ritkán haverjaival moziba megy. *Bár kifejezetten* szeret dolgozni, mégis látszik rajta egyfajta unalom és nyugtalanság, ami az összes otthoni gépmoly producerre jellemző.
„Már csak akkor fut végig a hideg hátamon, ha visszagondolok, hogy milyen is volt zenekarban játszani. A DJ-skedést valahogy nem érzem igazán magaménak.
A zenekészítés bár teljesen természetes folyamat, de a dobolás az volt az igazi kemény dolog, közvetlen pörgés. Felrakni is jó dolog, de még sem ugyanaz. Vagy talán már semmitől meg nem kapom azt az érzést, amit a dobolás adott. Mindennek megvan a prója és kontrája. Az én darabjaim nem táncolásra valók, nem is szokták így játszani.
De nem is akarom a Plug dolgait klubban hallani. Nem az a hullámhossz. Ez fejhallgtó zene."
Mintha a Plug moogterhes szimfóniái nem lennének elegendők, az Override, a 4 Hero és a Jacob´s Optical Stairway kísérletező figurái kicsusszannak a Drum&Bass gyors breakbeat ritmusburkából, hogy tengernyi új hangzás- és ritmusstruktúrával kibővítsék azt. Az Octopus címke „There Are Many Colours" című összeállításán van egy olyan Override darab, amely a Photek szürreális valóságát ötvözi a dub testességével, míg **Dego** számos projektjével (melyek közül a legutóbbi a Tek 9 név alatt megjelent „It´s Not What You Think It Is") megalapozta hírnevét, mint a Drum&Bass atyja, aki társaival szemben a mai napig ellenáll mindenféle címkék csábításának.
De talán a Drum&Bass legradikálisabb fia a jövő képviselője is egyben.
A huszonegy éves **Thomas Jenkinson** egy basszusgitáros tehetség, aki a késői **Jaco Pastorius** stílusában játszik és **Charlie Parkert**, valamint **Dizzy Gillespie** tartja zenei példaképének. A magát **Squarepusher**nek nevező **Jenkison** úgy néz ki, és úgy nevet, mint egy nagy pelyhesállú langaléta valami régi rajzfilmben. Nemrégiben az Aphex Twin féle Rephlex címkén adta ki első nagylemezét „Feed Me With Wired Things" címmel, amely lekesedést, dícséretet, ledöbbenést és megvető elutasítást egyaránt kiváltott.
A felületes hallgató figyelme fennakad a 180 bpm-es tempójú katonás breakbeat basszusfutamokon. Pedig hőséhez, **Pastorius**hoz hasonlóan **Jenkinson** dallamtehetsége is tagadhatatlan. Csak a rohanó tempó tűnik túlsúlyban, amint a széles melankólikus dallamok lassan alámerülnek, mint a tóra leszálló hattyúk. **Squarepusher** következő, a WARP-nál hamarosan megjelenő albumának demója olyan, mintha **Chick Corea** találkozna az Aphex Twinnel, vagy talán ha a **Waether Report** játszana **Elvin Jonessal**. Teljesen agybeteg, de **Thomas Jenkinson** egyszerűen ilyen.
„A fene se tudja, hogy honnan ötlik ez a sok baromság a fejembe"- mondja.
Dallamvilágomat a jazzrock és a régi egyetlen mikrofonnal felvett korai jazzlemezek hangzása befolyásolja leginkább.
A darabjaim mocskos gyártástechnológiája is onnan származik, hogy imádom a régi dobfelvételek puffogását, durrogását. Ha meghallgatod **Art Blakey** „Night in Tunisia" c. számának 1961-ben élőben felvett dob bevezetőjét, rájössz, hogy ez a pasi a jungle-t 35 évvel előre látta. Még ez persze nem a mindent bele breakbeat rohanás, de már benne van az érzés."
Az aprólékosan programozó **Jenkinson** dobhangzásait egy régi Boss dobgépen állítja elő, melyek mellett számos szekvencerprogramot és három saját maga által egymás után élőben felvett basszusgitárt használ, melyeknek hangját az öszes többi hangzás fölé keveri. Bár csak gépekre komponál közvetlenül, mégis azt mondja, ennek a folyamatnak is megvan a maga teljesen természetes rendje. „Az emberek nem értik meg, hogy a hurkolt dobbreak hangminta valami teljesen más, mint az, amit az eredeti dobos csinálni akart. Ő a dobbreak után valami más ütembe akart kezdeni. Én pedig csak magát a breaket hurkolom, ismétlem. A legtöbb ilyen darab ütemezése az eredeti dobosok szándékával szemben áll. Sose lesz igazi, hisz nem is lehet, mert az eredeti dobos nem ezt egy kis részt akarta folyton ismételni. De mégis sok dzsungel és Drum&Bass producer figyelmen kívül hagyja ezt."
A látomásokkal teli tehetség, **Squarepusher** hangzásai talán sokaknak az agyára mehetnek. „A zeném mindenkié és senkié." - nevet. „A legkülönbözőbb visszejelzéseket kapom az emberektől. Emlékszem azokra az időkre, amikor a lemezemet magam hordtam lemezboltról lemezboltra hogy mepróbáljam eladni. Az egyik helyen az eladó kiselőadást akart nekem tartai arról, hogy hogyan is kellene csinálnom. Azt mondta, hogy változtosabbá kellene tennem a dobokat. Nem értett meg semmit. Nem azért hoztam ezt én ide, hogy úgy szóljon, mint a többi. Nálam nem arról van szó, hogy kövessem a pillanatnyi uralkodó zenei irányzatokat. Azt hiszem, ez néha megfélemlíti az embereket."
Sikerre juthat a Drum&Bass Amerikában? A jungle szinte csupán csak egy repedés, de körvonalai már egyre jobban láthatók.
A klubbok országszerte Drum&Bass éjszakákat rendeznek és a nagy lemezcégek a sikervonatra felugorni akarván vastag csekkfüzettel integetve sorra veszik szerződés alá Photeket, LTJ Bukemet, a 4 Hero-t.
„Persze, hogy tovább fogjuk fejleszteni a hangzást, ha a nagylemezünket készítjük" - mongja **Dego** a 4 Hero-ból. Azt hiszem, ez nemcsak ránk, hanem minden hozzánk hasonló művészre vonatkozik.
Ha jó minőségű munkát teszünk le, azt el is fogja ismerni a közönség.
Mi nem fogjuk a hullámhosszunkat a tömegízlés kielégítésére átállítani, hanem egyszerűen továbbra is jó, minőségi zenét fogunk csinálni."
A Drum&Bass tükrözi azt a klausztrofóbiás dühöt és félelmet, amit a mai angol fiatalság érez.
Míg a Goldiehoz hasonló, korai hardcore dszungel úttörők java része a belvárosokban élő színesekből tevődött öszе, a mai Drum&Bass döntő többségét külvárosokban élő fehérek csinálják.
Ha ehhez még kontrasztként, ellenpontként megfigyeljük a **Funki Porcini**, a Up Bustle and Out és Ninja Tune címke többi előadójának lelassítot tempójú stíliusát, rájöhetünk, hogy itt tulajdonképpen egy új zenei műfajról van szó, amely a ritmusra épül, tartalmazza a legkülönbözőbb stílusjegyeket és tele van friss, eddig nem hallott ötletekkel.
Bár az amerikai hip-hop megpróbálta ócsárolva lehúzni a Drum&Basst, mégis ez az erőteljes, új zene egyaránt vonzza a klubbokban magukat boldoggá táncolni akarókat és a pengeélen kísérletező zenészeket is. Hogy mi következik még, arról csak találgatni lehet.
„Ez meglehetősen agreszív, sötét alaphangulatú zene." - mondja **Jenkinson.** „Talán azért, mert Angliában jelenleg kifejezetten szar a helyzet. Minden félresikerült, elbaszódott. A korrmány teljesen elvesztette hitelét, szétesett. Az államban már nem bízik senki sem.
A politikájuk továbbra is elnyomó, megfélemlítő, kussolásra kényszerítő.
A politikusok hozzáállása félelmet terjeszt. Anglia egy tömény hely, és a düh, az elégedetlenség, a reménytelen kilátástalanság csak tovább fokozódik. A legtöbb Drum&Bass lemez, ami manapság megjelenik, mind erről szól."

Andrew Weatherall

A cseresznyelekvár-lovag

Andrew Weatherall életútja bakelitekkel van kikövezve, és a nevét jó mélyen bevéste az angol táncparkettbe. Lemezek, klubbok, címkék.
Pedig ezekből egyik sem volt betervezve. „Csak egyet akartam: lógni, lófrálni, drogozni és partykra járni. Aztán hirtelen elkezdtek ezért fizetni. Ez cool, gondoltam magamban, csinálom ezt egy évig, felrakom a lemezeket, és beszedem a pénzt - some more money for drugs and records. (=Még több pénz drogokra és lemezekre.) Soha nem gondoltam volna, hogy az, amit csináltam, fontos lehet. Tíz évvel később pedig itt ülök, és interjút adok. Vagy olyan emberek hívogatnak telefonon, akik az acid house-ról írnak könyvet, és a régi időkről kérdeznek. **But I don´t remember anything. I was completely out of my head.**" (=De nem emlékszem semmire. Totálisan kivoltam.) Így él az ember napról napra, aztán írja a történeteit.
Ott volt a Sabres Of Paradise fejezet, amely éppen időben fejeződött be, még mielőtt az angol reklámipar a saját udvari komponistájává tehette volna őket. (A Backardi reklám témaváltozata mostanában kerül a TV-be, ebből futja majd új stúdióra.) Mialatt a **Sabres of Paradise** kétharmada az **Aloof** név alatt a Sabres vonós betéteit magukkal vive turnéznak, **Weatherall** végre csinálhatja azt, amit mindig is akart: „Nem túl sokat gondolkozni, hanem egyszerűen csak termelni. Amikor nem próbálom, sikerül. Akárhányszor próbálom, elkúrom."
„**Whenever I don´t try, it works. Whenever I try, I fuck it up.**"
A Two Lone Swordsmen felvételénél szellemi társára talált **Keith Tenniswood**-ban, a Sabres of Paradise egykori stúdiómérnökében. „A felvételekből mindig valami más lesz, mint amit tervezünk. Mondjuk, ha egy house számot akarunk csinálni, elszívunk egy zacskóval, és a végén jó komor hangulatban fejezzük be. Vagy fordítva. „Az eredmény a köd és a tisztán látás közötti: „The Fifth Dimension." (=az ötödik dimenzió) csak egy újabb lemezfurcsaság," mondja. De egy olyan, amelyiket meg lehet hallgatni.
A címkére térve: a Sabrettes le lett állítva, Emission, az új címke most indul. (Állítólag pedig **Weatherall** a Two Lone Swordsment a Warp-nak akarja eladni.) És lépjünk tovább a klubbokhoz: a legendás >Sabresonic<-nak júliustól van egy nagyon jó utódja, a >Blood Sugar<. A flyer-en az orosz konstruktivisták stílusában minden alkalommal egy másik recept található sok cukorral - hol alma toffi, máskor pedig cseresznyelekvár. Hol? A >Blue Note<-ban, na még szép! **Weatherall** itt éli ki magát rendkívül széles spektrumú, négy órás szettekben minden hónap első péntekén. Ennek megfelelően nagy a sorbanállás, a klubvezetés már a klubtagsági igazolványok bevetzetéséről gondolkodik.
Végül itt van még a Primal Scream-mel közös a régi történet, amely a „Screamadelica" c. sikerlemezhez vezetett. Ez azon kevés lemezek egyike, amelyik túlélte a rövid ravekoszakot, és amelyen a „Higher Than The Sun" Dub Symphony mixe az esős vasárnap reggelekre az egyik lehetséges legszebb soundtrackjét tartogatja. Amikor már senki - Weatherall sem - várta, következett a folytatás: „Egy évvel ezelőtt még visszautasítottam volna, hogy velük dolgozzak, mert már nem illettünk össze. De zenéjük most újra funky, duby és az egész banda **very fucked up.**" Tehát néhány experimentális - és nem stadion dance - dalon fognak együtt dolgozni. Elég lelkes: „Mindenki nagyon nyugodt és cool. Nincs semmilyen nyomás. A Primal Scream már nam az univerzum legóriásibb zenekara. Együtt lógtunk, és csak úgy véletlenül együtt ültünk be a stúdióba, és csináltunk egy lemezt." Hirtelen beugrott az emlék. Napok, melyek **Weatherall** agyából nem tűntek el nyomtalanul. Hunyorgás a Napba és sok-sok cseresznyelekvár.

természetesen hömpölygő (azaz élőben bejátszott) forrásokból begyűjtött hangelemek heterogén tömegének átrendezésével. Ami a punk volt a hetvenes években, az a dj-zene a nyolcvanasokban. A punk egy korszak végét fémjelezte, a DJ-zene egy jövendő kor hírnöke.

LEE SCRATCH PERRY

VISSZATÉRT JAMAIKÁBA

LEE "SCRATCH" PERRYT filmezni kalandos feladat, amely váratlan meglepetéssekkel járhat. Nem is nagyon akartuk elhinni, amikor végül ott volt előttünk az excentrikusnak tartott **MESTER**. Állítólag a szelíd, még éppen elviselhető őrület határesetét testesíti meg. Annak idején kingstoni stúdiójának kertjében elpalántálta kész lemezeit, és mint virágokat öntözgette őket. Manapság a baseballsapkájára ragasztgat széttört CD-darabokat, és a holdjáró bakancsán tükörszilánkokat visel, hogy a visszaverődő fényt ezáltal a „birtokába vegye". Amikor svájci otthonában először találkoztunk vele, éppen szűk mikiegeres melegítőnadrágot viselt. Elég furcsa, hogy mit keres egy jamaikai Svájcban. A dolog nyitja, hogy az idén 60 éves **LEE** egy nála 30 évvel fiatalabb, megnyerő megjenésű svájci hölgyet vett feleségül, aki eléggé megilletődve kísérte **LEE**t, amikor sok év után először Kingstonba látogattak.

A film azzal kezdődik, hogy amikor a forgatócsoprt először buszba szállt, **LEE** egy műanyag bevásárlószatyorból előszedett egy olcsó videókamerát, és énekelve filmezni kezdte a forgató forgatócsoportot. Az éneklés napokig tartott, amíg együtt voltunk, egy percig sem hagyta abba. **LEE** nyilván nem az a fajta, aki nyugisan leülne velünk a kutatási eredményeiről vagy Malaclopó Jancsiról beszélgetni. Ehelyett elkísértük, amikor először visszatért régi családi házuk kertjének végébe, legendás stúdiójának, a **BLACK ARK** romjaihoz. Bár mi annak rendje és módja szerint bemutatkoztunk, mégsem vagyunk biztosak benne, hogy **LEE** egyáltalán tisztában van-e azzal, hogy mi kik is vagyunk. Amikor odaértünk, **LEE** körbejárta a stúdió épületét, és mi kamerával követtük.

Látszik, (a felesége meggyőződése szerint is) hogy **LEE** szívesen játszik a kamera előtt. „Ki vagyok én? Én vagyok a Varázsőr... Mert én vagyok, aki vagyok, és én vagyok Ő, aki vagyok. Én a technológia embere vagyok. Nem vagyok reggae sztár. Technológiai sztár vagyok: **ÉN VAGYOK A CSALÓDTATÓ**."

(Az Upsetter, azaz Csalódtató művésznevet sokáig használta.)

A magával hozott olcsó kis Yamaha szintetizátort bekapcsolja, és felteszi oda, ahol valaha a keverőpult állhatott, és összegyűrt újságpapírdarabokból mindenféle kis tüzeket gyújt. Elég ijesztő, hiszen tudjuk, hogy 1980-ban saját maga önkezével gyújtotta fel és égette le a **BLACK ARK** stúdiót a jamaikai zeneüzlet igazságtalanságai miatti nem is egészen alaptalan elkeseredésében.

A forgatócsoporttal a stúdióterem szénfeketére égett romjai alatt állunk, itt majdnem teljesen sötét van. Ez az a hely, ahol **LEE** kezei alatt a 70-es évek legszélsőségesebb, legizgalmasabb hangzásai keletkeztek egy egyszerű, 16 csatornás Soundcraft pulton és egy primitív, 4 sávos Tascam magnón. Basszusok, melyektől felizzik a gombostű, és amelyek fölé (Hol volt még a hangmintavevőgép, a szempler annak idején!) a TV-ből, a fürdőszobájában és még ki tudja hol fölvett hangmintákat kevert.

LEE a néhai keverőpult mögött állva szól hozzánk. Mivel a helység teteje már rég berogyott, a Mester szinte fényárban fürödve áll, és órákon át beszél az évtizedek alatt megjárt számtalan viszontagságáról. Néhány tévedés lassan tisztázódik. Egyátalán nem skatulyázták be, hiszen ő maga a jamaikai reggaet begyepesedettnek, álszentnek és szűklátókörűnek tartja, és a legszívesebben máshonnan származó művészekkel dolgozik együtt, mint nemrégiben a **BEASTIE BOYS**-szal. **BOB MARLEY** néhai csapatáról, a **WAILERS**ről sincs a legjobb véleménnyel. Szerinte korai munkásságának alapelveit ők ellopták tőle. („A dob a szívlüktetés, a basszus a vágás, a repülő oroszlán, a sétáló basszus innen, a fejből jön, az agyból, bumm-bumm, innen, ez a lelke mindennek.") Kifejezetten rajongással beszél a jó technóról, amelynek a gyökereit ő a skában és a punky reggaeben látja. (**PUNKY REGGAE PARTY** című számát ő vette fel itt, a **BLACK ARK** Stúdióban **BOB MARLEY**nak, aki mint sok más esetben is, csak úgy „elfelejtette" **LEE PERRY** nevét a lemezborítóra társszerzőként feltüntetni. - De ez egy másik történet.)

Legfontosabb dolgait, mint például egy **SUPERMAN** bábut és néhány korai lemezét **LEE** egy kis bőröndben mindenhova magával hordja. Előszedi, és kirakja őket a falak mentén. Ezután kavicsokból gondosan két kis halmot emel, hogy ezáltal „visszavegye" a **BLACK ARK**-ot. Felnőtt fia, aki azóta a család régi házában él, csak nézi, de **LEE** hozzá se szól. A felesége áll az öregedő **MESTER** mellett.

Elvittük **LEE**t egy modern stúdióba, A **TUFF GONG**ba (Bob Marley néhai stúdiójába), de nem hajlandó bemenni, pedig a mostani tulajdonosok Sly és Robbie szívesen látnák a visszatért **MESTER**t, akit ők - a legtöbb jamaikaihoz hasonlóan - földönjáró marslakónak tartanak. Inkább egy régi stúdiózenészével, **HUGH MALCOM**mal megyünk egy új, modern stúdióba, ahol **LEE** lenyűgözően uralja a helyzetet és a szupermodern technikát.

A forgatást befejezvén búcsút veszek **LEE**től. Úgy néz rám, mintha életében most látna először.

„HÁT TE MEG KI VAGY?" - KÉRDEZI. BEMUTATKOZOM MÉG EGYSZER, ÉS MONDOM NEKI, HOGY ÉN VOLNÉK A RENDEZŐ. MEG VAN LEPŐDVE. FELTŰNIK, HOGY MOST ELŐSZÖR ABBAHAGYJA AZ ÉNEKLÉST. MEGRAGADOM AZ ALKALMAT, HOGY FELTEGYEM NEKI A KÉRDÉST: „LEE, MIT TARTASZ SVÁJCRÓL?" FELCSILLAN A SZEME: „UTÁLOM."

Hugh Thomson engedélyével a Gépszavának fordította Széll László.

Legközelebbi számunkban behatóan foglalkozunk majd **LEE "SCRATCH" PERRY** életével, munkásságával, stúdiótechnikájával, és a többszáz közül 24 legfontosabb lemezével.

A TECHNÓ NEM TISZAVIRÁGÉLETŰ DIVATHULLÁM. A TECHNÓ NEM HALOTT, TÁVOLRÓL SINCS VÉGE. **MOST KEZDŐDIK CSAK IGAZÁN.** Széll László